

Pravopisna pravila pri dijakih – izziv ali »mala malica«

RAZISKOVALNA NALOGA

SLOVENŠČINA

Avtorici: Lea Zahrastnik in Tea Planko, 4. č

Mentorica: Vesna Gubenšek Bezgovšek, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, marec 2018

Zahvala

Zahvaljujeva se vsem, ki so nama pomagali pri nastanku raziskovalne naloge. Dijakom, ki so predstavljali anketirano skupino, in profesorici, ki so pomagale pri izvedbi anketnega vprašalnika.

Pri raziskovalnem delu nama je največ pomagala mentorica, profesorica Vesna Gubenšek Bezgovšek, ki naju je spodbujala, nama v ključnih trenutkih svetovala in bila vedno na voljo za morebitna vprašanja. Za vse to sva ji iskreno hvaležni, zahvaljujeva pa se ji tudi za jezikovni pregled naloge.

Hvala tudi vodstvu I. gimnazije v Celju, ki nama je omogočilo dobre pogoje za raziskovalno delo.

Povzetek

Poznavanje pravopisnih pravil dijakom predstavlja veliko težavo. Nekateri določenih pravil ne poznajo ali jih ne razumejo, nekaterim pa se zdi spoštovanje jezikovnih pravil nepotrebno, zato se s pravopisno ustreznostjo sploh ne obremenjujejo. Počasi izumira dvojina in tudi druge posebnosti slovenščine, ki jo v svetu govori le majhen odstotek ljudi. Prav zato je pomembno, da jo ohranjamo, negujemo in jo zaščitimo kot nacionalno ter kulturno dediščino.

Meniva, da je pravilna uporaba jezika zelo pomembna, saj z njo ne izkažemo le spoštovanja do jezika, ki ga govorimo, temveč pozitivno vplivamo tudi na mlajše generacije in svoje vrstnike. V nalogi sva raziskali, kako dijaki posameznih srednješolskih programov obvladujejo pravopisno pravilnost. Na osnovi izsledkov želiva opozoriti na nepoznavanje jezikovnih pravil in na nujnost izboljšanja jezikovnega znanja ter ozaveščenosti.

Ključne besede: *pravopisna pravila, slovenščina, dvojina, ločila, predlogi, velika začetnica.*

Kazalo vsebine

Zahvala	2
Povzetek	3
Kazalo slik.....	7
Kazalo grafov	9
Kazalo tabel	12
1 Uvod.....	13
1.1 Predstavitev raziskovalnega problema	13
1.2 Nameni in cilji raziskovalne naloge	14
1.3 Napoved raziskovalnih ugotovitev in hipoteze	14
1.4 Raziskovalne metode in potek raziskovalnega dela	15
2 Teoretični del	16
2.1 Slovarji in priročniki slovenskega jezika.....	16
2.1.1 Slovenska slovnica.....	16
2.1.2 Slovenski pravopis	16
2.1.3 Slovar slovenskega knjižnega jezika.....	16
2.1.4 Slovar novejšega besedja slovenskega jezika	16
2.2 Spletni jezikovni viri za slovenščino	17
2.2.1. Spletni portali.....	17
2.2.1.1 Spletni portal Fran.....	17
2.2.1.1.1 Statistika spletnega portala Fran	18
2.2.1.1.2 Amebis Besana, avtomatska lektorica.....	19
2.2.1.1.3 Pedagoški slovnični portal	20
2.2.2 Korpusi pisnih besedil.....	21
2.2.2.1 Korpus pisnih besedil Gigafida	21
2.2.2.2 Korpus govornjene slovenščine Gos	23
2.2.2.3 Korpus Kres.....	24
2.2.2.4 Korpus šolskih besedil Šolar	25
2.2.3 Jezikovna svetovalnica.....	26
2.2.3.1 Jezikovna svetovalnica ISJFR	26
2.2.3.2 Terminološka svetovalnica.....	27
2.2.4 Portal Franček, Jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in Šolski slovar slovenskega jezika	28
2.3 Kako in kje v Slovenskem pravopisu poiščemo pravopisno pravilo in dokaz	29
2.3.1 Pravila	29

2.3.2 Slovar	39
2.3.3 Primer iskanja in dokazovanja pravilnega zapisa besede v Slovenskem pravopisu	40
2.3.4 Živost jezika	42
3 Empirični del.....	44
3.1 Namen in cilji empiričnega dela.....	44
3.2 Anonimni preizkus znanja.....	45
3.2.1 vnaprej/v naprej.....	46
3.2.2 volilci/volivci	47
3.2.3 nadaljnji/nadaljni.....	49
3.2.4 podeželski/podeželjski	50
3.2.5 meterski/metrski.....	51
3.2.6 helikopterski/helikoptrski	52
3.2.7 zvonjenje/zvonenje	53
3.2.8 zvenjenje/zvenenje	54
3.2.9 Vzhodni Goti/ vzhodni Goti.....	55
3.2.10 Zahodni Goti/zahodni Goti	56
3.2.11 Beneški Slovenec/beneški Slovenec	57
3.2.12 Koroški Slovenec/koroški Slovenec	58
3.2.13 kljub temu da/kljub temu, da.....	59
3.2.14 čokoladnorjav/čokoladno rjav	60
3.2.15 ponavadi/po navadi	61
3.2.16 s prijateljem, z mamom, s hmeljarjem	62
3.2.17 Maryin/Maryjin.....	64
3.2.18 15 %/15%	65
3.2.19 pr. n. št./p. n. št.....	66
3.2.20 stol./st.	67
3.2.21 t. j./tj.....	68
3.2.22 Lukov/Lukin	69
3.2.23 od Karmen/Karmenin.....	70
3.2.24 Zidani Most/Zidani most.....	71
3.2.25 Sklanjajte samostalnik <i>otrok</i> v množini	72
3.2.26 Sklanjajte samostalnik <i>mati</i> v ednini	74
3.2.27 Sklanjajte samostalnik <i>človek</i> v dvojini	76
3.2.28 Sklanjajte samostalnik <i>gospa</i> v dvojini.....	77
3.2.29 Šla sem kuhati/kuhat. Morala sem delati/delat. Morala sem iti delati/delat.	78

3.2.30	Prebivalec Goriških brd in prebivalec Krškega	80
3.2.31	_____ (Ana) nisem videla.	82
3.2.32	V trgovino sem šla zaradi pomanjkanja hrane. Dogodilo se je natanko tako, kot sem načrtovala.	83
3.2.39	Stopnjuj globok in suh	85
3.3	Analiza in primerjava rezultatov anonimnega preizkusa znanja, pridobljenih od dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije	89
3.4	Analiza rezultatov anonimnega preizkusa znanja, pridobljenih od dijakov, srednjih strokovnih in poklicnih šol	97
3.4	Primerjava rezultatov anonimnega preizkusa znanja glede na spol	105
3.5	Primerjava rezultatov anonimnega preizkusa znanja med začetnim in zaključnim letnikom	110
3.6	Primerjava dosežene ocene na anonimnem preizkusu znanja z zaključno oceno pri slovenščini v prejšnjem šolskem letu	115
3.7	Rezultati uspešnosti pri zapisovanju imen prebivalcev	117
4	Razprava	119
4.1	Vrednotenje zastavljenih hipotez	119
4.2	Ideje za prihodnje	126
5	Zaključek.....	128
6	Viri in literatura.....	130
6.1	Knjižni viri	130
6.2	Spletni viri.....	131
6.3	Viri slik.....	132
7	Priloge	133
7.1	Anonimni preizkus znanja.....	133

Kazalo slik

Slika 1: Število poizvedb po letih	18
Slika 2: Avtomatska lektorica Amebis Besana	19
Slika 3: Primer uporabe pedagoškega slovnničnega portala	20
Slika 4: Obseg besedil v korpusu Gigafida v %	21
Slika 5: Primer uporabe korpusa Gigafida	22
Slika 6: Primer uporabe Gos – korpus govornjene slovenščine	23
Slika 7: Sestava korpusa Kres	24
Slika 8: Primer uporabe velikih in malih začetnic pri gimnazijah	25
Slika 9: Primer uporabe jezikovne svetovalnice	26
Slika 10: Podpoglavje Števke, števila, številke	29
Slika 11: Podpoglavje Lastna imena	30
Slika 12: Podpoglavje Samoglasniki	31
Slika 13: Podpoglavje Moške sklanjatve	32
Slika 14: Podpoglavje Priponsko obrazilo -ov/-ev oz. -in	33
Slika 15: Podpoglavje Socialne zvrsti	34
Slika 16: Podpoglavje Glasovna vrednost črk	35
Slika 17: Izgled Slovarčka jezikoslovnih izrazov	36
Slika 18: Podpoglavje Priprava tiskanega besedila za tisk	37
Slika 19: Podpoglavje Slovarski sestavek	38
Slika 20: Primer iskanja zapisa besede v slovarskem delu Slovenskega pravopisa	40
Slika 21: Primer iskanja zapisa besede v Pravilih	40
Slika 22: Primer iskanja zapisa besede v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	40
Slika 23: Beseda vnaprej v Slovenskem pravopisu	46
Slika 24: Beseda vnaprej v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	46
Slika 25: Beseda volivec v Slovenskem pravopisu	47
Slika 26: Beseda volivec v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	47
Slika 27: Beseda nadaljnji v Slovenskem pravopisu	49
Slika 28: Beseda nadaljnji v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	49
Slika 29: Beseda podeželski v Slovenskem pravopisu	50
Slika 30: Beseda podeželski v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	50
Slika 31: Beseda metrski v Slovenskem pravopisu	51
Slika 32: Beseda metrski v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	51
Slika 33: Beseda helikopterski v Slovenskem pravopisu	52
Slika 34: Beseda helikopterski v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	52
Slika 35: Beseda zvonjenje v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	53
Slika 36: Beseda zvenenje v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	54
Slika 37: Pripadnik ljudstva Vzhodni Got v Slovenskem pravopisu	55
Slika 38: Pripadnik ljudstva Zahodni Got v Slovenskem pravopisu	56
Slika 39: Pokrajina Beneška Slovenija v Slovenskem pravopisu	57
Slika 40: Večbesedni veznik kljub temu da v Slovenskem pravopisu	59
Slika 41: Samostalnik navada v Slovenskem pravopisu	61
Slika 42: Prislov ponavadi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika ²	61
Slika 43: Beseda odstotek v Slovenskem pravopisu	65
Slika 44: Okrajšava pr. n. št. v Slovenskem pravopisu	66
Slika 45: Okrajšava stol. v Slovenskem pravopisu	67

Slika 46: Okrajšava st. v Slovenskem pravopisu	67
Slika 47: Okrajšava tj. v Slovenskem pravopisu	68
Slika 48: Osebno ime Luka v Slovenskem pravopisu	69
Slika 49: Osebno ime Karmen v Slovenskem pravopisu	70
Slika 50: Zemljepisno lastno ime Zidani Most v Slovenskem pravopisu	71
Slika 51: Sklanjanje samostalnika otrok v množini	72
Slika 52: Sklanjanje samostalnika mati v ednini	74
Slika 53: Sklanjanje samostalnika človek v dvojini	76
Slika 54: Sklanjanje samostalnika gospa v dvojini	77
Slika 55: Poimenovanje prebivalca Goriških brd v Slovenskem pravopisu	80
Slika 56: Poimenovanje prebivalca Krškega v Slovenskem pravopisu	80
Slika 57: Primernik pridevnika globok v Slovenskem pravopisu	85
Slika 58: Primernik pridevnika globok v Slovarju slovenskega knjižnega jezika	85
Slika 59: Primernik pridevnika suh v Slovenskem pravopisu	85
Slika 60: Uspešnost dijakov srednjih strokovnih in poklicnih šol pri zapisu prebivalca Goriških brd	117

Kazalo grafov

Graf 1: Uspešnost pri reševanju primera vnaprej.....	46
Graf 2: Uspešnost pri reševanju primera volivci.....	48
Graf 3: Uspešnost pri reševanju primera nadaljnji.....	49
Graf 4: Uspešnost pri reševanju primera podeželski.....	50
Graf 5: Uspešnost pri reševanju primera metrski.....	51
Graf 6: Uspešnost pri reševanju primera helikopterski.....	52
Graf 7: Uspešnost pri reševanju primera zvonjenje.....	53
Graf 8: Uspešnost pri reševanju primera zvenenje.....	54
Graf 9: Uspešnost pri reševanju primera Vzhodni Goti.....	55
Graf 10: Uspešnost pri reševanju primera Zahodni Goti.....	56
Graf 11: Uspešnost pri reševanju primera Beneški Slovenec.....	57
Graf 12: Uspešnost pri reševanju primera koroški Slovenec.....	58
Graf 13: Uspešnost pri reševanju primera kljub temu da.....	59
Graf 14: Uspešnost pri reševanju primera čokoladno rjav.....	60
Graf 15: Uspešnost pri reševanju primera po navadi.....	61
Graf 16: Uspešnost pri reševanju primera s prijateljem.....	62
Graf 17: Uspešnost pri reševanju primera z mamo.....	62
Graf 18: Uspešnost pri reševanju primera s hmeljarjem.....	63
Graf 19: Uspešnost pri reševanju primera Maryjin.....	64
Graf 20: Uspešnost pri reševanju primera 15 %.....	65
Graf 21: Uspešnost pri reševanju primera pr. n. št.....	66
Graf 22: Uspešnost pri reševanju primera stol.....	67
Graf 23: Uspešnost pri reševanju primera tj.....	68
Graf 24: Uspešnost pri reševanju primera Lukov.....	69
Graf 25: Uspešnost pri reševanju primera Karmenin.....	70
Graf 26: Uspešnost pri reševanju primera Zidani Most.....	71
Graf 27: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika otrok v množini.....	72
Graf 28: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika mati v ednini.....	74
Graf 29: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika človek v dvojini.....	76
Graf 30: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika gospa v dvojini.....	77
Graf 31: Uspešnost pri reševanju primera Šla sem kuhat.....	78
Graf 32: Uspešnost pri reševanju primera Morala sem delati.....	79
Graf 33: Uspešnost pri reševanju primera Morala sem iti delat.....	79
Graf 34: Poznavanje poimenovanja prebivalca Goriških brd.....	80
Graf 35: Poznavanje poimenovanja prebivalca Krškega.....	81
Graf 36: Uporaba imena Ana v roditeljskem.....	82
Graf 37: Uporaba vejice v povedi z zaradi.....	83
Graf 38: Uporaba vejice v povedi s kot.....	84
Graf 39: Stopnjevanje pridevnika globok.....	85
Graf 40: Stopnjevanje pridevnika suh.....	86
Graf 41: Delež posameznih odgovorov pri gimnazijah.....	87
Graf 42: Delež posameznih odgovorov pri dijakih srednjih strokovnih in poklicnih šol.....	88
Graf 43: Povprečen odstotek dosežen na preizkusu znanja po oddelkih splošne in športne gimnazije.....	89

Graf 44: Povprečen odstotek rešenega testa pri dijakih splošnega in športnega oddelka gimnazije	90
Graf 45: Povprečen odstotek rešenega testa pri dijakinjah splošnega in športnega oddelka gimnazije	90
Graf 46: Primerjava dosežene ocene pri testu in zaključne ocene v prejšnjem šolskem letu pri dijakih splošnega in športnega oddelka gimnazije	91
Graf 47: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri primeru Bric	92
Graf 48: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri primeru Krčan	92
Graf 49: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri pridevniku podeželski	93
Graf 50: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri sklanjanju samostalnika gospa.....	93
Graf 51: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri sklanjanju samostalnika človek	94
Graf 52: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri tvorjenju svojilnega pridevnika Karmenin.....	94
Graf 53: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri zapisovanju predlogov s ali z	95
Graf 54: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri rabi rodilniške oblike	95
Graf 55: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri stopnjevanju pridevnika suh	96
Graf 56: Uspešnost stopnjevanja pridevnika suh	98
Graf 57: Uspešnost uporabe imena Ana v rodilniku	99
Graf 58: Uspešnost zapisovanja predlogov s in z	99
Graf 59: Poznavanje poimenovanja za prebivalca Goriških brd.....	100
Graf 60: Poznavanje poimenovanja za prebivalca Krškega.....	100
Graf 61: Uspešnost pri tvorjenju svojilnega pridevnika Karmenin.....	101
Graf 62: Uspešnost dijakov pri pravilnem zapisu pridevnika podeželski	101
Graf 63: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika človek.....	102
Graf 64: Uspešnost sklanjanja samostalnika gospa.....	102
Graf 65: Doseženi odstotki dijakov srednjega strokovnega izobraževanja.....	103
Graf 66: Dosežen odstotek dijakov srednjega poklicnega in poklicno-tehniškega izobraževanja	103
Graf 67: Dosežen odstotek dijakov nižjega poklicnega izobraževanja.....	104
Graf 68: Primerjava povprečnega odstotka, ki so ga dosegli fantje in dekleta	105
Graf 69: Delež pravilnega zapisa besede volivci	105
Graf 70: Delež pravilnega zapisa pridevnika podeželski	106
Graf 71: Delež pravilnega zapisa prebivalca Goriških brd	106
Graf 72: Delež pravilnega sklanjanja samostalnika človek	107
Graf 73: Delež pravilnega sklanjanja samostalnika gospa.....	107
Graf 74: Delež napak pri zapisovanju predlogov S in Z	108
Graf 75: Delež napak pri zapisu rodilniške oblike	108
Graf 76: Delež napak pri zapisu okrajšave pr. n. št.....	109
Graf 77: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri samostalniku volivci	110

Graf 78: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri primeru podeželski	110
Graf 79: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri sklanjanju samostalnika človek	111
Graf 80: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri sklanjanju samostalnika gospa.....	111
Graf 81: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri primeru Bric.....	112
Graf 82: Primerjava napak med začetnim in zaključnim letnikom pri sedmi nalogi.....	112
Graf 83: Primerjava napak med začetnim in zaključnim letnikom pri primeru pr. n. št.....	113
Graf 84: Primerjava napak med začetnim in zaključnim letnikom pri zapisu predloga S in Z	113
Graf 85: Primerjava doseženih odstotkov pri anonimnem preizkusu znanja med začetnimi in zaključnimi letniki.....	114
Graf 86: Primerjava dosežene ocene na anonimnem preizkusu znanja z zaključno oceno pri slovenščini.....	115

Kazalo tabel

Tabela 1: Rezultati anonimnega preizkusa znanja dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije	89
Tabela 2: Kriterij ocenjevanja	91
Tabela 3: Rezultati srednjega strokovnega izobraževanja	97
Tabela 4: Rezultati srednjega poklicnega izobraževanja	97
Tabela 5: Rezultati tehniško-poklicnega izobraževanja	97
Tabela 6: Rezultati nižjega poklicnega izobraževanja	98

1 Uvod

1.1 Predstavitev raziskovalnega problema

Poznavanje pravopisnih pravil dijakom predstavlja veliko težavo. Nekateri določenih pravil ne poznajo ali jih ne razumejo, nekaterim pa se zdi spoštovanje jezikovnih pravil nepotrebno, zato se s pravopisno ustreznostjo sploh ne obremenjujejo. Slovenščino v svetu govori le majhen odstotek ljudi. Grozi ji, da bo zaradi globalizacije in prodora številnih drugih svetovnih jezikov, kot je na primer angleščina, začela izgubljati svoje posebnosti. Prav je, da se kot zavedni in ponosni Slovenci potrudimo ohraniti materni jezik. Številne slengovske popačenke, ki jih zasledimo predvsem v govorici najstnikov, ne smejo spremeniti nečesa tako pomembnega, kot je za naš narod slovenski jezik.

Zavedava se, da slovenski govorjeni jezik in zapisana beseda ne predstavljata problema zgolj mladim. Kljub temu sva si za ciljno skupino izbrali prav njih, saj meniva, da je šola tista ustanova, ki poleg družine najbolj vpliva na posameznikov jezikovni razvoj in ozaveščenost o uporabi jezikovne pravilnosti. Za to raziskovalno temo sva se odločili zato, ker sva pri sošolcih pri govorjenju in pisanju opazili veliko napak, prav tako pa sva napake opazili tudi v medijih, ki v modernem času poleg šole postajajo glavni posredovalec »znanja«.

Pri pregledu gradiva sva se osredotočili predvsem na najpogostejše pravopisne napake. Pomagali sva si s šolskimi preizkusi znanja in napakami, ki so tudi nama povzročale preglavice. Po pregledu dodatne literature in spletnih jezikovnih virov sva se odločili sestaviti kratek preizkus znanja, s katerim bi pridobili natančnejše podatke o poznavanju pravopisnih pravil pri dijakih.

Meniva, da je upoštevanje jezikovnih pravil zelo pomembno, saj tako izrazimo spoštovanja do jezika, ki ga govorimo, in pozitivno vplivamo na mlajše generacije ter svoje vrstnike. Z raziskovalno nalogo želiva opozoriti na pomanjkljivo poznavanje jezikovnih pravil in posledično na počasno izumiranje dvojine ter drugih posebnosti slovenščine.

1.2 Nameni in cilji raziskovalne naloge

Namen najine raziskovalne naloge je ugotoviti poznavanje pravopisa pri dijakih in kako znanje z leti šolanja napreduje. Preučiti želiva razliko v znanju med spoloma, programi in letniki izobraževanja ter ugotoviti, kako se znanje dijakov ujema s povprečno oceno pri slovenščini. Preučiti želiva tudi razliko med znanjem dijakov splošne in športne gimnazije ter drugimi srednješolskimi izobraževalnimi programi (nižje poklicno izobraževanje, srednje poklicno izobraževanje, srednje strokovno izobraževanje in poklicno-tehniško izobraževanje).

Najini glavni cilji so bili:

- Ugotoviti, katere pravopisne napake so najpogostejše pri dijakih.
- Ugotoviti, ali je opazen napredek poznavanja pravopisa med začetnim in zaključnim letnikom.
- Ugotoviti, ali se poznavanje pravopisnih pravil med spoloma razlikuje.
- Ugotoviti razliko v znanju pravopisnih pravil med splošnimi in športnimi oddelki gimnazije.
- Ugotoviti, ali je opazna razlika v pravopisnem znanju pri dijakih splošne in športne gimnazije ter srednješolcih na drugih šolah.
- Ugotoviti povezavo med zaključno oceno pri slovenščini v prejšnjem šolskem letu in poznavanjem pravopisnih pravil.

V osrednjem delu sva izvedli kratek test poznavanja pravopisnih pravil pri dijakih splošnih in športnih oddelkov gimnazije ter pri dijakih drugih srednješolskih izobraževalnih programov.

1.3 Napoved raziskovalnih ugotovitev in hipoteze

Pred izdelavo raziskovalne naloge sva si zastavili šest hipotez, ki sva jih z uporabljenimi raziskovalnimi metodami potrdili, delno potrdili oziroma ovrgli.

- **Hipoteza 1:** Dijaki srednjih strokovnih in poklicnih šol bodo preizkus rešili manj uspešno kot dijaki splošnega in športnega oddelka gimnazije.
- **Hipoteza 2:** Dijaki splošnega oddelka gimnazije bodo preizkus o poznavanju pravopisnih pravil rešili uspešneje kot dijaki športnega oddelka gimnazije.
- **Hipoteza 3:** Dijakinje so bolj seznanjene s pravopisnimi pravili kot dijaki.
- **Hipoteza 4:** Dijaki zaključnega letnika bodo preizkus rešili uspešneje kot dijaki začetnega letnika.
- **Hipoteza 5:** Dijaki bodo na preizkusu znanja dosegli slabšo oceno, kot je bila njihova zaključna ocena pri slovenščini v prejšnjem šolskem letu.
- **Hipoteza 6:** Največ napak se bo pojavilo pri zapisu imen prebivalcev.

1.4 Raziskovalne metode in potek raziskovalnega dela

Pri raziskovanju sva se osredotočili predvsem na raziskovalne metode, ki so nama omogočile podrobnejšo seznanitev z raziskovalnim problemom in pridobitev podatkov o poznavanju pravopisnih pravil pri dijakih.

Osrednje raziskovalne metode:

- metoda dela z viri in literaturo v knjižni ter spletni obliki,
- metoda sestavljanja anonimnega preizkusa znanja,
- metoda anketiranja,
- metoda preučevanja spletnih jezikovnih virov,
- metoda obdelave podatkov.

Najprej sva poiskali objavljeno gradivo, pregledali Slovenski pravopis in se o problematiki nepoznavanja jezikovnih pravil med mladimi posvetovali s profesorico. Pridobljene informacije sva povezali s snovjo, ki jo obravnavamo pri pouku slovenščine.

Nato je sledilo sestavljanje preizkusa znanja. Pomagali sva si s Slovenskim pravopisom, Slovarjem slovenskega knjižnega jezika in z učbeniki za slovenščino Na pragu besedila. Skupaj s profesorico sva izbrali primere, ki se nama zdijo najbolj problematični. Dodali sva tudi nekaj splošnih primerov, da preizkus ne bi bil prezahteven.

Preizkus znanja sva nato razdelili petim različnim programom srednješolskega izobraževanja in rešene preizkuse pregledali, ocenili ter analizirali dobljene podatke. Pri gimnazijcih sva primerjali splošne in športne oddelke. Za to sva se odločili, ker meniva, da so športniki zaradi številnih treningov in tekmovanj zelo obremenjeni ter svoj prosti čas, ki ga imajo zelo malo, težje usklajujejo s šolskimi obveznostmi. Zaradi treningov v dopoldanskem in popoldanskem času pri pouku veliko manjkajo. Med šolskim letom imajo večkrat intenzivne priprave, hkrati pa tudi zastopajo šolo na različnih športnih tekmovanjih.

Odločili sva se tudi za primerjavo rezultatov po spolu, letniku izobraževanja in po programu, ki ga dijaki obiskujejo. Za primerjavo sva izbrali pet najslabše rešenih in tri najboljše rešene primere s preizkusa znanja, saj je bilo primerov zelo veliko, razlike med znanjem pa so bile pri najslabše rešenih primerih vidnejše. Pri utemeljevanju pravilnih rešitev sva si pomagali s Slovenskim pravopisom, Slovarjem slovenskega knjižnega jezika² in spletnim portalom Fran.

Na podlagi ugotovitev sva sklepali o poznavanju jezikovnih pravil dijakov in dijakinj.

V zaključku raziskovanja sva se vprašali, kaj bi na tem področju lahko še v prihodnje raziskovali. Sodelujočim v preizkusu znanja sva posredovali povratno informacijo o doseženem rezultatu in jih opozorili na primere, ki so jih najslabše rešili. Preizkus znanja sva posredovali tudi profesoricom slovenščine, da bi ga v razredih uporabile pri utrjevanju jezikovnih pravil.

2 Teoretični del

2.1 Slovarji in priročniki slovenskega jezika

2.1.1 Slovenska slovnica

Slovenska slovnica je znanstveno delo, namenjeno vsem, ki se zanimajo za podobo slovenskega jezika. Glavna poglavja so zvrstnost slovenskega jezika, glasoslovje, besedoslovje, besedotvorje, oblikoslovje, skladnja, sporočanje, slovenski jezik v času in sodobna vprašanja knjižnega jezika ter jezikoslovja. Prva izdaja slovnice, ki jo je leta 1976 napisal Jože Toporišič, je bila nazadnje prenovljena leta 2000 (Toporišič, 2004).

2.1.2 Slovenski pravopis

V nadaljevanju bova Slovenski pravopis označevali tudi s kratico SP. Pravopis je skupek pravil slovenskega knjižnega jezika. Vsebuje pravila pravopisa, glasoslovja, oblikoslovja in besedotvorja. V knjižni izdaji je nazadnje izšel leta 2001, dostopen pa je tudi na spletu (<http://www.pravopis.si/Zgodovina/tabid/82/Default.aspx>, dostop 15. 1. 2019).

2.1.3 Slovar slovenskega knjižnega jezika

V nadaljevanju bova Slovar slovenskega knjižnega jezika označevali tudi s kratico SSKJ². Uporabljamo ga za razlago pomenov besede. Med letoma 1970 in 1991 je izšel v petih knjigah, leta 2015 pa smo dobili še prenovljeno izdajo v knjigi in na spletu.

Slovar je informativno-normativen. Slovenski jezik je predstavljen obširno in objektivno.

V slovarju so zajete besede in besedne zveze, ki so uporabljene v zapisanih besedilih od druge polovice 19. stoletja do leta 2013, prikazana je tudi raba jezika (ponazarjalno gradivo). Različne socialne zvrsti so označene z ustreznimi kvalifikatorji. Namen slovarja je prikazati besede, ki so bile v navedenem obdobju žive, njihovo uporabo, frekvenčno razmerje med njimi in njihovo zvrst ter stilno rabo. Beseda kot slovarsko geslo ima zapis, izgovorjavo, dinamični in tonemski naglas, pregibanje, pomene, odnose med pomeni, stilne in druge kvalifikacije, navadne in posebne vezave, proste in stalne zveze, frazeologijo, reke in znane pogovore (http://www.sskj2.si/Content/Site/Pdf/SSKJ2_Uvod.pdf, dostop 15. 1. 2019).

Najnovejša verzija je SSKJ². Dostopen je tudi na spletu, in sicer na portalu Fran.si.

2.1.4 Slovar novejšega besedja slovenskega jezika

Slovar novejšega besedja slovenskega jezika je po vsebini in namenu dopolnilo k SSKJ. Njegova gesla so zajeta v SSKJ. V vsebini so slovarski prikazi nastalih ali oživiljenih besed, besednih zvez in pomenov zadnjih dveh desetletij. S tem tudi formalno postajajo del slovenskega občnega, nevtralnega, pogovornega ali stilno-zvrstno zaznamovanega besedja. Nove besede, besedne zveze in pomeni so odraz novosti v življenjskem okolju, slogu in usmeritvah zadnjih dvajsetih let. Mnoga poimenovanja novih stvari v današnjem času prihajajo iz tujih jezikov, predvsem iz angleščine. Vseeno pa je slovenski jezik mnoge izmed teh besed že preoblikoval in jih s tem uvrstil med svoje. Nove besede torej nastajajo različno, že znane dobivajo nove pomene, pozabljene pa se vračajo. Priročnik nas opozarja, da je jezik gibljiv, sproščen in se nenehno spreminja (Poteko, 2016, 9).

2.2 Spletni jezikovni viri za slovenščino

Na spletu imamo v današnjem času veliko izbiro jezikovnih virov in priročnikov, njihova količina pa se še povečuje. Uporabnikom so prosto dostopni in omogočajo iskanje širokega spektra jezikovnih vsebin.

Po vsebini ločimo več vrst spletnih jezikovnih virov. Nekateri so normativni, drugi dokazujejo živo rabo jezika (korpusi) ali pa raziskujejo sodobni slovenski jezik. Najbolj verodostojen normativni spletni vir je portal Fran, kjer lahko iščemo po različnih slovarjih, slovnica in besednih zbirkah Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša. Ločimo tudi med portali, korpusi in jezikovnimi svetovalnicami.

2.2.1. Spletni portali

Spletni jezikovni portali združujejo slovarje, slovnice in besedne oziroma besedilne zbirke.

2.2.1.1 Spletni portal Fran

Spletni portal Fran združuje vse slovarje, slovenistične vire in jezikovne svetovalnice, ki so nastale in še nastajajo na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša. To pomeni, da lahko na portalu iščemo po različnih slovarjih (splošni, etimološki, zgodovinski, terminološki, narečni), svetovalnicah in besednih oziroma besedilnih zbirkah. Portal je dostopen vsem uporabnikom (<http://fran.si/>, dostop 28. 2. 2019).

Namen portala je omogočiti slovarski dostop čim več uporabnikom, zato omogoča preproste kot tudi kompleksnejše poizvedbe. Na portalu so tudi navodila za uporabnike, kako naj iščejo besede in besedne zveze, kako naj iščejo s posebnimi ukaznimi znaki, po bližini in logičnimi operaterji. Navodila so namenjena predvsem zahtevnejšim uporabnikom, ki iščejo s posebnim iskalnikom *Napredno iskanje* (<http://fran.si/>, dostop 28. 2. 2019).

Prednost spletnega portala je, da se slovarji in zbirke, ki so na portalu dostopne, sproti obnavljajo. Primer je ePravopis, ki je rastoči slovar z novo dodanimi besedami, saj se sproti posodablja. Zadnja posodobitev pravopisa je bila decembra 2018. Takrat sta bila posodobljena tudi eSSKJ in Sprotni slovar slovenskega jezika. Na portal se redno dodajajo tudi nove vsebine. Decembra 2018 so portalu dodali dva nova slovarja: Sinonimni slovar slovenskega jezika in Vezljivostni slovar slovenskih glagolov avtorice Andreje Žele (<https://fran.si/o-portal?page=News>, dostop 28. 2. 2019).

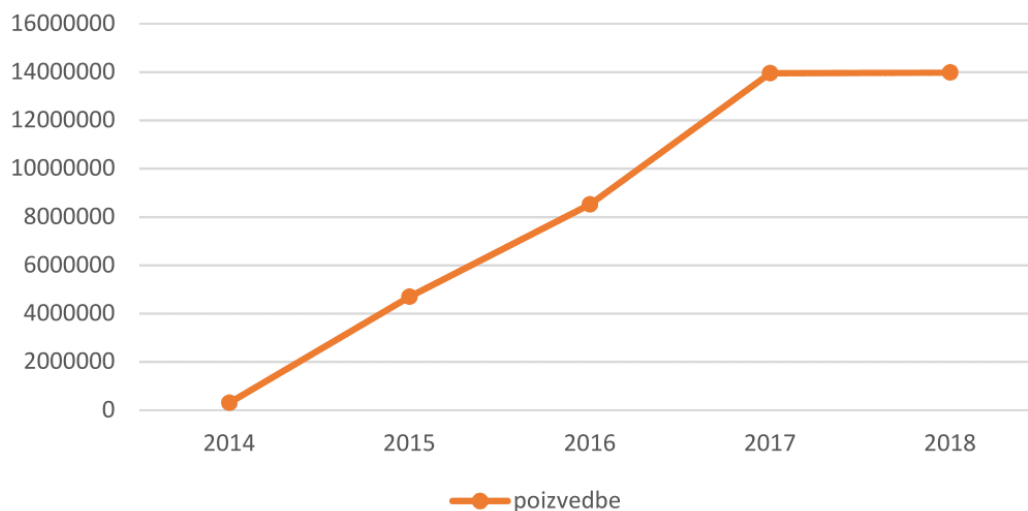
V slovarju so zajete besede in zveze besed, predstavljena je uporaba, ki se kaže v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku. Obsega vse bistvene prvine knjižnega jezika: leposlovni, znanstveni, publicistični, pogovorni jezik, terminologijo in narečne besede. Najpodrobneje je predstavljen leposlovni jezik

(https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika/datoteke/SSKJ_Uvod.pdf, dostop 28. 2. 2019).

Portal ima tudi jezikovno in terminološko svetovalnico.

2.2.1.1.1 Statistika spletnega portala Fran

Fran se v Sloveniji vedno bolj uveljavlja. Od 14. 10. 2014 je skupno zabeležil že 41.455.770 iskanj, od tega jih je največ iskalo po celotnem Franu, po več slovarjih hkrati ali pa v Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Slovenski pravopis je zabeležil 1.225.165 iskanj, jezikovna svetovalnica pa 608.494 (<https://fran.si/o-portalu?page=Statistics>, dostop 28. 2. 2019).

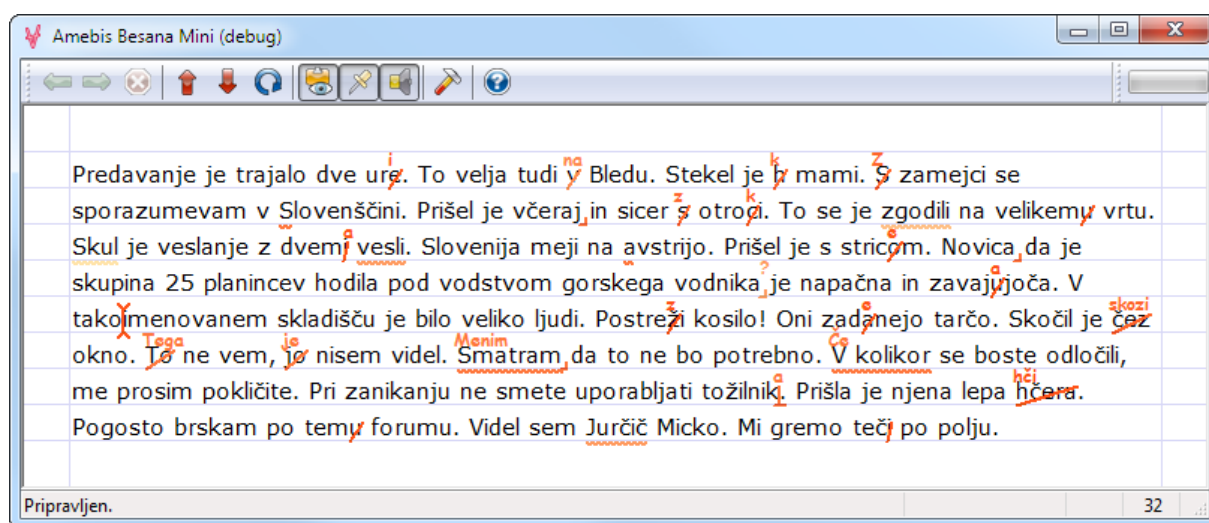
Slika 1: Število poizvedb po letih (<https://fran.si/o-portalu?page=Statistics>, dostop 28. 2. 2019)

Najpogostejše poizvedbe so: naudariti, genialen, a, za, iz, pokorščina, opolnomočiti, kikkoks in e-knjiga. Za leto 2018 so med najpogostejšimi poizvedbami tudi del, bot, žena, govoriti, družina, imeti, V 2018 so velik prirast glede na količino iskanja dobile besede: a, genialen, pisati, žena, vejica, člen, če, aktiv, oblika (<https://fran.si/o-portalu?page=Statistics>, dostop 28. 2. 2019).

2.2.1.2 Amebis Besana, avtomatska lektorica

Spletni portal Amebis Besana nudi avtomatsko pregledovanje besedil in iskanje slovničnih napak. Primeren je za vsakogar, ki želi preveriti pravopisno pravilnost besedila. Besana preverja slovnične napake, smiselnost besedil in vsebinske napake, npr. skladnost dneva in datuma (<https://besana.amebis.si/>, dostop 26. 2. 2019).

Spletna verzija Amebis Besana omogoča uporabniku pregled besedila, ki obsega 500 znakov, spletni pregibalnik Amebis Besana pa uporabniku daje informacije, kako se beseda pregiba (<https://besana.amebis.si/>, dostop 26. 2. 2019).

Slika 2: Avtomatska lektorica Amebis Besana (<https://besana.amebis.si/>, dostop 26. 2. 2019)

Nekaj napak, ki jih odkriva Besana: manjkajoče in odvečne vejice v povedih, množina namesto dvojine, dajalnik namesto mestnika in mestnik namesto dajalnika, zanikanje s tožilnikom, neujemanje glagola biti z deležnikom, napačna uporaba namenilnika in nedoločnika, napačen prihodnjik, neujemanje besede s predlogom ali napačna oblika predloga, raba presledkov, uporaba male in velike začetnice (<https://besana.amebis.si/>, dostop 26. 2. 2019).

2.2.1.3 Pedagoški slovnični portal

Pedagoški slovnični portal se posveča zadregam, s katerimi se pri slovenščini srečujejo šolarji. Sestavljen je iz slovničnih poglavij (zapis predloga v, sklanjanje besede otrok, raba predloga s/z, preglas, glagola moči in morati, zaimka nobeden in noben, namenilnik). Vsako poglavje vsebuje interaktivno razlago, povzetek, informacije za radovedne in interaktivne vaje. Na portalu je tudi poglavje o jezikovnih virih in priročnikih, kjer obiskovalce seznanijo, kje in kako najti odgovore na jezikovna vprašanja in na kaj je treba pri tem paziti (http://slovnica.slovenscina.eu/stran/1_informacije-o-portal, dostop 28. 2. 2019).

The screenshot shows the 'PEDAGOŠKI SLOVNIČNI PORTAL' interface. At the top, it says 'Prva stran / Katera od dveh besed je prava? / Raba predloga k/h' and '2 od 4'. The main content area is titled 'Raba predloga k/h' and 'To poglavje je pravo zate, če imaš tovrstne težave:'. It features a yellow box with the text 'H kapelici vodijo stopnice. K kapelici vodijo stopnice.' and a yellow bar with the number '4'. Below this, there are three rows of examples comparing incorrect and correct usage of the preposition 'k' and 'h'. The first row shows 'Dvakrat na leto pa sta hodila k gospodu Andreju.' (incorrect) vs 'Dvakrat na leto pa sta hodila k gospodu Andreju.' (correct). The second row shows 'Bolj ko gre zgodba k koncu, bolj sta Romeo in Julija zaljubljena.' (incorrect) vs 'Bolj ko gre zgodba h koncu, bolj sta Romeo in Julija zaljubljena.' (correct). The third row shows 'H meni pa je nasmejana prihajala Urška.' (incorrect) vs 'K meni pa je nasmejana prihajala Urška.' (correct). At the bottom, there are three yellow buttons: 'RAZLAGA >', 'POVZETEK >', and 'VAJE >'.

Slika 3: Primer uporabe pedagoškega slovničnega portala (<http://slovnica.slovenscina.eu/katera-od-dveh-besed-je-prava/raba-predloga-k-h>, dostop 28. 2. 2019)

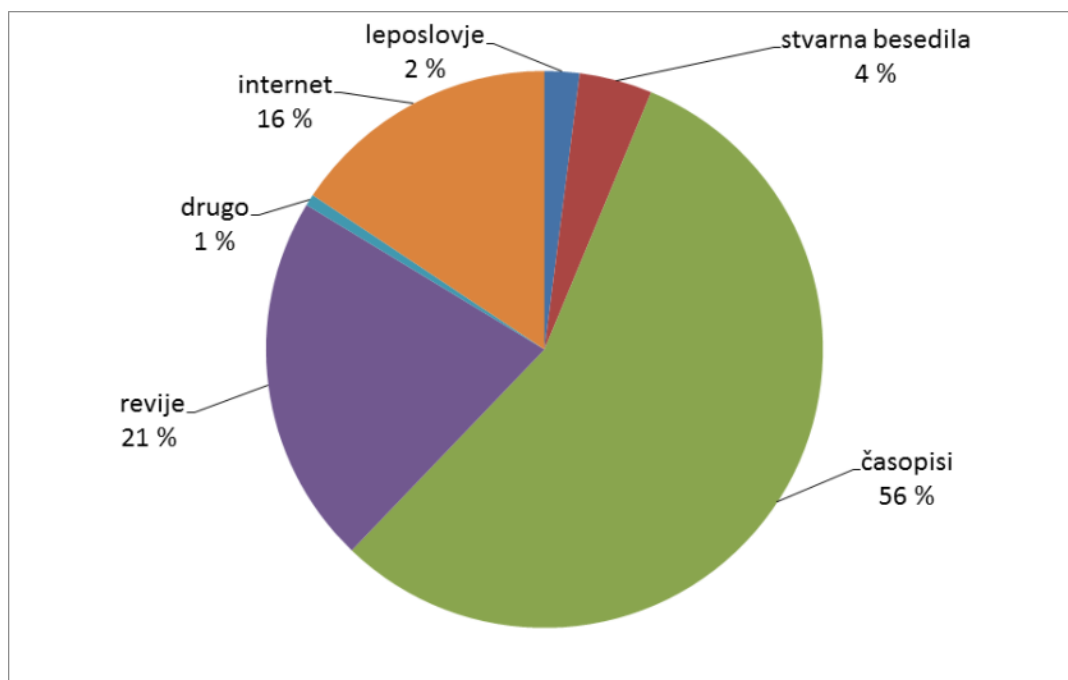
2.2.2 Korpusi pisnih besedil

Korpusi so zbirke besedil v elektronski obliki. Te zbirke so nastale po vnaprej določenih merilih, z določenimi cilji in so opremljene z orodji za iskanje določenih jezikovnih podatkov. Korpusi nam kažejo podatke o celostni podobi slovenščine in kje ter v kakšni meri se iskano geslo uporablja (<https://www.amebis.si/gigafida>, dostop 18. 1. 2019).

Poznamo spletne portale Gigafida, GOS in Kres.

2.2.2.1 Korpus pisnih besedil Gigafida

Gigafida je obsežna zbirka sodobnih slovenskih najrazličnejših zvrsti, od besedil iz časopisov, revij, do različnih knjižnih publikacij (leposlovje, stvarna literatura, učbeniki), spletnih besedil in prepisov parlamentarnih govorov. V korpusu so besedila od leta 1990 do 2011, njegov obseg pa je skoraj 1,2 milijarde besed oziroma natančneje 1.187.002.502 besedil (<http://www.gigafida.net/Support/About>, dostop 1. 3. 2019).

Slika 4: Obseg besedil v korpusu Gigafida v % (<http://www.gigafida.net/Support/About>, dostop 1. 3. 2019)

Lastnik korpusa Gigafida je Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport. Korpus je prosto dostopen vsem uporabnikom in je namenjen raziskovanju sodobnega slovenskega jezika na več ravneh, poleg tega pa kaže tudi celotno podobo slovenščine. Je skoraj edini razmeroma zanesljiv vir za izdelavo sodobnih slovarjev, slovnic in drugih jezikovnih priročnikov za slovenščino, njegova uporaba pa se kaže tudi v jezikovnih tehnologijah (<http://www.gigafida.net/Support/About>, dostop 1. 3. 2019).

Korpus nam omogoča preverjanje besedilne zastopanosti, vključuje seznam dajalcev besedil, nam predstavi, kje se beseda uporablja, in nas seznanja s pregledom uporabe besede po letih (<http://www.gigafida.net/Support/About>, dostop 1. 3. 2019).

Pravopisna pravila pri dijakih – izziv ali »mala malica«

st.

Uporabljaš [enostavno iskanje](#) [Napredno iskanje](#)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 [naslednja stran](#)

Prikazujem 1-20 od 39.135 konkordanc (0.0 sekund.)

Osnovne oblike » st. (39.135)	14. julija 1789, ko so brezposelni obrtniki iz predmestja St. Antoine napadli zloglasno jetnišnico Bastiljo in nekaj odsekanih glav natakili
Vrsta besedila » Časopisi (27.379) » Revije (5.093) » Internet (4.456) » Stvarna besedila (1.590) » Legoslovje (534) » Več	saj je v Brigita v vzponu forme. Že v St. Peterburgu pa se bo najbrž potegovala za 1. mesto s
Vir » Dnevnik (8.776) » Delo (7.076) » Ekina (6.628) » druge (5.771) » internet_uslanove (1.451) » Več	Hrvatlu Ivaniševiću, ki je bil tretji nosilec. V St. Pöltnu je po šestih zaporednih porazih v 1. kolu vendarle
Leto » 2008 (3.761) » 2001 (3.625) » 2000 (3.319) » 2010 (3.302) » 2007 (3.270) » Več	prvenstva le remiziral (2:2). Zaostanek za vodilnim St. Etienneom znaša že 11 točk. " Če bomo igrali
	kilometrov. Gradnja tira in nove končne postaje na postaji St. Pancras v središču Londona (prej je vlak vozil na
	Pri tem pa je Lara St. John, piše The New York Times, odlična glasbenica
	Tako nekako je zapisal kritik v Toronto Star. Lara St. John se je razburila: »Karkoli naredim, je
	cilji, kot je Karibsko otočje, s priljubljenim otokom St. Kitts, kjer je največ povpraševanja po manjših obmorskih apartmajih
	kate - ml. mladinke: Milinarič (MS), st. mladinke: Dujović (Kr), ml. mladinci:
	, ml. mladinci: Bogaljevič (Šotokan LJ), st. mladinci: Kovačič (Tika Tr), ekipno,
	: Murska Sobota, ml. mladinci: Tika Trbovlje, st. mladinci: Tika Trbovlje; borbe - ml. madinke,
	nad 55 kg: Nakičević (Kovinar Mb), st. mladinke, do 55 kg: Stojanovič (Šotokan LJ
	do 73 kg: Sosič (Šotokan LJ), st. mladinci, do 68 kg: Plantarič (Šotokan LJ
	Lovšin (Mandrina, Ribn.) 511; naloga St. Georges, pokal člani: 1. Bubnič (Gradino XXXII
	m z ovirami Colin Jackson (12,91) je v St. Peterburgu nastopil tudi v klasičnem šprintu na 100 m.
	najboljših 8 evropskih reprezentanc. Primerjave rezultatov iz Dublina in St. Peterburga sicer kažejo, da je večina slovenskih reprezentantk napredovala
	v Rusiji bolje tekmovala. Toda tekmičice so bile v St. Peterburgu neprimerno močnejše, tako da je pravo mesto Slovenije
	Montreal - Potem ko so hokejisti St. Louisa, sicer ene od najbogatejših ekip NHL, v

Slika 5: Primer uporabe korpusa Gigafida (<http://www.gigafida.net/Concordance/Search?q=st.>, dostop 1. 3. 2019)

V okviru projekta Sporazumevanje v slovenskem jeziku je Gigafida izhodišče za prikaz realne podobe slovenskega jezika. Obsega pedagoški slovnčni portal, slogovni priročnik in leksikalno bazo za slovenščino, in sicer v smislu iz korpusa pridobljenih podatkov, njihovih interpretacij in konkretnih zgledov (<http://www.gigafida.net/Support/About>, dostop 1. 3. 2019).

2.2.2.2 Korpus govornjene slovenščine Gos

Korpus nudi informacije o tem, kako govorimo v vsakdanjem življenju. Obsega transkripcije okrog 120 ur posnetkov (po)govora v najrazličnejših situacijah, ki smo jim izpostavljeni vsak dan (radijske in televizijske oddaje, šolske ure, delovni sestanki, pogovor ob prodaji, pogovor v krogu družine). Pogovor je zapisan standardizirano in pogovorno ter obsega več kot milijon besed (<http://www.korpus-gos.net/Support/About>, dostop 1. 2. 2019).

Korpus omogoča dva načina iskanja po pogovornem zapisu (npr. tko) ali po standardiziranem zapisu (npr. tako). Poizvedba gesel nam pove, v katerih besedilih se iskana beseda nahaja, kateri spol jo bolj uporablja, kako priljubljena je njena uporaba po regijah, starost, izobrazbo in jezik govorca (<http://www.korpus-gos.net/Support/About>, dostop 1. 2. 2019).

gos | Iskanje ▾ | Seznam Pomoč | O korpusu | Slovensko ▾

Iskanje po pogovornem zapisu Iskanje po standardiziranem zapisu

Uporabljaš [enostavno iskanje](#) [Napredno iskanje](#)

Prikazujem 1-19 od 19 konkordanc (1.125 sekund).

Tip govora

- Javni razvedrilni (17)
- Javni informativno-izobraževalni (1)
- Nejavni zasebni (1)
- [Več](#)

Kanal

- Radio (17)
- Osebnih stik (1)
- Televizija (1)
- [Več](#)

Regija snemanja

- Jugozahodna Slovenija (17)
- Celotna Slovenija (1)
- Murkosoboška (1)
- [Več](#)

Leto snemanja

- 2009 (19)

k ste reku ne k se je [1 delno] eee izraelski Slovenec oglasu po telefonu da [1 delno] po slovensko lepo povedano uravno

obisk Kofc / zanima nas če je bil tudi keksen znan Slovenec pri vs [ime] ? /// so vse sorte je mism od

je treba odšteti približno sto štirinštrideset tisoč evrov in najbogatejši Slovenec gospod [ime] je pripravljen da drugo leto zapusti Zemljo za

imate svoje mnenje torej eee če mislite da vsak pravi Slovenec mora vsaj enkrat osvojiti Triglav in če bi radi keksno

ure temu bo namenjena tudi vroča tema / ali mora pravi Slovenec obiskati in osvojiti Triglav to vas tudi sprašujemo / no preden

obvestimo o času [1 delno] lahko poveste svoje mnenje ali mora Slovenec res osvojiti Triglav in to čisto vsak šes šest osem

vas tudi bil na Triglavu / ali menite da mora pravi Slovenec osvojiti Triglav vas sprašujemo tudi danes v vroči temi / svoje

toliko jih je bilo je povedal da rek nisi pravi Slovenec če ne osvojiš Triglava ne drži / za takšno pot se

srečali svizca kozoroga ter ali menite da bi moral vsak Slovenec osvojiti vrh Triglava ? / no tudi mimoidoče smo povprašali ali

nisem šla /// ja to se mi zdi primerno da bi Slovenec vsaj enkat na leto bi mogli it na Triglav /// torej

it na Triglav /// torej ali menite da bi moral vsak Slovenec osvojiti vrh Triglava če se čuti pravega Slovence in ali

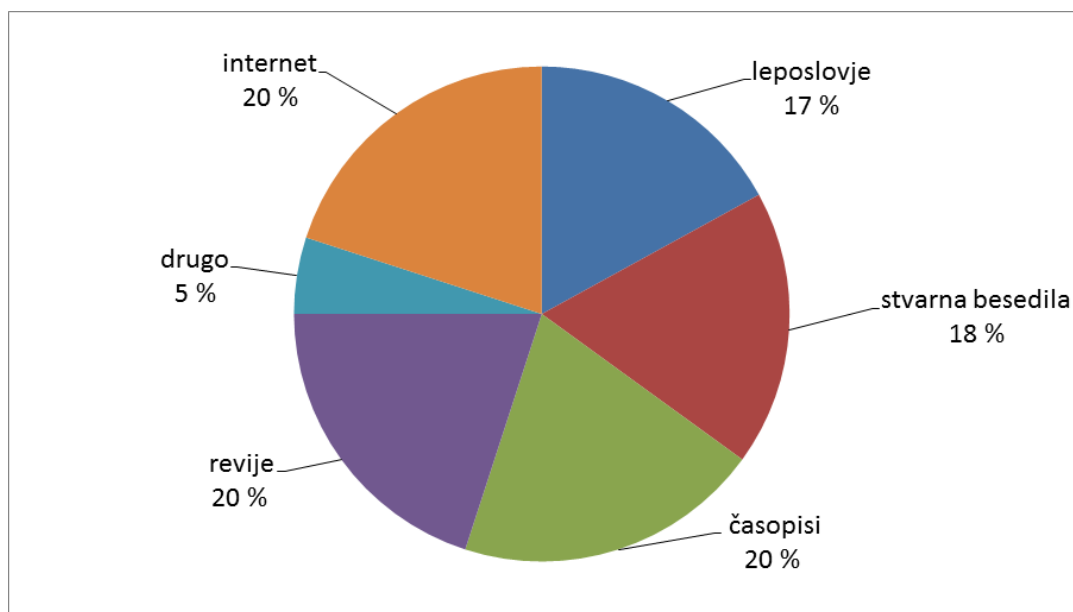
ja /// torej danes vas sprašujemo kaj menite ali mora vsak Slovenec res eee osvojiti vrh Triglava da je pravi Slovenec in

vsak Slovenec res eee osvojiti vrh Triglava da je pravi Slovenec in [ime] pravi takole / lep začetek tedna Kaprisovci zdaj ko

Slika 6: Primer uporabe Gos – korpus govornjene slovenščine (<http://www.korpus-gos.net/Concordance/Search?t=Conversational&q=slovenec>, dostop 1. 3. 2019)

2.2.2.3 Korpus Kres

Korpus je nastal v letih od 2008 do 2012 v okviru projekta Sporazumevanje v slovenskem jeziku in vsebuje skoraj 100 milijonov besed. Je uravnoteženi podkorpus korpusa Gigafida, saj korpus Gigafida v večji meri vsebuje besedila iz periodike (časopisi, revije ...) in le 6 % besedil iz knjig (leposlovje in stvarna besedila). V korpusu so zbrana besedila, ki so izšla od 1999 do 2010, le spletni del korpusa je bil v celoti zbran leta 2010. Korpus Kres ima naslednjo sestavo:

Slika 7: Sestava korpusa Kres (<http://www.slovenscina.eu/korpusi/kres>, dostop 19. 1. 2019)

Korpus je prosto dostopen in namenjen različnim uporabnikom. Zaradi uravnoteženosti različnih besedil je namenjen različnim jezikovnim in jezikoslovnim poizvedovanjem, ki imajo težnjo po merodajnosti, ki izhaja iz vzorca že vnaprej preišljene, znane in uravnotežene zgradbe (<http://www.slovenscina.eu/korpusi/kres>, dostop 19. 1. 2019).

Kljub številnim podobnostim s korpusom Gigafida zaradi besedilnovrstne sestave korpus Kres obsega drugačne rezultate poizvedb (<http://www.slovenscina.eu/korpusi/kres>, dostop 19. 1. 2019).

2.2.2.4 Korpus šolskih besedil Šolar

Korpus vsebuje pisana besedila, ki so jih učenci in dijaki napisali pri pouku slovenščine. Označene so tudi njihove jezikovne napake, ki so jih učitelji popravili. Nastal je v sklopu projekta Sporazumevanje v slovenskem jeziku, ki sta ga od 2008 do 2013 sofinancirala Evropski socialni sklad in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije (<http://viri.trojina.si/v/solar/>, dostop 4. 3. 2019).

Korpus nam nudi vpogled v različne slovnične napake, ki so prisotne pri učencih in dijakih vse Slovenije. Lahko se osredotočimo na posamezno regijo, razred učenca oziroma letnik dijaka, različne programe (npr. gimnazija, strokovna šola) (<http://viri.trojina.si/v/solar/>, dostop 4. 3. 2019).

Namenjen je predvsem učiteljem in profesorjem, poleg tega pa daje sliko znanja slovenščine pri učencih in dijakih.

Išči Seznam besed

Shrani Možnosti prikaza Razvrščanje Filter Frekvence Kolokacije Vizualiziraj

Iskalni niz Z-MalaVelika, gimnazija 625 (540.90 na milijon)

Stran 1 od 32 Pojdi Naslednja Zadnja

esej/spis	a žalostna zgodba z dokaj vsakdanjo vsebino , . s	S	tem mislim na bisto te zgodbe, ki pa je to, da je
esej/spis	da se drugega brata, ki naj bi napadel mesto tebe	Tebe , nesme ne sme	pokopati. Tako je Antigona
esej/spis	ki bi jo kral kralj Kreon obsodil na smrt , . torej	Torej	je tudi Ismena postavljena pred isto dejstvo
esej/spis	reši pred prezgodnjo smrtjo , . torej svojega	Svojega	očeta, kralja Kreona začne prepričevati
esej/spis	, odlično potrjuje tale citat: „ očeta	Očeta	trmastega divja kri, nobeni sili se nezna ne zna
esej/spis	, nobeni sili se nezna ne zna ukloniti.“ (vodja	Vodja	zboru o Antigoni). Ta citat tudi dokazuje, da
esej/spis	ta stališča teh oseb niso vedno dobra , . naj	Naj	jih potrdim s primerom iz mojega življenja. Z
esej/spis	drugim vpletenim v to dogajanje , . izkušnja	Izkušnja	, ki sem jo prej navedel , mi je
esej/spis	veliko poguma . in predvsem	Predvsem	pa je potrebno pretehtati
esej/spis	k razmišljanju s svojo glavo. Na slovenskem	Slovenskem	se je razsvetljenje začelo z izdajo Kranjske
esej/spis	je zmeraj dobro izšlo. Znano je, da se ga je Baron	baron	Naletel skušal znebiti, saj je osvajal Nežko.
esej/spis	. Vendar so bili Nežka, Matiček in Baronica	baronica	veliko bolj iznajdljivi in so baronu
esej/spis	v slovenščini. S tem je hotel Linhart slovence	Slovence	spodbujati k razvijanju rabi in obstoju
esej/spis	. </p><p> S to knjigo je želel avtor slovence	Slovence	spodbuditi k nastajanju slovenskega jezika,
esej/spis	je Linhart norčeval iz njega. </p><p> In ta	Ta	čas , ko se je baron ukvarjal z ženo in
esej/spis	delom. </p><p> Med razsvetljenstvom je bila slovenija	Slovenija	pod Avstroogrsko in uradni jezik v vseh javnih
esej/spis	je nastala v času reformacije, ki je za slovence	Slovence	pomenila pravi preporod. Eden večjih
esej/spis	vseh reformem reform na slovenskem	Slovenskem	je bil tudi Anton Tomaž Linhart, saj je s svojim
esej/spis	okolju. Pri nas je to bila Slovensčina	slovensčina	, ki jo je v 3. dejanju Matiček dejansko izsilil,
esej/spis	uvetjavil v svojem okolju; torej je res Mislil	mislil	in bil. </p><p> Zgodba se ne zaplete le, ko mora Matiček

Stran 1 od 32 Pojdi Naslednja Zadnja

Slika 8: Primer uporabe velikih in malih začetnic pri gimnazijcih (<http://solar.sketchengine.co.uk/run.cgi/view?>, dostop 4. 3. 2019)

2.2.3 Jezikovna svetovalnica

Jezikovna svetovalnica uporabnikom omogoča iskanje odgovorov na tista vprašanja, ki jih z uporabo slovarjev, pravopisa in drugih besedil niso uspeli najti. Vprašanje lahko zastavi vsak posameznik in nanj tudi prejme odgovor strokovnjakov. Svetuje pri jezikovnih težavah uporabnikov in hkrati omogoča pregled že zastavljenih vprašanj, ki so največkrat povezana s slovnico in pravopisom (<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/o-svetovalnici>, dostop 19. 1. 2019).

2.2.3.1 Jezikovna svetovalnica ISJFR

Spletno mesto je bilo zasnovano leta 2012. Raziskovalci Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša odgovarjajo na različna jezikovna vprašanja. Ker se je na spletnem mestu nabralo že veliko vprašanj, lahko svetovalnico uporabljamo tudi kot priročnik. Pomagamo si z iskalnikom ali pa brskamo po razdelitvi odgovorov po tematskih področjih. Jezikovni svetovalnici lahko jezikovno vprašanje posreduje vsak. Kategorije jezikovne svetovalnice so: besediloslovje, besedotvorje, etimologija, glasoslovje, leksika, leksikografija, narečjeslovje, oblikoslovje, pravopis, sociolingvistika) (<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/>, dostop 3. 3. 2019).

Kako je prav: »okoljski« ali »okoljski«?

Moderator

Vprašanje:

Zanima me, ali je bolj primerna beseda *okoljski* ali *okoljski*. V pravopisu je beseda *okoljski*, vendar je v SSKJ2 ni. Katero besedo priporočate vi?

Odgovor:

Vaše vprašanje se nanaša na rešitev v pravopisnem slovarju SP 2001, kjer so predvideli možnost *okoljski*, torej tisto, ki sledi vzorcu *ladja – ladij – ladjski*.

V dvojnem in množinskem rodilniku samostalnikov, ki se končujejo na soglasnik + *j* + samoglasnik (*vodja, ladja, okolje*), se v sklop dveh soglasnikov praviloma vrine neobstojni samoglasnik *i* (npr. *vodja – vodji, ladja – ladji, okolje – okolji*, o tem več v SP 2001, točka 738). Tak i sploh šele omogoči izgovor teh oblik: *vodji, ladji, orodji, soglasji, dvovmij*. Oblik *ladj, ladjski* ipd. ne moremo izgovoriti in so zapisane nepravilne.

Zaradi sistemskega pravila so tudi v sklopa *lj* in *nj* nekaj vrivali neobstojni *i*, kot utemeljuje SP 2001 v točki 738, »samo v primerih, ko se zavedamo izpeljave iz samostalniške podstave na / ali *n*, in sicer s pripisnim obrazilom -*jev*, npr. *osterje* (čisto jasno iz *stena*), *okolje* (iz *okol*) in *vesolje* (iz ?). Ker se nam ta, besedotvorna utemeljitev *i* ja danes ne zdi več odločilna, saj je lahko nejasna in vprašljiva, jo je nadomestila utemeljitev o izgovorljivosti soglasniškega sklopa: če lahko brez težav izgovorimo oblike in izpeljanke *okolj* in *okoljski, vesolj* in *vesoljski, osterj* ipd., *i* ja v njih ni treba pisati. Dvojnico *okolj* in *okolji* navaja druga izdaja SSKJ (2014). Prav tako je sistemskemu pravilu prilagojena oblika *vesoljije* bila ugotovljena po Gigafidi. Obliki *okolj* in *okoljski* priporočamo, ker sta izgovorljivi. Pri *ladja, večglasje, močvirje, tromostovje, dvopičje* ipd. je, kot rečeno, drugače: brez *i* ja v rodilniku dvojine/množine in v morebitni pridevniški izpeljanki ne gre. – Za rodilnik dvojine/množine samostalnikov, kot je *zemlja*, velja drugačno pravilo, ki tule ni zajeto.

Opisano odstopanje ni osamljeno. Pri tvorbi pridevnika lahko pride tudi do drugačnega preoblikovanja: iz samostalnika *podeželje* (rod. dv./mn. *podeželji* in *podeželji*) izpeljani pridevnik *podeželski* je izgubil tako vrinjeni *i* kot tudi drugi zvočnik *j*.

Helena Dobrovoltj, Peter Weiss (januar 2019)

Slika 9: Primer uporabe jezikovne svetovalnice (<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/3495/kako-je-prav-okoljski-ali-okoljski>, dostop 3. 3. 2019)

2.2.3.2 Terminološka svetovalnica

To je spletno mesto terminološke sekcije Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša. Najpomembnejša naloga je skrb za sodobno slovensko terminologijo z različnih področij. Uresničuje se z izdelavo terminoloških slovarjev, raziskovanjem terminološke vede in vedno bolj tudi s terminološkim svetovanjem

(<https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce#v>, dostop 19. 1. 2019).

Terminološko svetovanje je namenjeno uporabnikom slovenščine, ki se soočajo s problemi poimenovanja, pa naj gre za nove, ne poimenovane pojme, ali za že poimenovane pojme, ki jim poimenovanje ne ustreza najbolj. Namenjena je predvsem strokovni javnosti, ki prejme odgovore od strokovnjakov terminološke sekcije

(<https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje#v>, dostop 19. 1. 2019).

2.2.4 Portal Franček, Jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in Šolski slovar slovenskega jezika

To je še nedokončan spletni portal, ki bo namenjen predvsem osnovnošolcem in srednješolcem. Učenci ga bodo lahko uporabljali za vsa jezikovna vprašanja, ki se jim bodo porodila med šolanjem. Odločili sva se, da ga predstaviva ločeno od drugih spletnih jezikovnih virov, saj je še v izdelavi.

Spletna stran nastaja v okviru projekta Portal Franček, ki ga sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. Izdelava portala se je začela julija 2017, zaključila pa se bo do novembra 2021. Portal je namenjen učencem osnovne šole, srednješolcem in učiteljem slovenščine (<https://www.xn--franek-l2a.si/>, dostop 28. 2. 2019).

Čeprav je spletna stran trenutno še v izdelavi, je že omogočeno iskanje izbranih gesel. Portal za določeno geslo pove, kaj ta beseda pomeni, kdaj lahko to besedo uporabimo, zbere besede s podobnim pomenom, kako se beseda pregiba in izgovarja, kako se beseda uporablja v narečjih, od kod beseda izvira in od kdaj jo v slovenskem jeziku uporabljamo (<https://www.xn--franek-l2a.si/>, dostop 28. 2. 2019).

Portal ima tudi jezikovno svetovalnico za učitelje, ki omogoča iskanje po posameznih učnih vsebinah (<https://www.xn--franek-l2a.si/>, dostop 28. 2. 2019).

2.3 Kako in kje v Slovenskem pravopisu poiščemo pravopisno pravilo in dokaz

Slovenski pravopis je ključni jezikovni priročnik za iskanje pravopisnih pravil. Leta 1989 je izšel prvi del z naslovom Pravila, leta 2001 pa je izšel celoten pravopis skupaj s slovarskim delom na 1800 straneh.

2.3.1 Pravila

V prvem delu Slovenskega pravopisa z naslovom Pravila lahko najdemo pojasnitve in primere za pravilno pravopisno rabo.

Pravila vsebujejo naslednja poglavja:

- **Nauk o pisnih znamenjih** – predstavljene so črke slovenske abecede, imena in vrste črk ter njihova glasovna vrednost, števke, števila in številke, ločila in druga pisna znamenja, kot so matematična in podobna znamenja, znamenja iz logike, izpostavna znamenja in posebna jezikoslovna znamenja (črke, oklepaji za prvine jezikovnih ravnin, črtice, splošne normativne oznake v slovarskem delu SP in korekturna ali popravna znamenja).

11 Števke, števila, številke

Kakor s črkami zapisujemo glasove (in s tem besede), tako s števki (ciframi) zapisujemo števila. Števke so znamenja za števila 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; večja (ali npr. necela) števila zapisujemo s sestavljanjem števk, npr. 13, 41, 5, 12². Števke od 0 do 9 se imenujejo ničla, enka, dvojka, trojka, štirica, petica, šestica, sedmica, osmica, devetica, ustrezna imena za števila, ki jih te števke zaznamujejo, pa so nič, ena, dve, tri, štiri, pet, šest, sedem, osem, devet. Zapisana večja ali necela števila ipd. imajo ali posebna imena, npr. 10 – deset, 20 – dvajset, 100 – sto, 1000 – tisoč itd., ali pa so tvorjena iz posebnih osnovnih imen: od 12 do 19 = dva-, tri-... + -najst, od 30 do 90 = tri-, štiri-... + -deset, od 200 do 900 pa dvé- ... + -sto ipd. Števka ali zveza števk kot pisno znamenje se imenuje številka, npr. 18, 4, 1437.

Kako se števila izpisujejo s črkami, gl. § 251–261, 366–370, 521, 544–549.

- 12 Pri letnicah tisočice lahko izrazimo s stoticami, tako da npr. 1926 beremo ali tisoč devetsto šestindvajset ali tudi devetnajststo šestindvajset. Tudi večje telefonske ali bančne številke, npr. 383675, lahko (pri narekovanju) izgovarjamo po nekaj števk skupaj (navadno po tri ali dve) tako, da izgovarjamo tristo triinosemdeset, šeststo petinsedemdeset ali osemintrideset, šestintrideset, petinsedemdeset ali pa tudi tri, osem, tri, šest, sedem, pet.

- 13 Poleg arabskih števk uporabljamo tudi rimske: I, V, X, L, C, D, M, npr. za pisanje mesecev v datumu, letnikov glasil, poglavij, strani: 11. XII. 1975; gl. uvod SSKJ I, str. XXIII; Slavistična revija XX (1972), str. 371; tudi pri lastnih imenih: Aleksander I., Jožef II. ipd. (prim. § 43, 91, 97, 252).

Slika 10: Podpoglavje Števke, števila, številke (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

- **Pravopis** – predstavljena je raba velikih črk na začetku povedi, v vlogi lastnih imen, izrazih posebnega razmerja ali spoštovanja in v vlogi nekaterih svojilnih pridevnikov, izpeljanih iz besed, pisanih z veliko. Predstavljena je tudi raba malih črk za končnimi ločili znotraj povedi, pri določenih in poimenovanih bitij, zemljepisnih občnih imenih, stvarnih občnih imenih, ogovornih zaimkih in izrazih posebnega razmerja ali spoštovanja ter pri vrstnih pridevnikih na –ov/-ev, -in iz lastnih imen. V njem je predstavljen tudi zapis prevzetih besed in besednih zvez ter načela za obravnavo pisav pri prevzemanju besed. Razložena je tudi raba ločil (pike, vprašaja, klicaja, vejice, dvopičja, podpičja, pomišljaja, treh pik, vezaja, oklepaja, zaklepaja, poševnice, narekovaja, opuščaja, ponavlja in deljaja). Po besednih vrstah je obravnavano tudi pisanje skupaj oziroma narazen in deljenje besed.

34 Lastna imena

Lastna imena so poimenovanja posameznih bitij (tudi živali), zemljepisnih in stvarnih danosti (npr. imena krajev, delov zemeljskega površja, nebesnih teles; ustanov, delovnih organizacij in podjetij, umetnostnih del ipd.): *Jasna, Prešeren, Morana, Slovenec, Lisko, Maribor, Azija, Saturn; Unicef, Litostraj, Fiat, Požganica, Partizanka.*

Lastna imena so enodelna (in sicer eno- ali večbesedna: *Svarun, Tone, Ljubljana, Hlapci – Orlovo pero, Škofja Loka, Veliki briljantni valček*) ali pa večdelna (ta sestojijo iz enega ali več imen in enega ali več priimkov, lahko tudi še iz vzdevka ipd.): *Ivan Cankar, Aleksander Veliki – Anton Tomaž Linhart, Zofka Kveder – Jelovšek, Fran Maselj Podlimbarski, Ljubljana Center, Smelt Olimpija.*

35 Pomni

1. Dvodelna imena je treba ločiti od dvojnih imen, npr. *Šmarje – Sap, Kal – Koritnica, Gozd – Martuljek. Vlak se je ustavil v Šmarju – Sapu.* Gl. § 69, 431, 852.

36

2. Med večbesednimi imeni posebej obravnavamo tista, ki se začenjajo s predlogom (predložna): *Friderik S praznim žepom, Na bregu, Pod skalco, Pri slepem godcu, Pri treh ribnikih, Pri Treh Hišah.* Prim. § 43, 74–76.

37 Posebnosti

1. Večbesedna lastna imena lahko krajšamo: *Ljubljansko barje – Barje, Goriška brda – Brda, Slovenska akademija znanosti in umetnosti – Akademija, Slovenska matica – Matica, Osvobodilna fronta – Fronta, Organizacija združenih narodov – Združeni narodi.* Taka krajšava občnoimenske zveze je *Cerkev za cerkveno občestvo, cerkveno skupnost ali organizacijo: Katoliška cerkev – Cerkev.*

38

2. Kot lastna imena obravnavamo tudi občna, kadar jih enoumno uporabljamo namesto lastnih: *Otok* v pomenu 'Velika Britanija', *Zahod* v pomenu 'zahodni del večje zemljepisne enote in/ali temu ustrezna politična ali kulturna usmerjenost', *Prerok* v pomenu 'Mohamed'.

39

3. Lastna imena lahko postanejo občna: *štefan* (steklenica), *ford* (avto), *morava* (cigareta), *jera* (jokavec). Prim. § 124, 131, 135, 141, 142, 147, 150.

- **Glasoslovje** – tu so predstavljeni glasovi slovenskega jezika s fonetičnimi opisi in posebne glasovne zveze.

Samoglasniki 617

Fonetični opis 618

Samoglasniki so glasovi največje odprtostne stopnje. Glede na dvig jezične ploskve in tonskost so visoki in razpršeni (*i* in *u*), sredinski (obe vrsti *e*-ja in *o*-ja ter polglasnik) ali nizki (*a*); ozka *e* in *o* sta srednje visoka, široka *e* in *o* pa srednje nizka.

Glede na to, kateremu delu neba se jezična ploskev najbolj približa, so samoglasniki sprednji (*i* in oba *e*-ja), srednji (*a* in polglasnik) in zadnji (*u* in oba *o*-ja).

V spodnji preglednici sta ozka *e* in *o* zaznamovana z *e* in *o*, široka z *ɛ* oziroma *ɔ*, polglasnik pa z *ə*.

	Sprednji	Nesprednji	
		Srednji	Zadnji
Visoki	<i>i</i>		<i>u</i>
Sredinski	<i>e</i>		<i>o</i>
	<i>ɛ</i>	<i>ə</i>	<i>ɔ</i>
Nizki		<i>a</i>	

Samoglasniki so načeloma lahko dolgi ali kratki; dolgi so zmeraj naglašeni, kratki pa ali naglašeni ali nenaglašeni. Te lastnosti so pri samoglasnikih razvrščene takole:

1. ozka *e* in *o* sta zmeraj dolga in naglašena;
2. *i*, *a*, *u* in široka *e* in *o* so lahko dolgi ali kratki, kot kratki pa lahko naglašeni ali nenaglašeni;
3. polglasnik je zmeraj kratek, sicer pa naglašen ali nenaglašen.

Slika 12: Podpoglavje Samoglasniki (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

- **Oblikoslovje** – tu je zajeto oblikoslovje samostalniških in pridevniških besed ter glagolov. Predstavljene so sklanjatve, stopnjevanje in spregatve, razloženi pa so tudi naglasni tipi v oblikoslovju.

757

Moške sklanjatve

Sklanjatve moškega spola so štiri; spoznamo jih po rodilniški končnici.

- 758 1. V prvo sklanjatev gredo samostalniki, ki imajo v rodilniku ednine končnice *-a*, *-ú*, *-é* (*korák koráka*, *pès psà*, *móž -á*, *Dachau Dachaua*, *móst mostú*, *dán dné*); samomnožinski samostalniki imajo v imenovalniku končnico *-i*, v rodilniku pa *-ov/-ev*, npr. *možgani*; sem gredo tudi kratični samostalniki, ki se ne končujejo na nenaglašeni *-a*, npr. *Tam -a*;
- 759 2. v drugo sklanjatev gredo samostalniki, ki imajo v rodilniku ednine končnico *-e* (izvzet je *dán dné*), npr. *slúga slúge*; ti samostalniki se lahko sklanjajo tudi po prvi sklanjatvi;
- 760 3. v tretjo sklanjatev gredo samostalniki, ki sklonov ne izražajo z glasovnimi končnicami, npr. (*visokí*) *c* (*visokega*) *c*; takih primerov je malo (npr. imena črk); navadno jih sklanjamo po prvi sklanjatvi, npr. (*visokí*) *c* (*visokega*) *c-ja*;
- 761 4. v četrto sklanjatev gredo samostalniki, ki se sklanjajo kot pridevniške besede (*dežurni dežurnega*), le da imajo v edninskem imenovalniku načeloma končnico *-i*; nekatera moška (lastna, redkeje občna) imena iz pridevnika na soglasnik (redko tudi na *-i*) se sklanjajo po 1. sklanjatvi: *Meden -a*, *Raztresen -a*, *Traven -vna*, *Velik -a*, *Mali -ja* ipd.

Pomni

- 762 1. Samostalniki z nepopolnim ali mešanim sklanjatvenim vzorcem so obravnavani v § 839–842.
- 763 2. Tuja lastna imena na [-ski] ipd. iz neslovanskih jezikov se večinoma sklanjajo po prvi moški sklanjatvi, nekatera s slovansko podstavo pa tudi po četrti: *Tedeschi -ja*, *McClosky -ja*, *Kreisky -ja* ali *-ega* proti *Vranitzky -ega*, *Hradetzky -ega*, *Chomsky -ega*, *Neweklowsky -ega*.

Slika 13: Podpoglavje Moške sklanjatve (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

- **Besedotvorje** – tu so predstavljeni težji primeri iz besedotvorja, krajšave in naglas v besedotvorju.

Priponsko obrazilo -ov/-ev oz. -in

956

S priponskim obrazilom *-ov/-ev* delamo svojlne pridevnike iz samostalnikov moškega in srednjega spola, če pomenijo bitje, ustanovo ipd.; iz drugih samostalnikov (tudi ženskega spola) delamo s tem priponskim obrazilom t. i. vrstne pridevnike:

		Svojlni		Vrstni	
<i>brat</i>	–	<i>bratov</i>	<i>dekle</i>	–	<i>dekletov</i>
<i>vojvoda</i>	–	<i>vojvodov</i>	<i>tele</i>	–	<i>teletov</i>
<i>Blaž</i>	–	<i>Blažev</i>	<i>dete</i>	–	<i>detetov</i>
<i>jelen</i>	–	<i>jelenov</i>	<i>Delo</i>	–	<i>Delov</i>
<i>Tam</i>	–	<i>Tamov</i>			<i>bezeg</i> – <i>bezgov</i>
<i>Gradis</i>	–	<i>Gradisov</i>			<i>ogljik</i> – <i>ogljikov</i>
<i>Pengov</i>	–	<i>Pengovov</i>			<i>lipa</i> – <i>lipov</i>
					<i>nagnoj</i> – <i>nagnojev</i>
					<i>jutro</i> – <i>jutrov</i>
					<i>Blaž</i> – <i>blažev</i> (žegen)

Posebnosti

1. Namesto *-ov* imamo *-ev*, če se podstava končuje na govorjeni *c j č ž š dž*: *Snoj* – 957
Snojev, *Moi* [moj] – *Moiev*, *Nestroy* – *Nestroyev*, *Zola(ja)* – *Zolajev*, *Kodrič* – *Kodričev*,
Škerlić – *Škerlićev*, *Bartsch* – *Bartschev*, *Boccaccio* – *Boccacciev*, *Lipuš* – *Lipušev*, *Jamusz* –

Slika 14: Podpoglavje Priponsko obrazilo -ov/-ev oziroma -in (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

- **Zvrstnost** – tu so predstavljene socialne zvrsti slovenskega jezika in oznake za zvrsti, slog ter drugo.

Socialne zvrsti 1045

Knjižni jezik 1046

Knjižni jezik je najvišja in najbolj uzaveščena zvrst slovenskega jezika. Govorno in pisno ga gojimo kot vsenarodno sredstvo sporočanja, zato ima narodnozdrževalno in narodnopedstavno vlogo. Norma današnjega knjižnega jezika je zajeta v glasovju, pisavi, oblikah, zvezah in besedju ter predpisana za rabo v besedilih vseh knjižnih funkcijskih zvrsti (umetnostna, strokovna in druge). Knjižni jezik ima strogo (t. i. zborna) in manj strogo (knjižno pogovorno) zvrst.

Po predknjižnem izročilu (od 10. do srede 16. stoletja) se je naš knjižni jezik začel z l. 1550 v osrednji Sloveniji. V 18. stoletju je dotlej splošnoslovenski knjižni jezik postal samo osrednjeslovenski, ker so se ob njem pojavili pokrajinski tipi knjižnega jezika, npr. v Prekmurju, na Koroškem in Štajerskem. Kot t. i. splošnoslovenski jezik je od srede 19. stoletja (z vpeljavo nekaj novih oblik) postopoma zajel celotno slovensko jezikovno ozemlje; ima ves čas naravno, živo govorno podstavo v osrednjem delu Slovenije s središčem v Ljubljani.

Slika 15: Podpoglavje Socialne zvrsti (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

- **Preglednice** – tu je predstavljena glasovna vrednost črk, zapisovanje glasov in pisave za posamezne jezike.

Glasovna vrednost črk

1069

Črka	Glas
<i>a</i>	1. kateri koli <i>a</i> : <i>mati, sam; brat, kakor; kaditi, riba</i> 2. nenaglašeni <i>a</i> , če je besedilo opremljeno z naglasnimi znamenji: <i>planína</i>
<i>á</i>	naglašeni dolgi <i>a</i> : <i>máti, sám</i>
<i>à</i>	naglašeni kratki <i>a</i> : <i>bràt, dà, kàkor, nàdpastír</i>
<i>b</i>	1. glas <i>b</i> kakor v <i>biba</i> ali <i>rob drži</i> ali <i>ob očetu, ob materi, ob drevesu</i> 2. glas <i>p</i> pred nezvenečim nezvočnikom (<i>robca, rob hiše, ob hiši</i>) in na koncu besede pred premorom (<i>rob, predlog ob</i>), pa tudi pred samoglasnikom ali zvočnikom naslednje besede (<i>rob</i>) 3. glas <i>b</i> oz. <i>p</i> , izgovorjen z odporo skozi nos: <i>obme, ob meni – ljub meni, rob mesta</i>
<i>c</i>	1. glas <i>c</i> kot <i>cena</i> ali <i>stric teče, stric nosi, stric ima, stric Samo, stric Šeško</i> (zadnje neobvezno) 2. glas <i>dz</i> pred zvonečim nezvočnikom: <i>Kocbek, stric gre</i> 3. glas <i>č</i> ali <i>dž</i> pred šumevcem (neobvezno): <i>stric čaka, stric Šeško; stric žaga, klic džungle</i> 4. prvi del podaljšanega ali navadnega zlitnika: <i>stric sedi, stric zna – stric šepa, stric žaga – klic džungle</i>
<i>č</i>	1. glas <i>č</i> kakor v <i>čelo</i> ali <i>peč</i> ali <i>Tinč teče, Tinč igra, Tinč je, Tinč šepa, Tinč čaka</i> 2. glas <i>dž</i> pred zvonečim nezvočnikom: <i>odločba, Tinč gre</i> 3. prvi del podaljšanega ali navadnega sičniškega ali šumevskega zlitnika: <i>Tinč šepa, Tinč želi, nič džusa</i>

Slika 16: Podpoglavje Glasovna vrednost črk (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

- **Slovarček jezikoslovnih izrazov** – tu so zapisani in obrazloženi nekateri jezikoslovni izrazi.

SLOVARČEK JEZIKOSLOVNIH IZRAZOV

1135

akut

1. tonemski naglas; uresničuje se kot nizki ton, v starejšem pojmovanju tudi rastoči oz. potegnjeni; 2. naglasni znamenji /' / oziroma /ˈ / za akut

alegorična posebitev

posebitev abstraktnega pojma s konkretno podobo

alinejni pomišljaj

gl. *odstavčni pomišljaj*

antikadenca

zadnji del končnega (edinega) člena stavčne intonacije, nasproten zaključku pripovednih povedi (pri teh gremo z glasom navzdol); lahko je rastoča, visoka ali stopničasta

antikadenčna intonacija

stavčna intonacija z antikadenco na koncu

beseda

gl. *iztočnica*

besedna zveza

dve besedi (ali več), med seboj slovnično povezani, npr. *lepa hiša*; *govoriti razločno*; *lačen slave*, *blaga*; *oče in mati*; *po mo-*

členek

beseda, ki je že sama lahko stavek (npr. *nè*) ali pa v stavku zastopa kakšen drug stavek (npr. *samo*): *Prišli so samo trije* (*Prišli so trije, pričakovali pa smo jih več*)

človeško, človeškost

slovnična lastnost (podspol)|samostalniške besede, po kateri se sprašujemo s *kdo* (*ne s kaj*)

črkovalna kratica

poimenovanje, navadno iz samih začetnic besedne zveze, npr. *AGRFT* = *Akademija za gledališče, radio, film in televizijo*, ki jo beremo z imeni črk [agərəfətə], ne pa z njihovo navadno glasovno vrednostjo (prim. nečrkovalno *TOMOS* – [tómós])

črkovje

skupno ime za več črk

črkovni sklop

kakršna koli zveza črk, npr. *ao* ali *vzv* v primerih kot *São Paolo*, *vzvod*

daljši pomišljaj

gl. *dolgi pomišljaj*

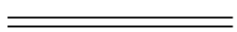
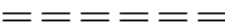

Slika 17: Izgled Slovarčka jezikoslovnih izrazov (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

- **Dodatek** – tu je predstavljena priprava tipkanega besedila za tisk.

Priprava tipkanega besedila za tisk

1137

1. Piši na močnejše in neprozorne liste papirja (ne na mehke in/ali prozorne).
2. Vsak list naj ima na levi vsaj 3 cm praznega roba, na desni pa naj ne bo izpisan do roba.
3. Vrstice piši z dvojnimi razmikom.
4. Na listu naj bo po trideset vrstic.
5. Sprememba vrste pisave – če ni izpeljana že s programom za tiskalnik – se zaznamuje s podčrtavanjem (ali barvanjem) ustreznega mesta v tipkopisu (glede vrst podčrtavanja prim. § 24). Zlasti pri pisanju z roko ali na navadni pisalni stroj imajo ti velikostni tipi podčrtovalne ustrezničke, kakor je prikazano spodaj:

(1) osnovna velikost	brez podčrtavanja
(2) krepko 	manjše polkrepko
(3) petit 	manjši petit
(4) ležeče 	oz.
(5) modificirano ležeče	 navadno

Slika 18: Podpoglavje Priprava tiskanega besedila za tisk (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

- **Slovaropisna pravila** – tu je predstavljena zgradba slovarskega sestavka (Toporišič, Slovenski pravopis, 2001, 4–231).

I. Slovarski sestavek	1154
Slovarski sestavki se začenjajo z iztočnico, podiztočnico ali malo podiztočnico.	1155
Iztočnični sestavek	1156
Iztočnični sestavek sestoji iz oglavja in razlage.	
Oglavje	1157
Oglavje sega od iztočnice do zapisa tonemskega naglasa (pri breznaglasnicah pa do besednovrstne oznake). Deli se na glavo in zaglavje.	
Glava	1158
Glava sestoji iz osnovnih oblik, zapisa težje predvidljivega ali nepredvidljivega izgovora in besednovrstne oznake.	

Slika 19: Podpoglavje Slovarski sestavek (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

2.3.2 Slovar

V slovarskem delu Slovenskega pravopisa so zapisane posamezne besede in njihove slovnične lastnosti. Vključena so tudi nekatera lastna imena. Pri uporabi SP je priporočljivo najprej pogledati v slovarski del, če pa tam iskane besede ne najdemo, pogledamo v prvi del s Pravili. Primer besede, ki je v slovarskem delu ne bomo našli, je Evropski parlament. V Pravilih poiščemo poglavje Raba velikih in malih črk. Na začetku poglavja Velike črke piše, da z veliko začetnico med drugim pišemo tudi lastna imena. Naša dilema je torej, ali je Evropski parlament lastno ime ali ne. Vsekakor je stvarno ime, zato pogledamo v to podpoglavje. Tam preberemo, da so stvarna lastna imena med drugim tudi imena organov družbenopolitičnih skupnosti in ustanov, podjetij ipd., kot so Vlada Republike Slovenije, Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije ipd. Vedeti moramo le, ali je *Evropski parlament* lastno ime organa družbenopolitične skupnosti ali ne. Odgovor na to moramo najti drugod, ne v pravopisu (<http://www.lektoriranje-net.si/pravopis.html>, dostop 7. 2. 2019).

Za iskanje tovrstnih informacije je danes najboljši pripomoček kakšen spletni brskalnik, zelo pogosto pa si iz jezikovne zadrege pomagamo s korpusi slovenskih besedil in besed, kjer se lahko na podlagi primerov iz že obstoječih besedil odločimo za najustreznejšo rešitev svojega problema (<http://www.lektoriranje-net.si/pravopis.html>, dostop 7. 2. 2019).

2.3.3 Primer iskanja in dokazovanja pravilnega zapisa besede v Slovenskem pravopisu

Če nas zanima, kako pravilno zapišemo besedo Neslovenec, si lahko pomagamo s Slovenskim pravopisom. Najprej pogledamo v slovarski del. Tam najdemo iztočnico.

1. **Nèslovénec** -nca m Z -em preb. i. (ěé) **Nèslovénka** -e ž, preb. i. (ěé) **Nèslovénčev** -a -o (ěé)

Slika 20: Primer iskanja zapisa besede v slovarskem delu Slovenskega pravopisa (www.fran.si, dostop 17. 2. 2019)

Beseda Neslovenec je zapisana z veliko začetnico. Hkrati lahko vidimo tudi obliko besede v rodilniku (izpad polglasnika) in orodniku ednine (preglas). Zapisani so tudi naglasi in ženska oblika samostalnika ter svojilni pridevnik.

Če nas poleg pravilnega zapisa zanima še razlaga, zakaj takšen zapis, si pomagamo s prvim delom, in sicer *Pravili*. Ker nas zanima raba velike in male začetnice, poiščemo poglavje *Velike in male črke*. Vemo, da je Neslovenec poimenovanje za prebivalca, torej lastno ime, zato poiščemo podpoglavje *Lastna imena*. V tem podpoglavju najdemo naslov *Imena prebivalcev*. V razdelku *Pomni* je pod prvo točko zapisano, da se velika začetnica prenese na predpono -ne, kadar se z njo začne poimenovanje za prebivalca.

50 Imena prebivalcev

Z veliko začetnico pišemo imena

- 51 – pripadnikov narodov in narodnosti: *Slovenec, Slovenka, Srb, Musliman, Bask, Anglež, Lužiški Srb, Belorus, Jud; Slovani, Indijanci;*
- 52 – pripadnikov delov narodov in pripadnikov držav ali ljudstev: *Masaj, Bezjak, Čič, Bunjevec, Uskok, Dorec, Amazonka; Švicar, Južnoafričan, Avstrijec;*
- 53 – prebivalcev naselij, pokrajin in celin: *Ljubljčan, Raščičan, Novomeščan; Gorenjec, Primorec, Vojvodinec, Toskanec; Evropejec, Azijec, Severnoameričan;*
- 54 – prebivalcev planetov: *Marsovec, Selen, Zemljan.*

Pomni

- 55 1. Kadar ime za prebivalca dobi predpono *ne-*, se velika začetnica prenese nanjo: *Slovenec – Neslovenec, Ljubljčan – Neljubljčan.*
- 56 2. Tudi simbolna poimenovanja te vrste pišemo z veliko začetnico: *Janez* (Kranjec, Slovenec), *Švab* (Nemec), *Jenki* (Američan), *Lah* (Italijan).
O pisavi takih imen z malo začetnico gl. § 124, 135.

Slika 21: Primer iskanja zapisa besede v Pravilih (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 16. 2. 2019)

Če se ob iskanju pravilnega zapisa besede ne bi spomnili na Slovenski pravopis, lahko pravilen zapis besede poiščemo tudi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika.

1. **Nèslovénec** in **nèslovénec** -nca m (ě-ě) *kdor ni Slovenec: na ljubljanski univerzi je vpisanih precej Neslovencev* ♪

Slika 22: Primer iskanja zapisa besede v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, dostop 17. 2. 2019)

Pravopisna pravila pri dijakih – izziv ali »mala malica«

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika² v glavi najdemo pravilen zapis besede. Vidimo, da dopušča obe možnosti – zapis besede z veliko in malo začetnico. Slovenski pravopis tega ne dopušča, saj v njem piše, da je pravilen le zapis z veliko začetnico.

Če nas dopuščanje dveh možnosti pravilnega zapisa zmede, se lahko po nasvet obrnemo še na kakšno jezikovno svetovalnico.

2.3.4 Živost jezika

Jezik je živa struktura, kar pomeni, da se ves čas spreminja. Živimo namreč v postindustrijski družbi, v kateri so zaradi tehnološkega napredka spremembe zelo hitre. Zaradi novih izumov, napredka v znanosti in spremenjenega življenjskega sloga se posledično spreminja tudi jezik. Izrazi, ki niso več v dnevni rabi, postajajo zastareli. Hitrim spremembam v življenju in jeziku pa se stežka prilagajajo tudi norme slovenskega jezika. Najpomembnejšo izmed njih predstavlja Slovenski pravopis.

Pravopisni priročniki so se v raziskavah, ki so jih evropski leksikografi predstavili v drugi polovici 20. stoletja, uvrstil med najpogosteje uporabljene in najbolj razširjene jezikovne priročnike, s katerimi se srečuje laični uporabnik. Pri večini jezikov sestoji iz pravil in slovarja, pri čemer slovar gradivsko nadgrajuje in razširja pravila. Medtem ko pravila predstavljajo bolj ali manj sistematičen nabor osnovnih zapisovalnih pravil na ravni glas in črka ter dogovornih norm, ki določajo rabo malih in velikih črk, pisanja skupaj ali narazen, status prevzetih jezikovnih prvin in interpunkcije, pa so slovarji lahko zelo različni (http://www.sdjt.si/wp/wp-content/uploads/2016/09/JTDH-2016_Dobrovoljc_Povezljivost-pravopisnih-pravil-in-slovarja.pdf, dostop 16. 2. 2019).

Slovenski pravopisni slovar je v 20. stoletju korenito spreminjal svoj značaj. Če se osredotočimo le na drugo polovico stoletja, pa je treba poudariti predvsem nezmerno širjenje obvestilnosti, ki se povezuje s pomanjkanjem enojezičnega razlagalnega slovarja. Tako je v slovarju iz leta 1962 mogoče najti tudi pomenske razlage, v pravopisnem slovarju iz leta 2001 pa so pomenske razlage zamenjale identifikacijske umestitve, razširila pa se je slovnična in normativna obvestilnost pri vrednotenju posebnih skladenjskih položajev in zvez, saj je občnoimenski del slovarja nastal kot normativno izostren derivat Slovarja slovenskega knjižnega jezika

(http://www.sdjt.si/wp/wp-content/uploads/2016/09/JTDH-2016_Dobrovoljc_Povezljivost-pravopisnih-pravil-in-slovarja.pdf, dostop 16. 2. 2019).

Odzivi javnosti po izidu Slovenskega pravopisa 2001 niso bili usmerjeni le v kritiko vsebinskih rešitev, temveč predvsem v gradivsko zastarelost in posledično takšno vrednotenje gradiva, ki je odražalo neseznanjenost z dejansko jezikovno rabo in dojemanjem aktualne jezikovne razčlenjenosti v spremenjeni družbi na pragu 21. stoletja. Precej nedoslednosti pa je pokazala tudi primerjava Pravil in Slovarja. Tu so kritiki (Kocjan Barle, 2002; Lenarčič, 2004; Bajt, 2002; Weiss, 2003; Šeruga Prek, 2002 idr.) opozarjali predvsem na neenotne rešitve v okviru istih problemskih kategorij (npr. imena iz klasičnih jezikov: Horacij proti Ovid; neenotno uresničevanje preglasa v oblikoslovju in besedotvorju trio, s triom–radio, z radiom/radiem), v posameznih kategorijah pa tudi na razhajanja med Pravili in Slovarjem (npr. volivec–volivec/volilec), zlasti pri uzakonjanju dvojnic. Elektronska (2003) in spletna (2010, 2014) izdaja tega pravopisa sta prinesli le odpravo tehničnih napak in vsebinskih lapsusov, razkorak med pravopisnimi pravili in pripadajočim slovarjem ter dejansko jezikovno prakso pa se je ob elektronski »hiperprodukciji« besedil in možnosti hitre javne objave še povečal. Po letu 2000 je postalo očitno, da se je z elektronsko revolucijo zaradi nepredvidljivih sprememb v doslej

razmeroma obvladljiv jezikovni sistem, kakršnega so podajali temeljni priročniki: SSKJ, Toporišičeva slovnica (1976, 2000) in akademijski pravopis – zamajal (http://www.sdjt.si/wp/wp-content/uploads/2016/09/JTDH-2016_Dobrovoljc_Povezljivost-pravopisnih-pravil-in-slovarja.pdf, dostop 16. 2. 2019).

Prav zaradi očitane zastarelosti nekaterih najpomembnejših slovenskih normativov so v današnjem času zelo pomembni tudi spletni jezikovni viri. Njihovo uporabnost bi bilo treba javnosti še bolj predstaviti in z večjo uporabo ljudem pomagati rešiti jezikovne probleme. Vsakoletno posodabljanje knjig je namreč težje od posodobitve spletnih strani in objav v jezikovnih svetovalnicah. Z njihovo pomočjo je ljudem omogočen vpogled v najnovejše jezikovne spremembe, poleg tega pa je tudi uporaba zelo priročna, saj lahko v današnji sodobni družbi do njih dostopamo praktično na vsakem koraku.

3 Empirični del

3.1 Namen in cilji empiričnega dela

V raziskavi sva želeli s pridobljenimi rezultati anonimnega preizkusa znanja ugotoviti, kateri pravopisni primeri dijakom povzročajo največ težav, kakšne pravopisne napake se najpogosteje pojavljajo in s čim si dijaki pravzaprav pomagajo, ko naletijo na pravopisno težavo.

Glavni cilji raziskave so bili:

- Ugotoviti, kako šolski program vpliva na poznavanje pravopisnih pravil.
- Ugotoviti, v katerih primerih se pojavljajo največja odstopanja pri znanju dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije ter dijakov srednjih strokovnih in poklicnih šol.
- Ugotoviti, ali se rezultati razlikujejo glede na spol.
- Ugotoviti, kateri primeri dijakom povzročajo največ težav.
- Ugotoviti, katera pravopisna pravila dijaki najboljše poznajo.
- Predstaviti primere praktične rabe različnih jezikovnih priročnikov in virov.

3.2 Anonimni preizkus znanja

Po rešenem anonimnem preizkusu znanja sva vse preizkuse pregledali, jih ocenili in rezultate analizirali. Zaradi rahlega odstopanja števila dijakov na posameznem izobraževalnem programu in po spolu sva se odločili, da bova vse rezultate predstavili v odstotkih, saj bodo tako rezultati preglednejši.

Anketo je rešilo 330 dijakov in dijakinj iz različnih programov in oddelkov. V vsakem oddelku posameznega letnika je anketo rešilo približno 15 dijakov. Razmerje med fanti in dekleti je bilo povsod primerljivo. Anketo sva razdelili po razredih, da sva prišli do verodostojnejših rezultatov. Če bi bila spletna, bi namreč lahko prišlo do napačnih povratnih informacij.

Pravilnost posameznih primerov, ki sva jih imeli v preizkusu znanja, sva dokazovali s Slovenskim pravopisom in Slovarjem slovenskega knjižnega jezika². Pri nekaterih besedah ni zapisa iz Slovenskega pravopisa ali Slovarja slovenskega knjižnega jezika², ker gre za besedne zveze ali pa pisanje predlogov. Pomagali sva si tudi z določenimi jezikovnimi svetovalnicami in portali, ki svoje odgovore pojasnjujejo s pravili in dokazi iz Slovenskega pravopisa.

➤ 1. naloga

3.2.1 vnaprej/v naprej

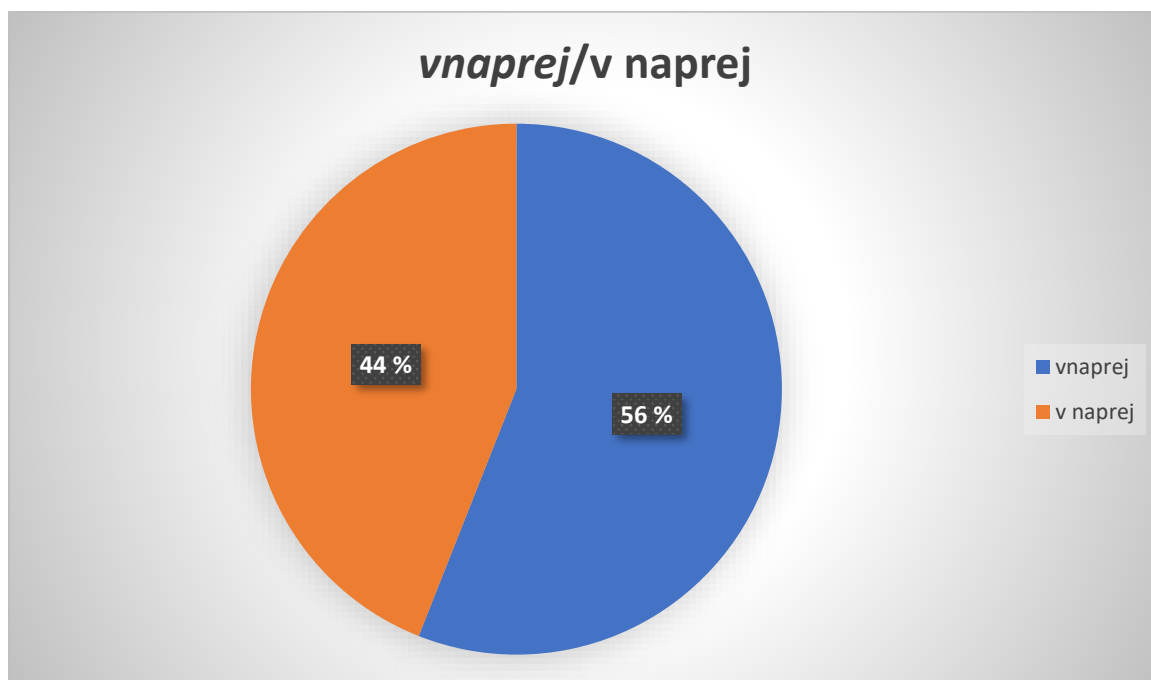
Pri a) primeru prvega vprašanja sva želeli izvedeti, ali dijaki ločijo med zapisom narazen in skupaj. Besedo *vnaprej* pišemo skupaj, ker se med predlog *v* in besedo *naprej* ne da vriniti nobene druge besede ter delom te besede ni mogoče spremeniti zaporednosti. Podobno velja za besedo *Slovenijales*, nasprotno pa za besedno zvezo po navadi. Med *po navadi* namreč lahko vrinemo besedo, na primer *po lepi navadi*.

1. **vnaprêj** čas. prisl. (é/ê) ~ napovedati kaj; ~ se veseliti česa; ~ določen

Slika 23: Beseda *vnaprej* v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 15. 12. 2018)

1. **vnaprêj** prisl. (ê) 1. izraža, da se dejanje uresniči prej, kakor bi bilo pričakovati: *vnaprej* ne more tega nihče napovedati; *vnaprej* obvestiti koga o prihodu; že *vnaprej* se veseliti česa / *vnaprej* določen, namenjen za kaj / kot vjužnostna fraza za vašo prijaznost se vam že *vnaprej* zahvaljujemo 2. izraža usmerjenost v prihodnost; (za) *naprej*: plačati najemnino *vnaprej* / *vnaprej* ne dovolimo več takega početja v bodoče, v prihodnje ↓

Slika 24: Beseda *vnaprej* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, 15. 12. 2018)

Graf 1: Uspešnost pri reševanju primera *vnaprej*

Več kot polovica učencev, ki so reševali anonimni preizkus znanja, zna besedo *vnaprej* pravilno zapisati (56%). Še vseeno je velik delež tistih (44%), ki časovni prislov *vnaprej* pišejo napačno.

3.2.2 volilci/volivci

Pri b) primeru prvega vprašanja naju je zanimalo, če dijaki spremljajo spremembe v slovenskem pravopisu. Še do nedavnega je za pravilen zapis veljal zapis volilci. Danes pa je pravilni zapis *volivci*.

Člena 946 in 949 v pravopisnih pravilih Slovenskega pravopisa 2001 na strani 112 določata naslednje:

– »Priponsko obrazilo *-lec* ima prosto varianto *-vec*, če je na koncu korena *l* ali *lj*: *voliti* – *volivec* ali *volilec*, *ponavljati* – *ponavljavec/ponavljalec*.

– Enaka pravila veljajo tudi za pisanje tvorjenk s končnim *-ka* (*bralka* – *pevka*, *volivka/volilka*), *-ski* (*bralski* – *pevski*, *volivski/volilski*), *-stvo* (*bralstvo*, *pevstvo*, *volivstvo/volilstvo*) ter za izpeljanke iz tvorjenk na *-ec*, *-ka*, *-ski* in *-stvo* (*bralčev*, *pevčev*, *volivčev/volilčev*, *bralkin*, *volivkin/volilkin*).«

Med eno ali drugo različico lahko izbiramo poljubno, torej *volivec* **ali** *volilec*.

V pravopisnem slovarju SP 2001 (1669) pa je beseda *volivec* navedena kot pravilnejša pisna različica.

»Če pogostost rabe obeh variant preverimo v korpusu Gigafida, ugotovimo, da se beseda najpogosteje pojavlja v časopisih in da je – zanimivo – slovarska prioriteta najpogosteje upoštevana v časniku Delo (16.401), *volilca* pa dopuščajo lektorji časnika Dnevnik (17.816). Razmerje med obema variantama je v korist *volivcu* (46.127). *Volilec* se pojavi 30.451-krat.

Raba torej potrjuje določilo v slovarskem delu SP«

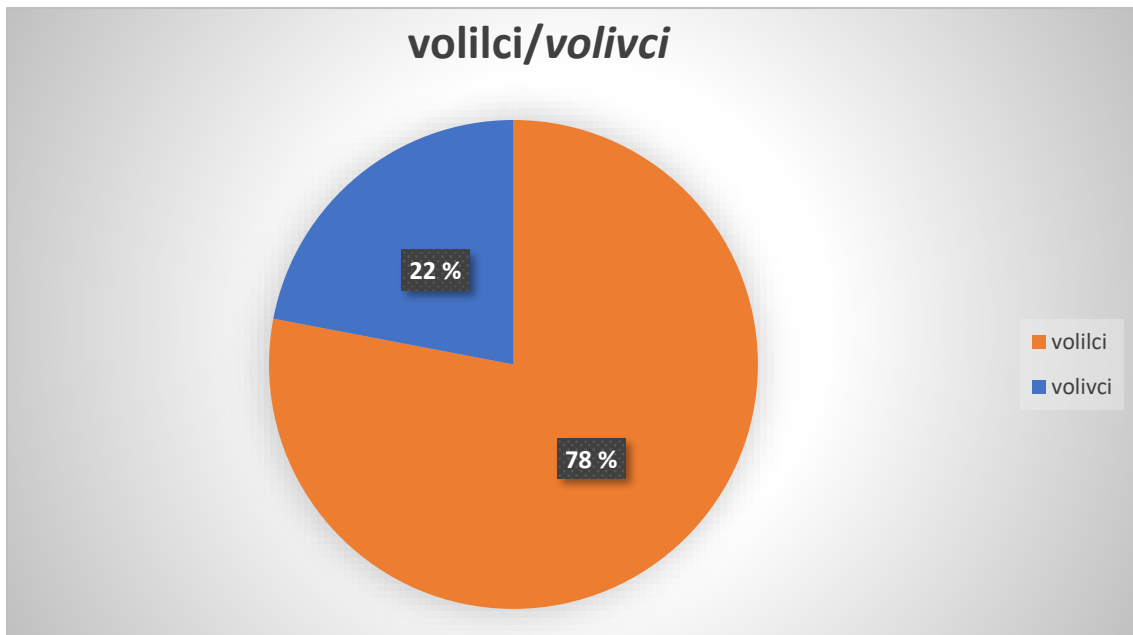
(<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/200/je-bolje-pisati-volilec-ali-volivec>, dostop 16. 2. 2019).

1. **volívec** –vca m Z –em člov. (i) **volívka** –e ž, člov. (i) **volívčev** –a –o (i)

Slika 25: Beseda *volivec* v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

1. **volívec** -vca m (i) *kdor ima pravico voliti: izbrisati, vpisati volivca; seznam, zbor volivcev // kdor voli: volivci so oddajali glasovnice* ♪

Slika 26: Beseda *volivec* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

Graf 2: Uspešnost pri reševanju primera volivci

Pravilni zapis besede *volivci* pozna le 22 % vseh dijakov. Kar 78 % dijakov pravilnega zapisa za besedo volivci ne pozna.

Še vedno se zelo veliko uporablja beseda volilci. To dokazujejo tudi podatki iz korpusu Gigafida, kjer so zabeležili kar 30.451 zadetkov besede volilci (glej razlago na prejšnji strani).

3.2.3 nadaljnji/nadaljni

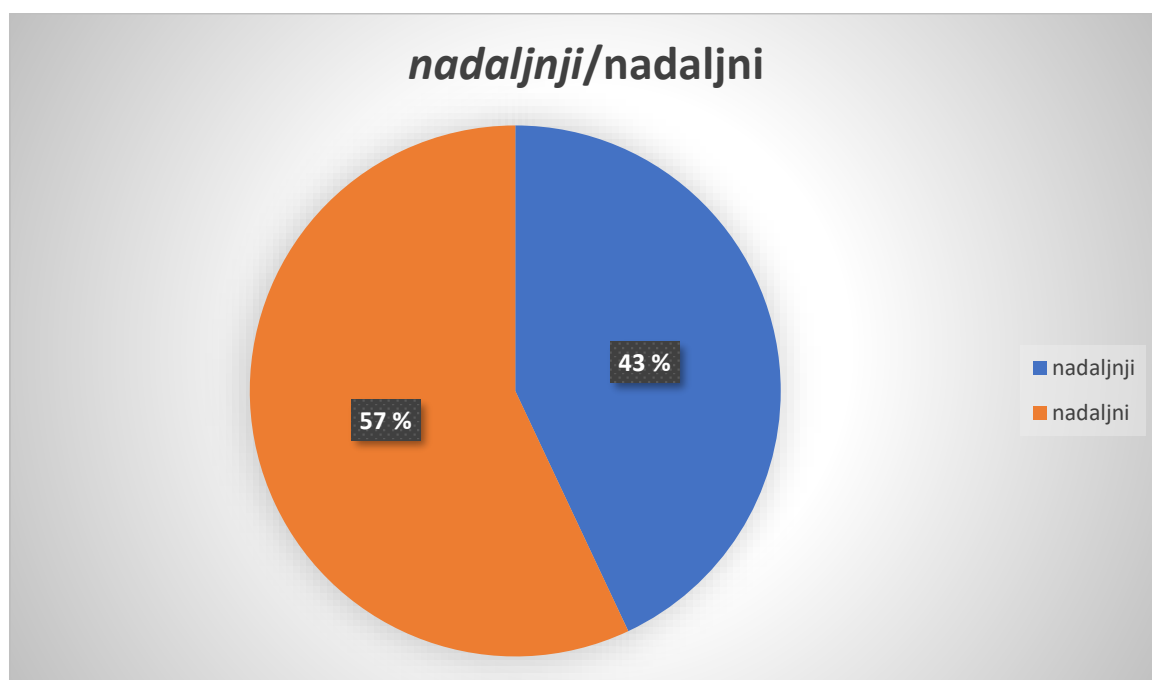
Pri c) primeru prvega vprašanja sva dijake vprašali, kako zapišemo besedo *nadaljnji*, ker naju je zanimalo, koliko jih je pozornih na to, da se črka j v besedi pojavi dvakrat. Besedo *nadaljnji* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² in Slovenskem pravopisu najdemo zapisano takole: »*nadaljnji*«. Vsebuje namreč koren *-dalj-* (tako kot npr. besedi *daljava* in *nadaljevati*) in nanj pripeti predpono *na-* in pripono *-nj-* s končnim pregibalom *-i/-a/-e*.«

1. **nadáljnji** -a -e (â) ~ študij **nadáljnje** -ega s, poj. (â) ~ je nebitveno; brez ~ega obsoditi umor *brez pomisleka*; To je brez ~ega pravilno *zanesljivo, gotovo*; Cesta bo do ~ega zaprta *do preklica*

Slika 27: Beseda *nadaljnji* v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

1. **nadáljnji** -a -e prid. (â) 1. ki traja dalje, navadno po začasnem, vmesnem prenehanju: odločiti se za **nadaljnji** boj; nadaljnja vožnja bo, upamo, udobnejša / njegova nadaljnja usoda je neznana / omejiti nadaljnje naraščanje cen // ki traja dalje na drugačni, novi stopnji: odločiti se za **nadaljnji** študij; na **nadaljnji** stopnji se bodo naučili tudi to / uvrstiti se v nadaljnje tekmovanje / publ. za vsa nadaljnja, podrobnejša pojasnila se obrnite nanj 2. navadno v zvezi z vsak, vsi naslednji, sledeči: z vsakim **nadaljnim** dogodkom se napetost stopnjuje; prvi obrok je tisoč dinarjev, vsi **nadaljnji** pa sto; nadaljnja poglavja so zanimivejša; sam.: vse nadaljnje je nebitveno; pog. taka dejanja brez nadaljnega obojamo *ne da bi pomišljali, zahtevali novih dokazov*; pog. to je brez nadaljnega pravilno *zanesljivo, nezvumno*; publ. cesta bo do nadaljnega zaprta *dokler ne bo odlok preklicani*; publ. v nadaljnjem bomo uporabljali samo kratico v svojem tekstu, govoru od tu dalje ♪

Slika 28: Beseda *nadaljnji* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

Graf 3: Uspešnost pri reševanju primera *nadaljnji*

Več kot pol dijakov ne zna pravilno napisati besede *nadaljnji* (57 %).

3.2.4 podeželski/podeželjski

Pri d) primeru prvega vprašanja sva podobno kot pri prejšnjem dijake povprašali, kolikokrat se v besedi *podeželski* pojavi j oziroma ali se sploh pojavi.

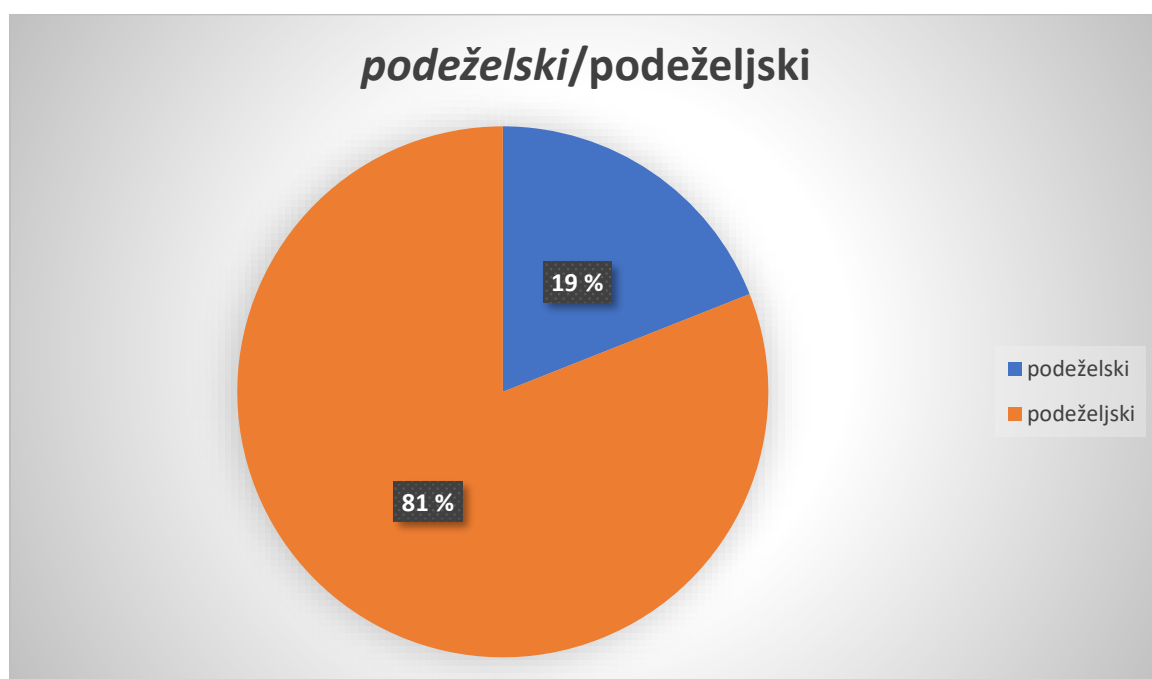
»Tvorba pridevniške oblike načeloma izhaja iz rodilnika množine, kjer pa se med sklop dveh zvočnikov, na primer *lj* ali *nj*, pogosto vriva neobstojni samoglasnik, torej *okolij* - *okoljski*. Vendar pa to načelo v množinskem rodilniku ni vedno uveljavljeno (npr. *zelje* - *zelj*, *povelje* - *povelj*). In še več: četudi se v množinskem rodilniku pojavlja neobstojni samoglasnik (*okolje* - *okolij*), ni nujno, da pridevniška izpeljanka tipa *okoljski* ta samoglasnik obdrži. V primeru, ko iz samostalnika *podeželje* (rod. mn. *podeželij*) izpeljemo pridevnik *podeželski*, vidimo, da je ta izgubil tako vrinjene *-i-* kot tudi drugi zvočnik *-j*. In spet drugačno pot smo ubrali pri paru *vesolje* - *vesoljski*, po katerem se je zgledoval tudi novonastali *okoljski*. Oblika, ki danes živi in ki jo bodo normirali slovarji v prihodnje, je torej *okoljski*« (<http://bos.zrc-sazu.si/besede/index.html>, dostop 16. 12. 2018).

1. **podežēlski** -a -o (ē) ~ zdravnik; poud. ~a miselnost |ozka, omejena| **podežēlskost** -i ž, poj. (ē)

Slika 29: Beseda *podeželski* v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

1. **podežēlski** -a -o prid. (ē) nanašajoč se na *podeželje*: **podeželski** kraj; **podeželski** zdravnik / **podeželski** mir / **podeželska** miselnost *ozka, omejena* ♪

Slika 30: Beseda *podeželski* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

Graf 4: Uspešnost pri reševanju primera *podeželski*

Le redki dijaki poznajo pravilen zapis pridevnika *podeželski*. Primer je bil eden izmed najslabše rešenih primerov na anonimnem preizkusu znanja, saj je pravilen odgovor vedelo le 19 % vseh anketiranih dijakov.

3.2.5 meterski/metrski

Pri e) primeru prvega vprašanja naju je zanimalo, ali dijaki ločijo med izpadlim polglasnikom in obstojnim samoglasnikom, zato sva jim v petem in šestem primeru dali dva različna primera. Najprej pridevnik *metrski*.

Polglasnika pred r ne zaznamujemo s posebno črko, če r-ju sledi soglasnik:

botra – boter – botrski,
meter – metra – metrski, metrček,
jedro – jeder – jedrski, jedrce,
magister – magistra – magistrski,
jetra – jeter – jetrn
(Slovenski pravopis, 2001, 86).

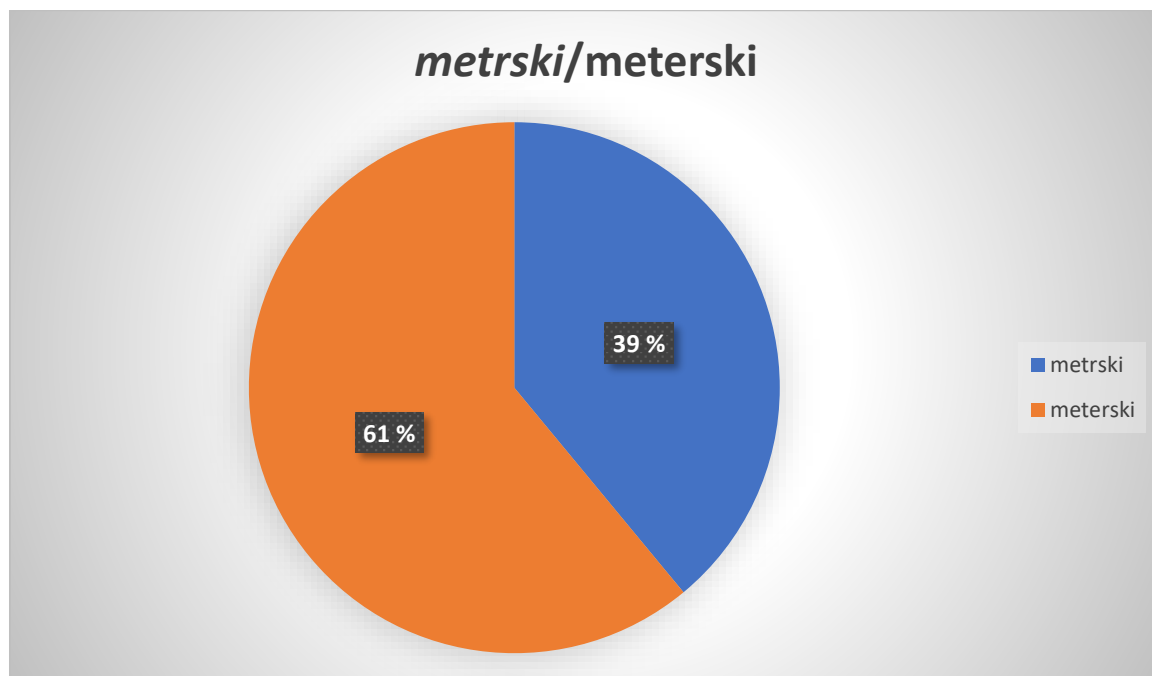
V rodilniku ednine namreč pride do izpada samoglasnika (polglasnika): meter – metra. Kadar v rodilniku polglasnik izpade, v pridevniku ne pišemo izpadlega polglasnika.

1. **métrski** -a -o (é) ~ merski sistem; poud. delati ~e korake |zelo velike, dolge|

Slika 31: Beseda *metrski* v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

1. **métrski** -a -o prid. (é) nanašajoč se na meter: metrske deske / **metrski** merski sistem / metrska drva / ekspr. delal je metrske korake zelo velike, dolge ◊ strojn. **metrski** navoji navoji, pri katerih so mere izražene v milimetrih; teh. **metrski** cent ali **metrski** stot utežna mera, 100 kg; trg. **metrsko** blago blago, ki se prodaja, reže v poljubnih dolžinah ↗

Slika 32: Beseda *metrski* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

Graf 5: Uspešnost pri reševanju primera *metrski*

Pravilen zapis besede *metrski* pozna le 39 % dijakov, 61 % pa besedo zapisuje napačno.

3.2.6 helikopterski/helikoptrski

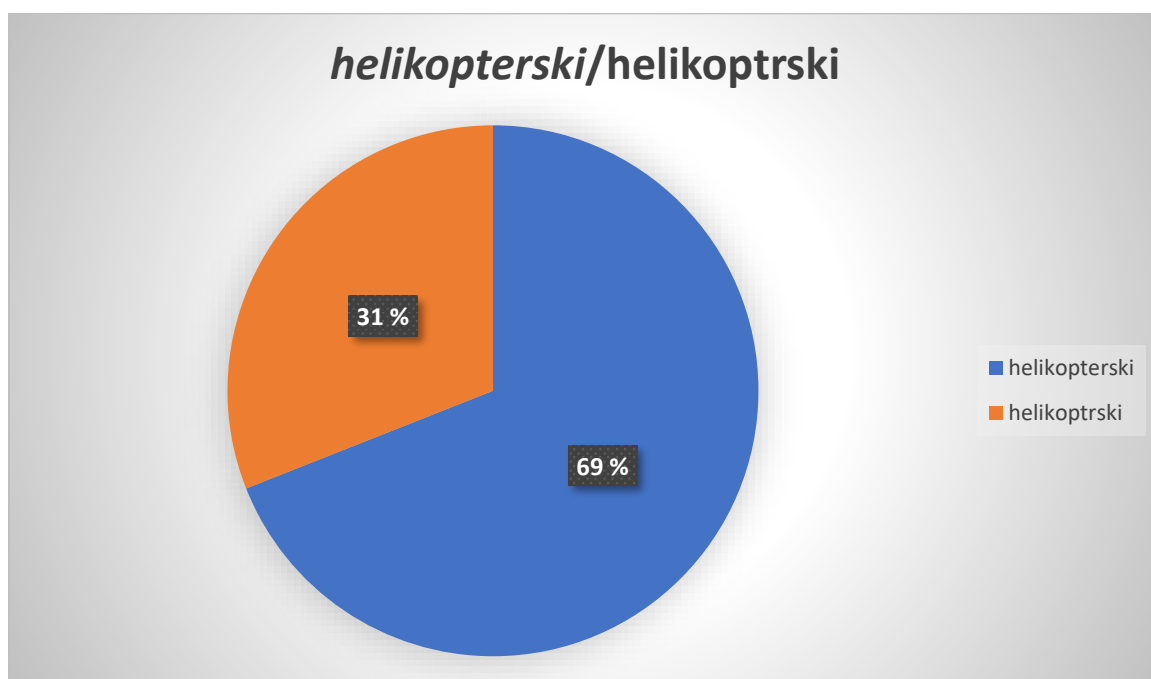
Dijakom sva v f) primeru prvega vprašanja prav in napačno zapisali pridevnik *helikopterski*. Pri tem pridevniku pri pregibanju ne pride do izpada samoglasnika: helikopter – helikopterja. Podobno velja tudi za besedo gangsterski: gangster – gangsterja.

1. helikópterski -a -o (ó) ~ propeler

Slika 33: Beseda *helikopterski* v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

1. **helikópterski** -a -o prid. (ó) nanašajoč se na helikopter: **helikopterski** propeler / uvedli so helikoptersko službo, ki bo nadzorovala promet / **helikopterski** desant ↴

Slika 34: Beseda *helikopterski* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

Graf 6: Uspešnost pri reševanju primera *helikopterski*

Besedo *helikopterski* zna napisati 69 % dijakov, 31 % pa besedo zapisuje brez ohranjenega samoglasnika, kar ni prav.

3.2.7 zvonjenje/zvonenje

Pri g) primeru prvega vprašanja naju je zanimalo, ali dijaki vedo, kolikokrat se črka j pojavi v besedi *zvonjenje*. Podobno kot v besedah trpljenje, življenje, domišljija se tudi tu pojavi dvakrat.

1. **zvonjenje** -a s (é) *glagolnik od zvoniti*: poslušati **zvonjenje**; glasno **zvonjenje** zvonov / od daleč se je oglasilo **zvonjenje** / po **zvonjenju** so šli vsi učenci v razred; prebudilo ga je **zvonjenje** budilke; **zvonjenje** telefona, hišnega zvonca / jutranje, večerno **zvonjenje**; **zvonjenje** za umrlim / **zvonjenje** lovskih psov · **zvonjenje** v ušesih občutek **zvenenja** nepretrganega visokega tona ♪

Slika 35: Beseda *zvonjenje* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

Graf 7: Uspešnost pri reševanju primera *zvonjenje*

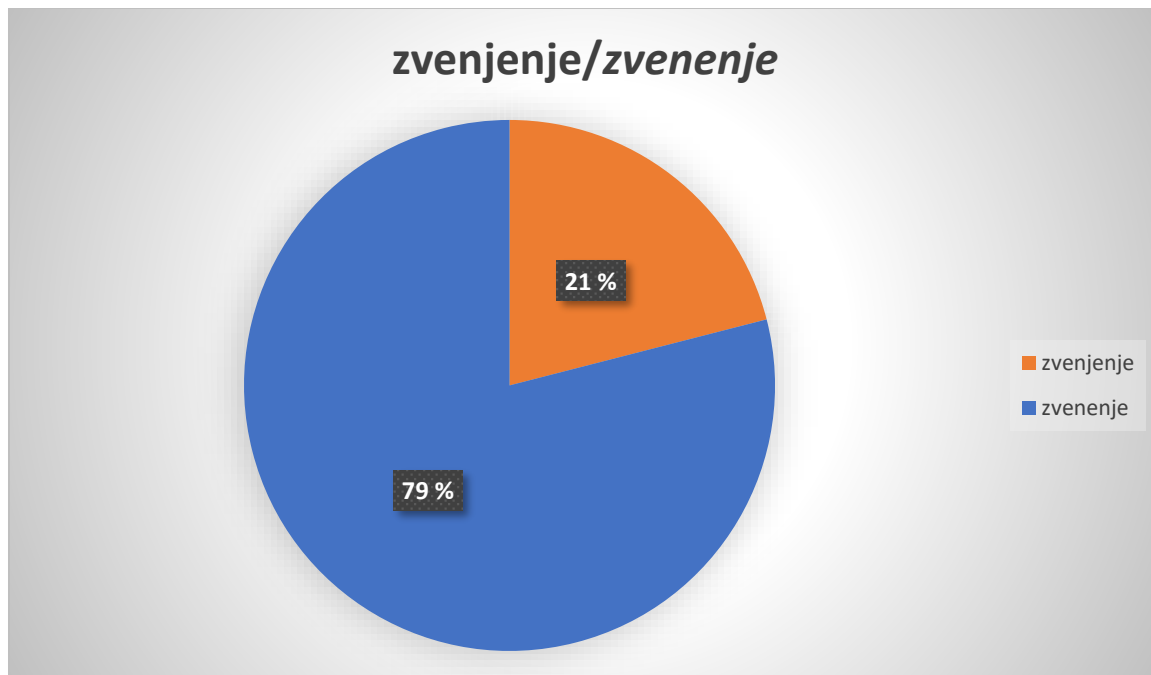
Zapis besede *zvonjenje* je večini dijakov, kar 71 %, povzročal veliko težav. Za pravilen zapis besede se je odločila le slaba tretjina (29 % dijakov).

3.2.8 zvenjenje/zvenenje

Če je v prejšnjem primeru veljalo, da se v besedi zvonjenje j pojavi dvakrat, to ne velja za besedo *zvenenje*. Črka j je v besedi namreč samo na enem mestu.

1. **zvenenje** -a s (è) *glagolnik od zveneti*¹: z dotikom strun povzročiti **zvenenje**; **zvenenje** kozarcev / v zraku se sliši **zvenenje**; **zvenenje** deklinskih glasov / bolnik sliši šumenje in **zvenenje** v ušesih ♦
muz. istočasno **zvenenje** različnih tonov ♪

Slika 36: Beseda *zvenenje* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

Graf 8: Uspešnost pri reševanju primera *zvenenje*

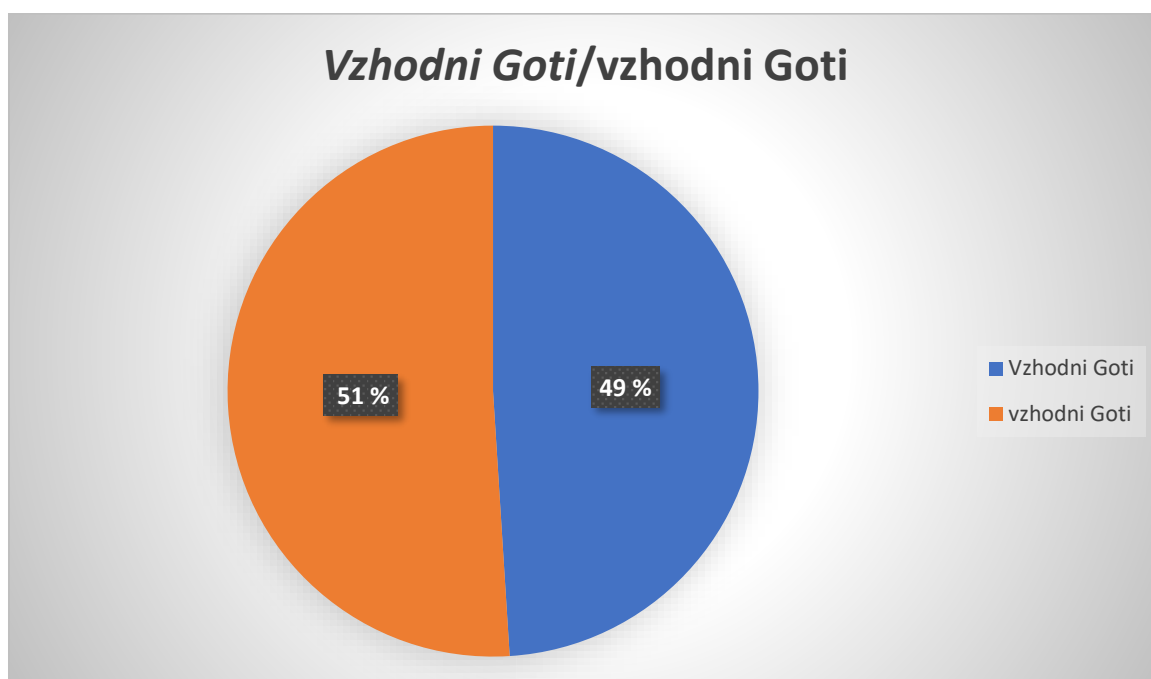
Zapis te besede je dijakom povzročal manj težav. Kar 79 % dijakov je podčrtalo pravilni zapis, torej le z enim j, 21 % pa je kot pravilno obkrožilo napačni zapis besede, in sicer *zvenjenje*.

3.2.9 Vzhodni Goti/ vzhodni Goti

Pri i) primeru prvega vprašanja naju je zanimalo, ali dijaki ločijo, kdaj pridevnik pred poimenovanjem za prebivalce dobi veliko začetnico in kdaj je ne dobi. »Z veliko začetnico pišemo poleg enobesednih poimenovanj za prebivalce tudi večbesedna imena pripadnikov narodov ali narodnostnih skupin, tvorjena iz večbesednega zemljepisnega, državnega ipd. imena, naj bo to uradno ali nadomestno: Beneški Slovenec (prebivalec Beneške Slovenije), Severni/Južni Korejec (državljan ustreznih korejskih držav). Sem spadajo tudi primeri kot Vzhodni Goti« (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 17. 12. 2018).

1. Vzhódni Gót -ega -a m, preb. i. (ô ô) |pripadnik germanskega ljudstva| Vzhódna Gótinja -e -e ž, preb. i. (ô ô) Vzhódni Góti -ih -ov m mn., preb. i. (ô ô) |ljudstvo| vzhodnogótski -a -o (ô)

Slika 37: Pripadnik ljudstva Vzhodni Got v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

Graf 9: Uspešnost pri reševanju primera Vzhodni Goti

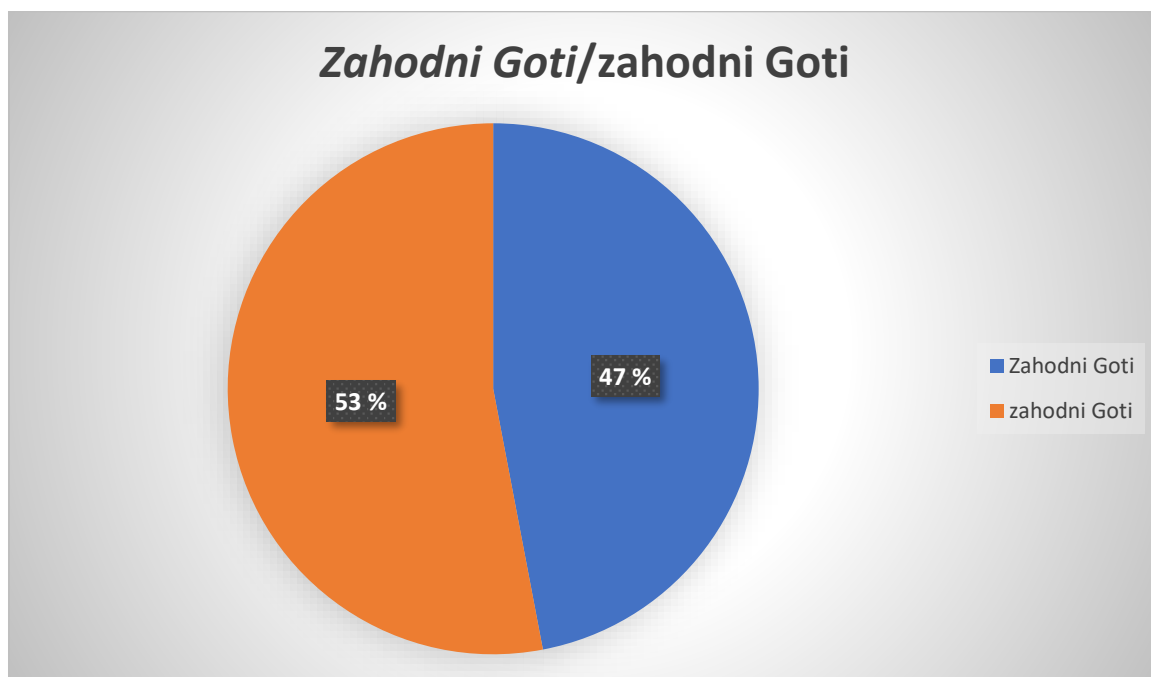
Za pravilen zapis *Vzhodni Goti* se je odločilo 49 % dijakov, 51 % pa se je odločilo za nepravilen zapis, in sicer *vzhodni Goti*.

3.2.10 Zahodni Goti/zahodni Goti

Tako kot v prejšnjem primeru tudi pri *Zahodnih Gotih* pišemo obe besedi z veliko začetnico. *Zahodni Goti* so namreč tako kot *Vzhodni Goti* obstajali kot ljudstvo. Podobno velja za Severne in Južne Korejce.

1. **Zahódni Gót** -ega -a m., preb. i. (ô ô) |pripadnik **germanskega ljudstva** | **Zahódna Gótinja** -e -e ž., preb. i. (ô ô) | **Zahódni Góti** -ih -ov m mn., preb. i. (ô ô) | **ljudstvo** | **zahodnogótski** -a -o (ô)

Slika 38: Pripadnik ljudstva Zahodni Got v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

Graf 10: Uspešnost pri reševanju primera Zahodni Goti

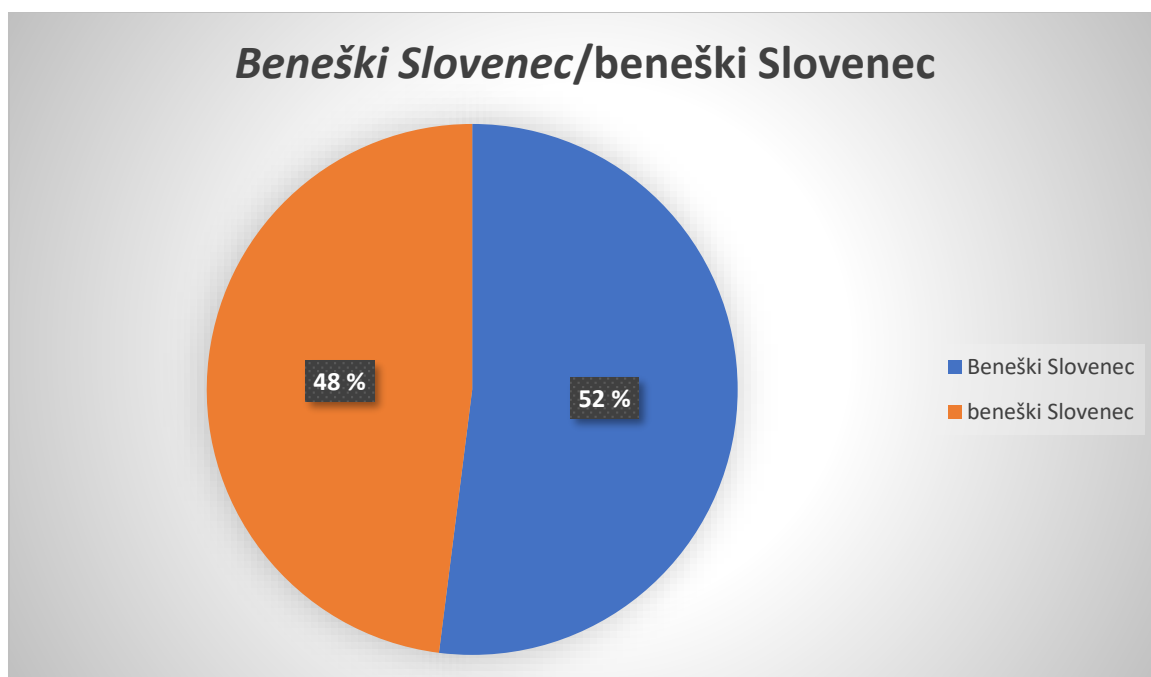
Za pravilen zapis *Zahodni Goti* se je odločila manj kot polovica dijakov (47 %), napačen zapis pa je izbralo 53 % dijakov.

3.2.11 Beneški Slovenec/beneški Slovenec

Beneški Slovenec – obe besedi pišemo z veliko, ker je prebivalec pokrajine Beneške Slovenije v severovzhodni Italiji.

1. **Beneška Slovénija** –e –e ž, zem. i. (ě é) |pokrajina v severovzhodni Italiji|: v ~i ~i **beneškoslovénski** –a –o (ě) **Beneški Slovénc** –ega –nca m, druga enota Z –em preb. i. (ě é) **Beneška Slovénska** –e –e ž, preb. i. (ě é)

Slika 39: Pokrajina Beneška Slovenija v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 16. 12. 2018)

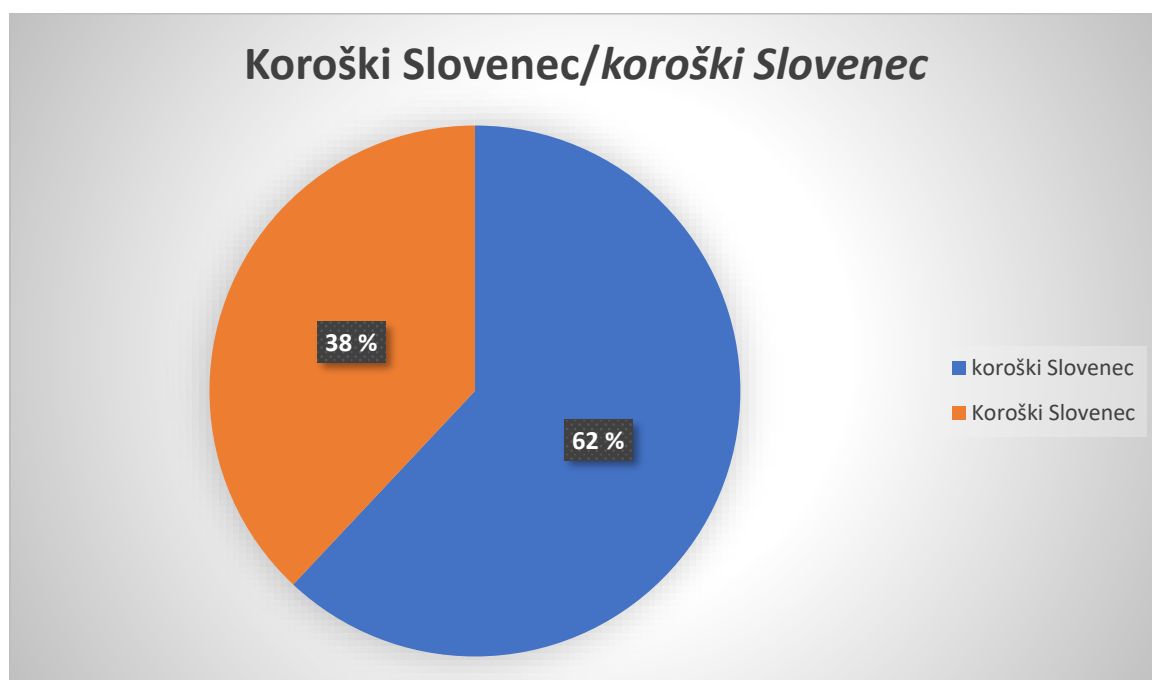
Graf 11: Uspešnost pri reševanju primera *Beneški Slovenec*

Dobra polovica dijakov (52 %) se je odločila za pravilen zapis besedne zveze *Beneški Slovenec*, 48 % pa se je odločilo za nepravilnega.

3.2.12 Koroški Slovenec/koroški Slovenec

Pri 1) primeru prvega vprašanja sva dijake vprašali, kako zapišemo besedno zvezo *koroški Slovenec*. »Časovne in zemljepisne pridevke ob imenih narodov ipd. načeloma pišemo z malo začetnico (stari Slovani, stari Grki, zamejski Slovenci, zahodni/južni/vzhodni Slovani), razen če iz takih večbesednih poimenovanj naredimo enobesedna, potem uporabimo veliko začetnico, ki jo z lastnega imena prenesemo na začetek: prvotni Slovani > Praslovani, istrski Romani > Istroromani« (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 17. 2. 2018).

»Pravopisno ustrezno je *koroški Slovenec*, saj je izraz *koroški* navaden zemljepisni pridevnik, ki je kot razločevalna lastnost dodan jedrnemu samostalniku *Slovenec* (podobno še *primorski Slovenec*, *tržaški Slovenec*, *porabski Slovenec*, *kočevski Nemec* ipd.). Take – sicer ustaljene – poimenovalne zveze je treba ločevati od dvobesednih imen za prebivalce, ki so nastala iz prav tako dvobesednih imen držav ali pokrajin, npr. *Beneški Slovenec* (iz *Beneška Slovenija*) ali *Severni Korejec* (iz *Severna Koreja*). Taka imena so redka, veliko pogosteje namreč iz dvobesednih zemljepisnih imen tvorimo enobesedna imena prebivalcev, npr. *Južnoameričan* (iz *Južna Amerika*), *Novogoričan* (iz *Nova Gorica*), tudi *Severnokorejec* ob prej navedenem *Severnem Korejcu*« (<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/1184/raba-male-za%C4%8Detnice-v-zvezi-koro%C5%A1ki-slovenec>, dostop 18. 12. 2018).

Graf 12: Uspešnost pri reševanju primera *koroški Slovenec*

Za pravilen zapis besedne zveze *koroški Slovenec* se je odločilo 62 % vseh dijakov, 38 % pa je odgovorilo napačno.

3.2.13 kljub temu da/kljub temu, da

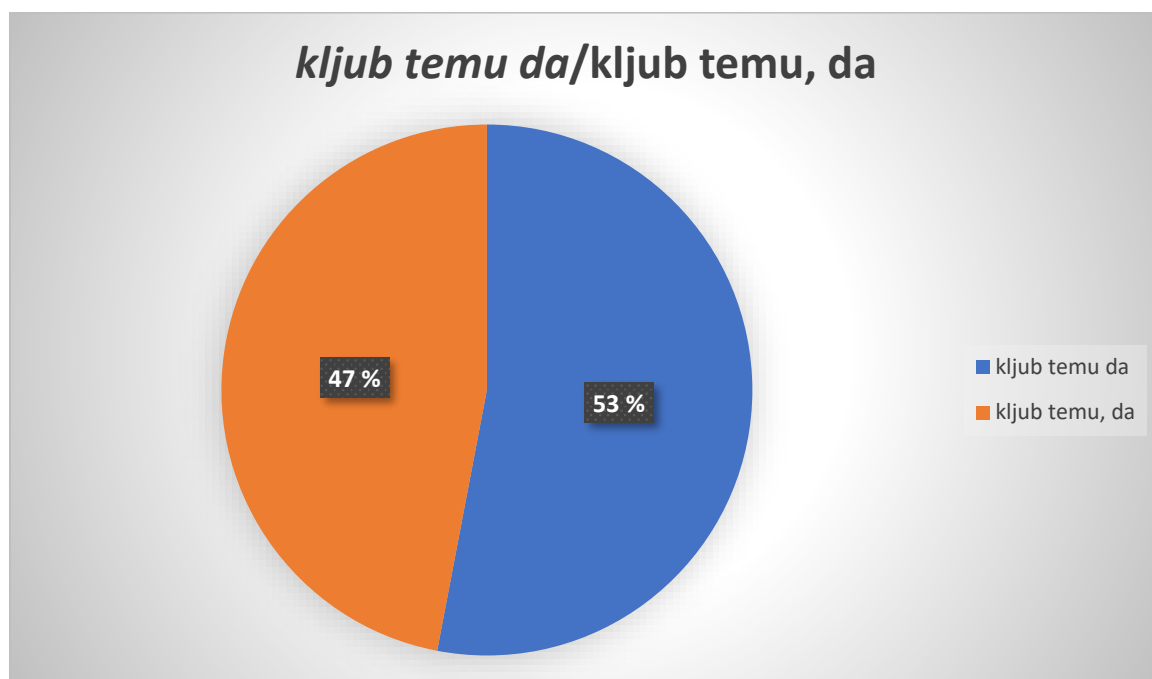
»Vejice ne pišemo med deli večbesednega veznika: Namesto da bi se učil, je lenaril. – Lenaril je, namesto da bi se učil. – Že ko sem ga prvič videl, sem ga spregledal. – Kljub temu da je bil bolan, je šel na delo. – To smo odložili, češ da je še čas. – Medtem ko ste spali, je bilo hudo neurje. – Rad ga imam, zato ker je tako miren. – Zelo zgodaj sem se odpravil na pot, zato da mi ne bi bilo treba hoditi v vročini.

Taki vezniški izrazi so še: tako da, toliko da, potem ko, vtem ko, še ko, brž ko, šele ko, s tem da, posebno ko, zlasti če ...

V nekaterih primerih razmerje med nadrednim in odvisnim stavkom lahko izrazimo tako, da prvi del prvotno večbesednega veznika prenesemo v nadredni stavek, za njim pa seveda pišemo vejico: Utihnil je zato, ker je bil mrtev. – Rada ga imam zato, ker je tako miren. – Zeblo ga je tako, da se je ves tresel« (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 18. 12. 2018).

1. **kljúb tému da** dop. podr. vez. zv. (û ê) *čepřav*: Večerja jim ni teknila, ~ ~ ~ je bila okusna; Hoče naprej, ~ ~ ~ ne pozna poti

Slika 40: Večbesedni veznik kljub temu da v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 18. 12. 2018)

Graf 13: Uspešnost pri reševanju primera kljub temu da

Za pravilen zapis večbesednega veznika *kljub temu da* se je odločilo 53 % dijakov, 47 % pa je izbralo zapis z vejico.

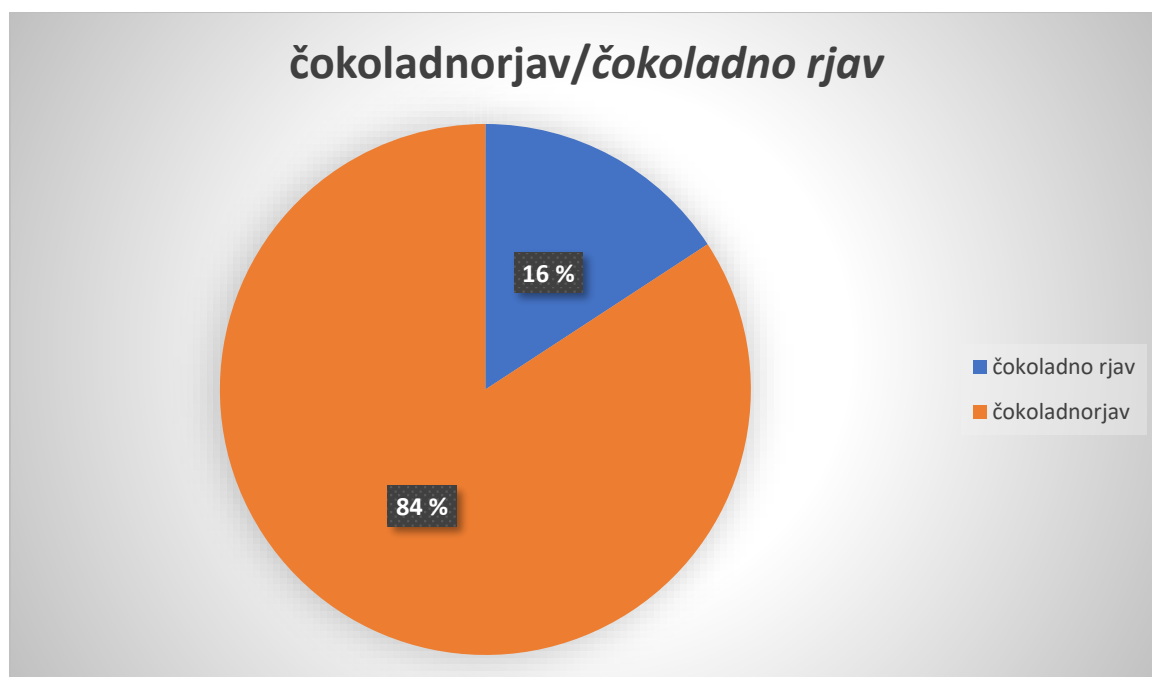
3.2.14 čokoladnorjav/čokoladno rjav

Če med pridevnik in barvo lahko vstavimo kot, potem ju pišemo narazen. Takšni primeri so: rjav kot čokolada – čokoladno rjav, moder kot nebo – nebeško moder, zelen kot trava – travnato zelen, rdeč kot kri – krvavo rdeč, bel kot sneg – snežno bel itd. Tega pa ne moremo narediti v primerih, kot je zelenomoder, pri katerem gre za barvni odtenek. Take primere lahko zapisujemo na dva načina, skupaj ali narazen.

»Kadar izražamo odtenek z dodajanjem **prislova** pred izrazom za barvo, gre za dve besedi, zato ju zapisujemo **narazen**. Prislove prepoznamo **(a)** bodisi po tem, da lahko take zveze razvežemo *s kot* ali *da*: npr. *travnato zelen* je 'zelen kot trava', *žareče rumen* je 'rumen, da žari', **(b)** bodisi po tem, da se po njih lahko vprašamo z vprašalnico *kako?*: npr. *sivkasto zelen*, *temno zelen* (kako zelen?).

Izjema k temu pravilu, ki jo navaja aktualni pravopis, potrjuje pa se tudi v rabi, sta prislova *svetlo* in *temno*, ki se dvojnično lahko zapisujeta tudi stično z izrazom za barvo: poleg *temno moder* torej tudi *temnomoder*, poleg *svetlo zelen* tudi *svetlozelen*«

(<https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/1631/pisanje-barv-in-barvnih-odtenkov>, dostop 1. 3. 2019).

Graf 14: Uspešnost pri reševanju primera čokoladno rjav

Besedo *čokoladno rjav* je znalo pravilno zapisati le 16 % dijakov. Kar 84 % jih je namreč izbralo odgovor čokoladnorjav, ki pa je napačen. Dijaki verjetno ne poznajo posameznih pravil o zapisovanju barv in mislijo, da se vse barve pišejo skupaj.

3.2.15 ponavadi/po navadi

Narazen pišemo tudi primere, ki kažejo večji pomenski premik ali imajo vzporednice s po (pogosto) ali na -oma (večinoma), kot so na glas, na posodo, na prodaj, na gosto, na redko, na tiho, po navadi, po večini. Tako pišemo še primere: na hitro, na lahko, na naglo, na novo, na rahlo. Redko take zveze pišemo tudi skupaj, npr. na posodo in naposodo (vzeti)

(file:///C:/Users/uporabnik.GEA/Downloads/1956Bajec_Kolari%C4%8D_Rupel_%C5%A0ol-ar.pdf, dostop 19. 12. 2018).

Pomagamo si lahko tako, da poskusimo med obe besedi vriniti novo besedo, na primer *po lepi navadi*.

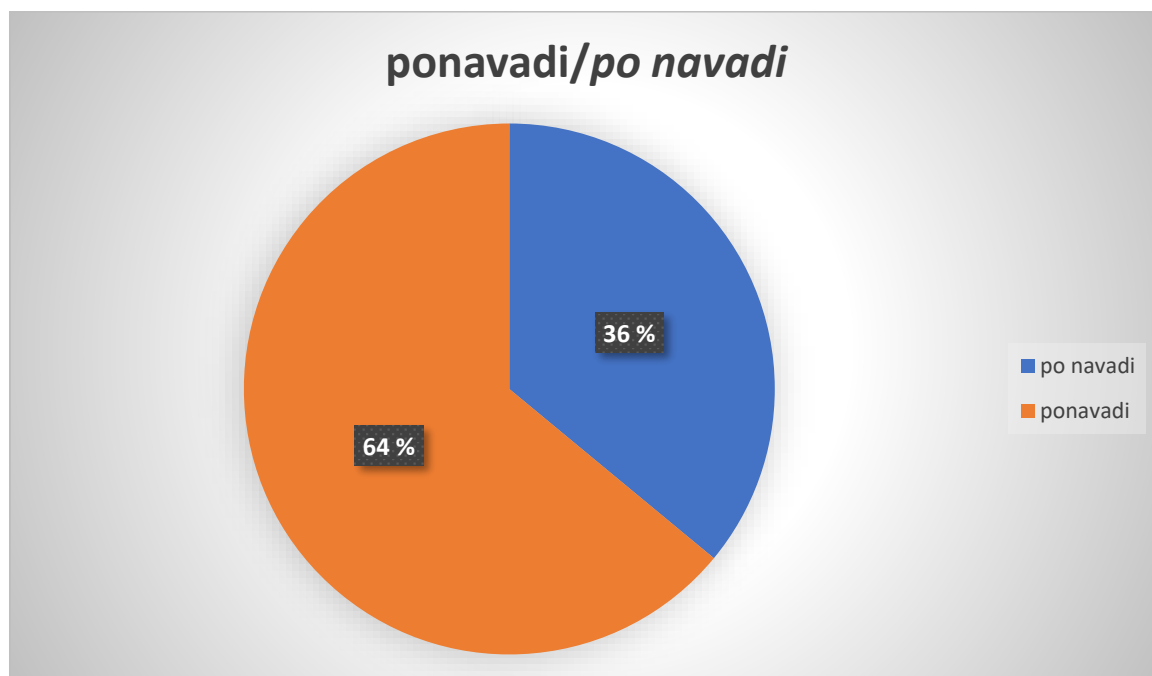
1. **naváda** -e ž (ã) spremeniti vsakdanje ~e; pozdraviti iz ~e **po navádi** nač. prisl. zv. (ã) Jesenska jutra so ~ ~ meglena

Slika 41: Samostalnik navada v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 18. 12. 2018)

1. **ponavádi** in po navádi prisl. (ã) 1. izraža ustaljenost dogajanja zaradi pogostnega pojavljanja; ponavadi sedi na tej klopci; bil je že ponavadi malo neresen; spet laže kot ponavadi 2. izraža značilnost česa zaradi pogostnega pojavljanja: za rano ostane ponavadi brazgotina; v mestih so ulice ponavadi asfaltirane / nebo je v pozni jeseni ponavadi megleno; prim. navada ♪

Slika 42: Prislov ponavadi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika² (www.fran.si, dostop 18. 12. 2018)

V Slovarju slovenskega jezika je beseda *po navadi* zapisana skupaj (ponavadi). Za njo piše »in po navadi«, kar pomeni, da sta si obliki enakovredni. Meniva, da je tako zato, ker je včasih za pravilen zapis veljal zapis ponavadi. Vseeno pa v Slovenskem pravopisu kot pravilna ostaja zgolj oblika *po navadi*, pisana narazen.

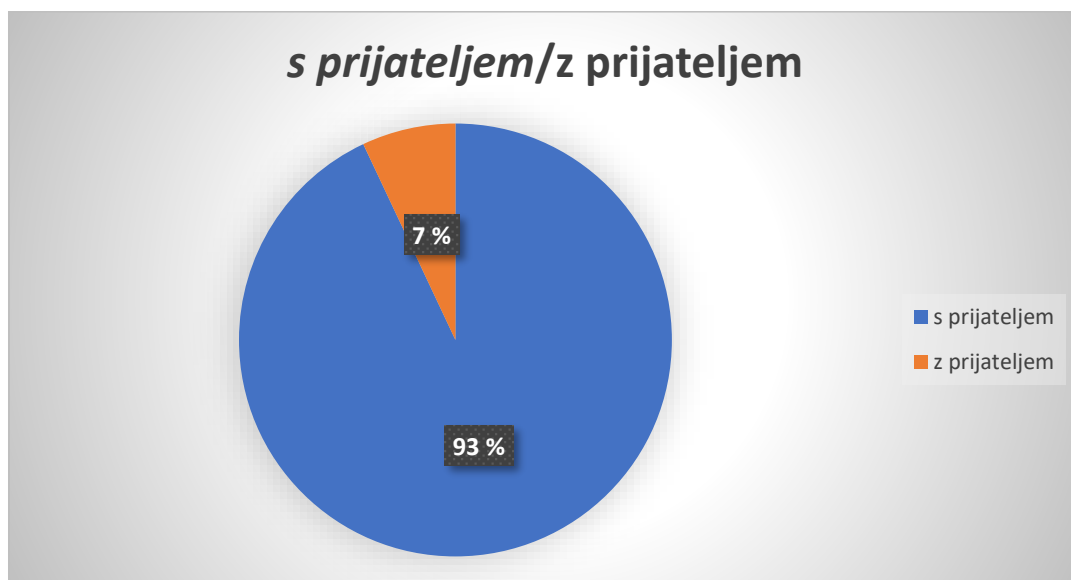
Graf 15: Uspešnost pri reševanju primera po navadi

Zadnji primer prve naloge je bil pravilno rešen le v 36 %, ostalih 64 % dijakov pravilnega zapisa besede *po navadi* ne pozna.

➤ 2. naloga

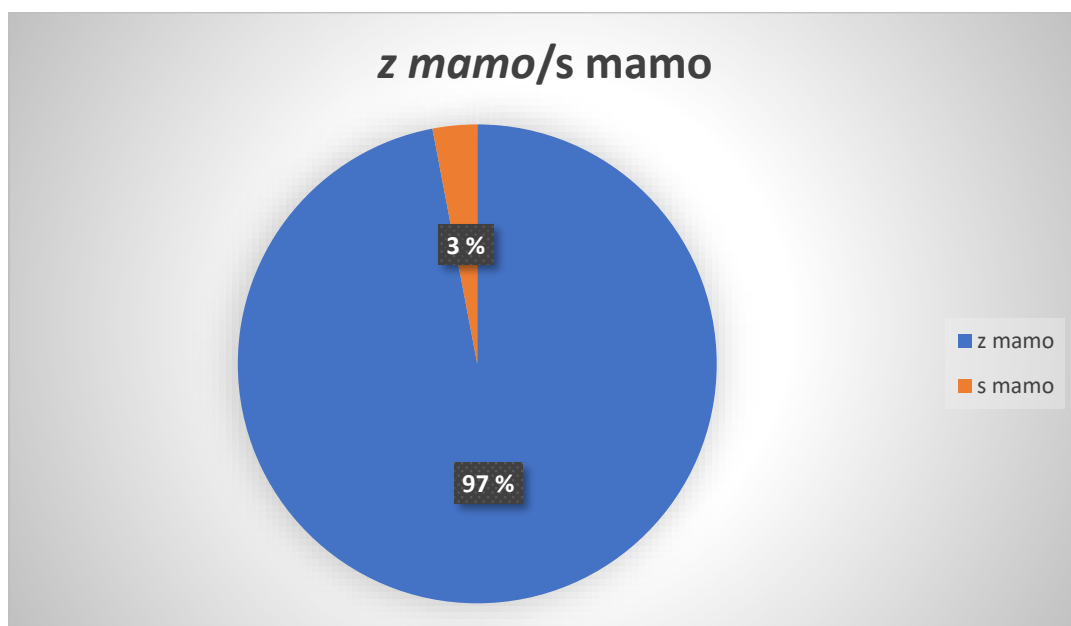
3.2.16 s prijateljem, z mamó, s hmeljarjem

Pri drugi nalogi naju je zanimalo, ali dijaki pravilno uporabljajo predloga S in Z. Merilo, s katerim si lahko pomagamo, je poved Ta suhi škafec pušča. Pred besedami, ki se začenjajo z nezvenečimi nezvočniki (Ta SuHi ŠKaFeC PuŠČa), pišemo predlog S, pred besedami, ki se začenjajo na vse ostale glasove (zveneči nezvočniki, zvočniki, samoglasniki), pa predlog Z.

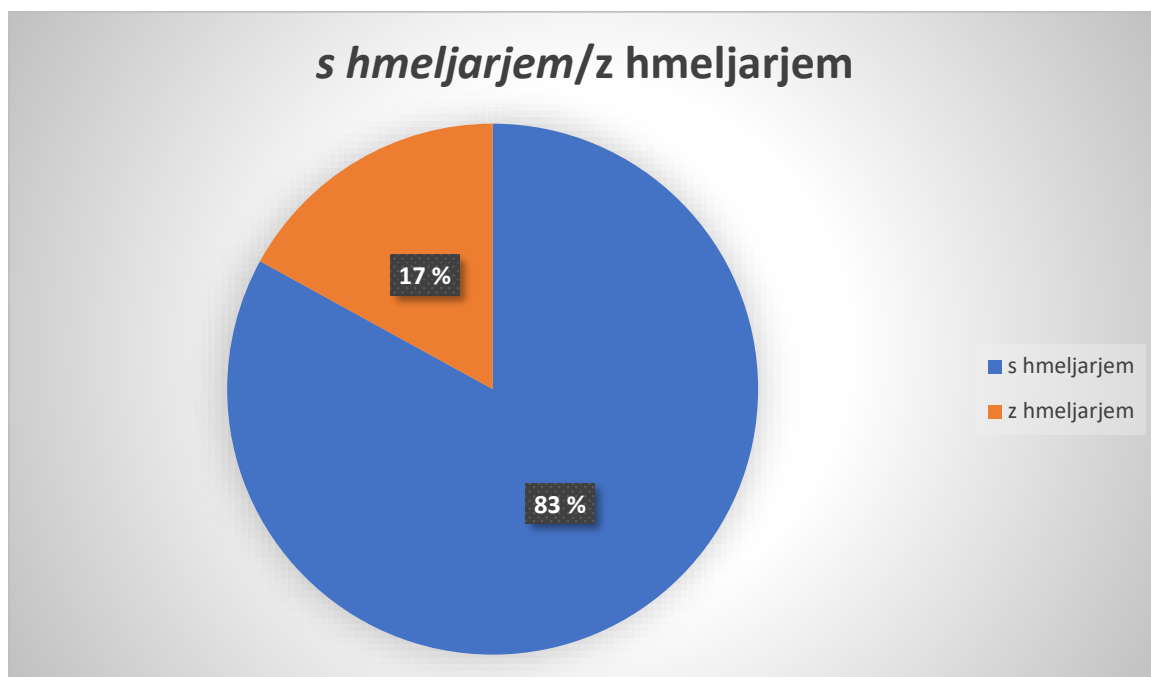
Graf 16: Uspešnost pri reševanju primera s prijateljem

Večina dijakov zna zapisati pravilni predlog pred besedo prijatelj.

Graf 17: Uspešnost pri reševanju primera z mamó

Le nekaj dijakov (3 %) je napisalo predlog S namesto Z, ostalih 97 % pa je napisalo pravilni predlog. To je eden izmed najuspešnejše rešenih primerov v celotni anketi.

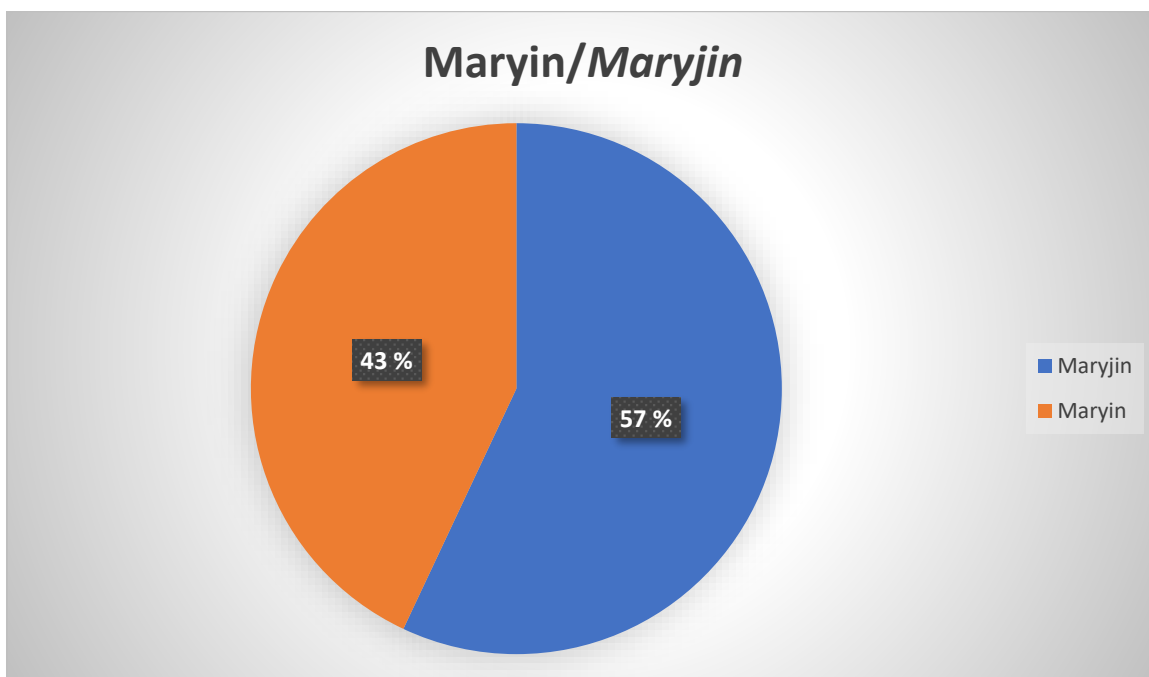
Graf 18: Uspešnost pri reševanju primera s hmeljarjem

Predlog, ki stoji pred hmeljarjem, je dijakom že povzročal več težav. Pravilni predlog je napisalo 83 % dijakov, 17 % pa je namesto predloga S napisalo predlog Z.

➤ 3. naloga

3.2.17 Maryin/Maryjin

Zanimalo naju je, ali dijaki poznajo tvorbo svojilnega pridevnika iz prevzetih besed. Velja pravilo, da se za y piše j, če y v osnovni besedi preberemo kot i. Mary preberemo kot »Meri«, zato za y v svojilnem pridevniku napišemo j (*Maryjin*). To pa ne velja za primere, v katerih se y ne prebere kot i. Tak primer je na primer Hemingway. Slednjega preberemo kot »Hemingvej«, torej y preberemo kot j in ne kot i. Zato tudi svojilni zaimek za y nima črke j. Svojilni pridevnik zapišemo Hemingveyev.

Graf 19: Uspešnost pri reševanju primera *Maryjin*

Pravilen zapis svojilnega pridevnika *Maryjin* pozna 57 % dijakov.

3.2.18 15 %/15%

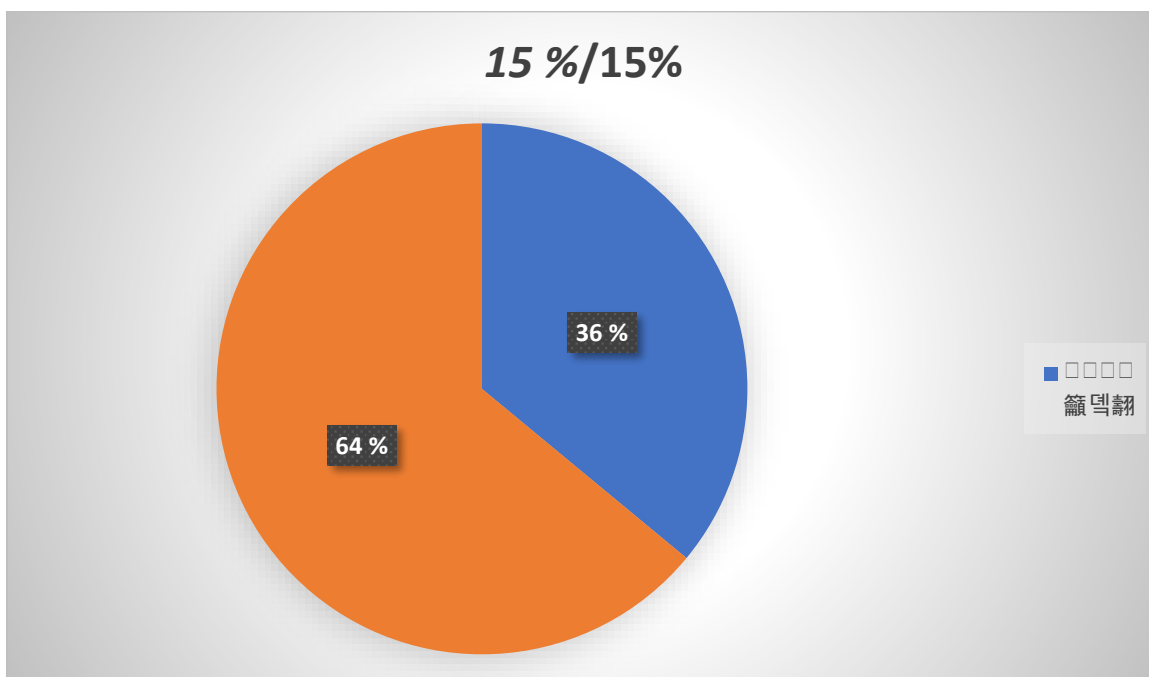
Znak za odstotek pišemo s presledkom za številko, tako se je vsaj uveljavilo v strokah, ki takšen zapis pogosteje uporabljajo.

Zgled: *Enokomponentni PU-laki vsebujejo le od 20 do 30 % suhe snovi.*

V pravopisnem slovarju SP 2001 najdemo več zgledov, ki potrjujejo prevladujočo rabo, na primer:

1. **odstótek** -tka m (ò) povečati proizvodnjo za pet ~ov <5 %; ~ soli v raztopini

Slika 43: Beseda odstotek v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 18. 12. 2018)

Graf 20: Uspešnost pri reševanju primera 15 %

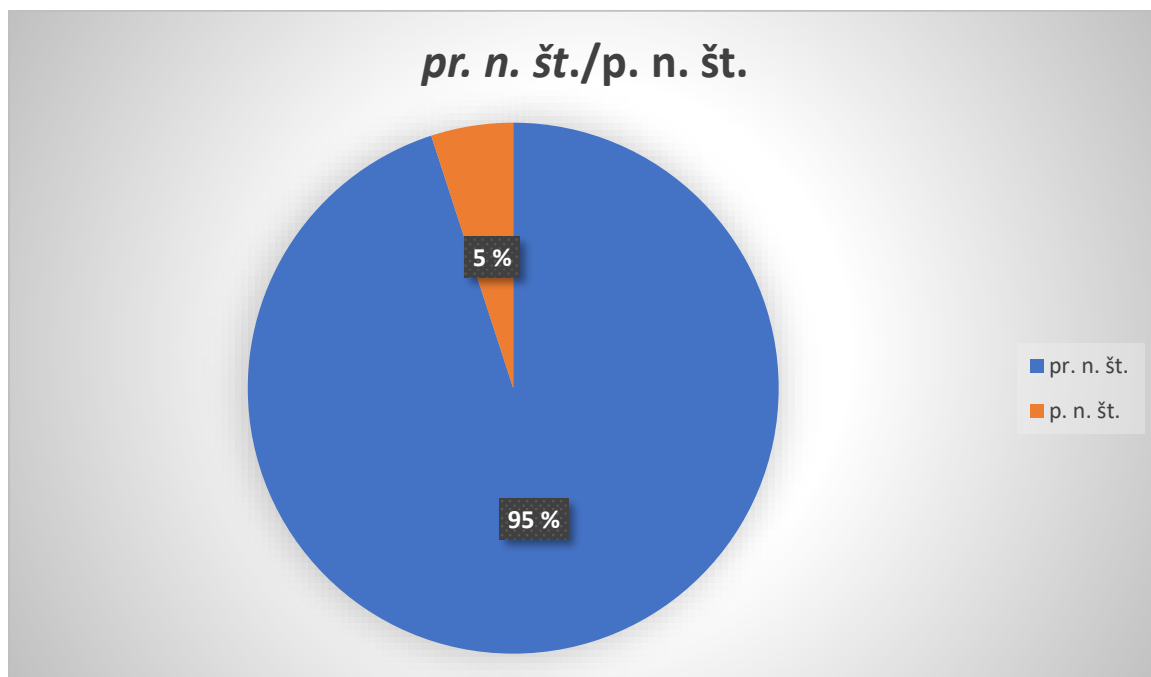
Le 36 % dijakov pozna pravilen zapis za odstotke. Kar 64 % dijakov pa je izbralo napačen zapis brez presledka.

3.2.19 pr. n. št./p. n. št.

Po Slovenskem pravopisu 2001 je pravilna okrajšava za pred našim štetjem pr. n. št.

1. pr. n. št. okrajš. pred našim štetjem

Slika 44: Okrajšava pr. n. št. v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 18. 12. 2018)

Graf 21: Uspešnost pri reševanju primera pr. n. št.

Večina dijakov (95 %) je seznanjena s pravilno okrajšavo besedne zveze pred našim štetjem. Pet odstotkov dijakov je izbralo napačno okrajšavo (p. n. št.).

3.2.20 stol./st.

Ker sva opazili, da dijaki pogosto napačno okrajšajo besedo stoletje, sva želeli izvedeti, koliko jih pozna pravo okrajšavo. Po Slovenskem pravopisu 2001 je to *stol.*

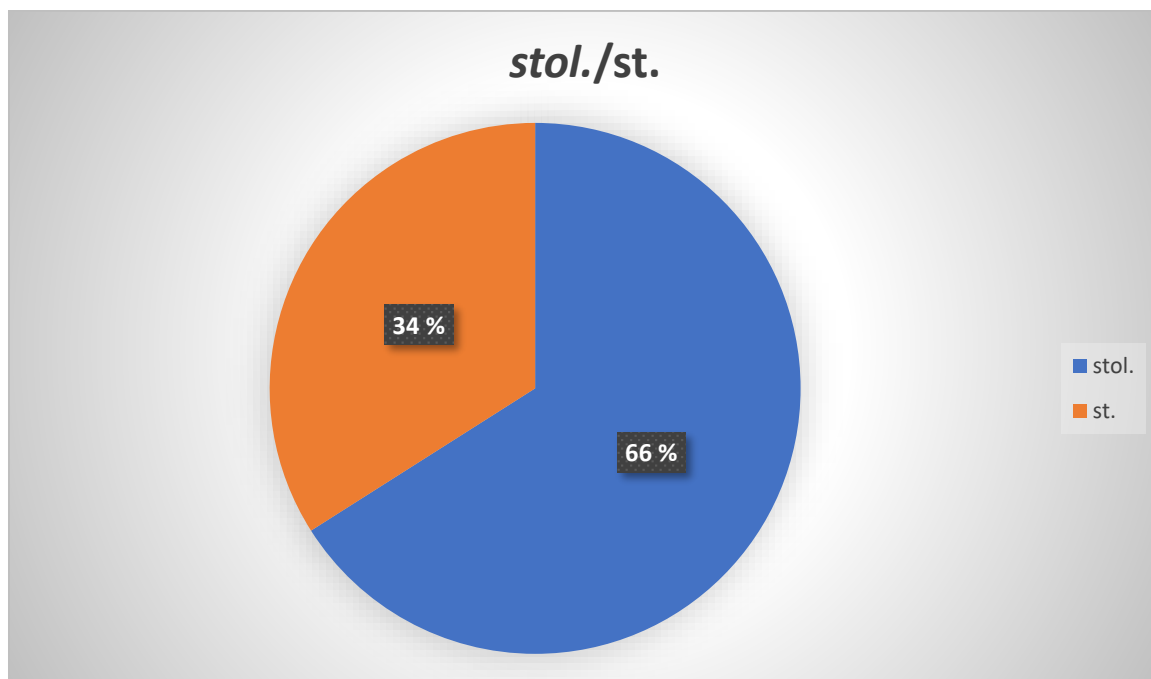
1. stol. okrajš. stoletje

Slika 45: Okrajšava stol. v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 18. 12. 2018)

1. st. okrajš. stoletje; starejši; stolpec; prim. star.

Slika 46: Okrajšava st. v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostopno 18. 12. 2018)

V Slovenskem pravopisu najdemo tudi okrajšavo st. Ta pa ne pomeni le stoletje, temveč lahko pomeni tudi starejši ali stolpec. Zato je primernejša okrajšava za stoletje *stol.*

Graf 22: Uspešnost pri reševanju primera stol.

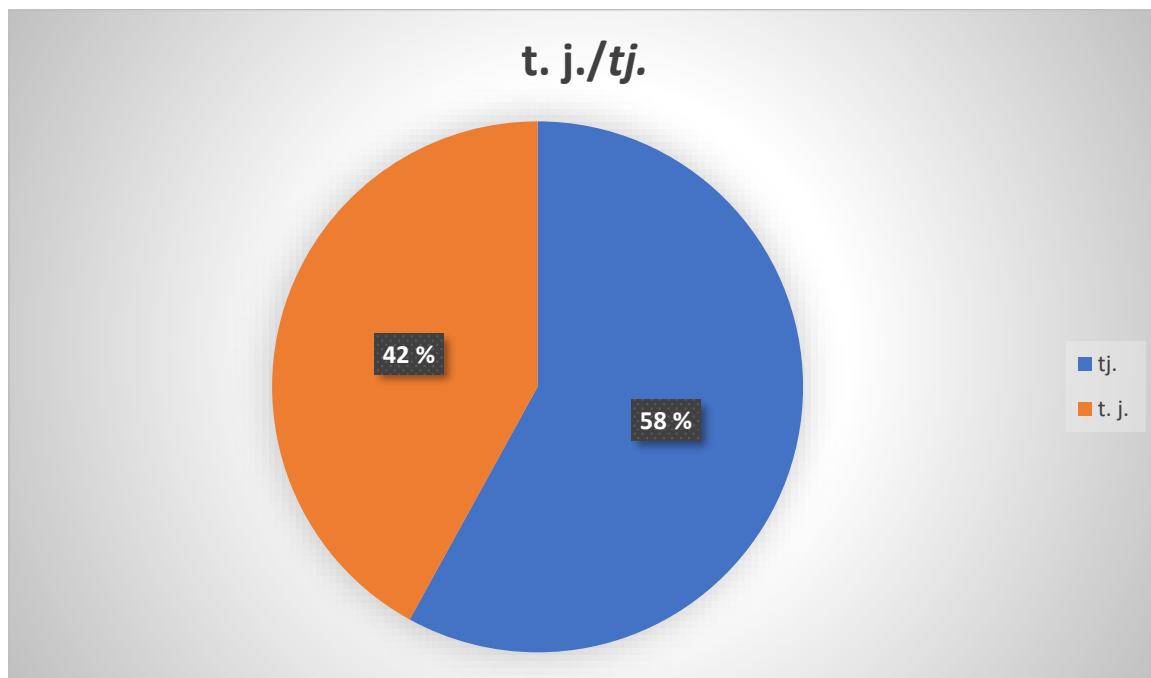
Tudi s to krajšavo je seznanjena več kot polovica dijakov (66 %), a še vseeno je tretjina takih, ki besedo stoletje okrajša napačno.

3.2.21 t. j./tj.

Dijake sva vprašali, kako se pravilno krajša besedna zveza *to je*. Po Slovenskem pravopisu 2001 je pravilno *tj.* Nekateri okrajšave za več besed namreč pišemo skupaj, brez vmesne pike. To so: itd., etc., ipd., npr., tj.

1. tj. okrajš. to je

Slika 47: Okrajšava tj. v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 18. 12. 2018)

Graf 23: Uspešnost pri reševanju primera tj.

Dijaki znajo v 58 % pravilno okrajšati besedno zvezo *to je*, 42 % anketiranih dijakov pa je besedno zvezo krajšalo *t. j.*, kar ni pravilno.

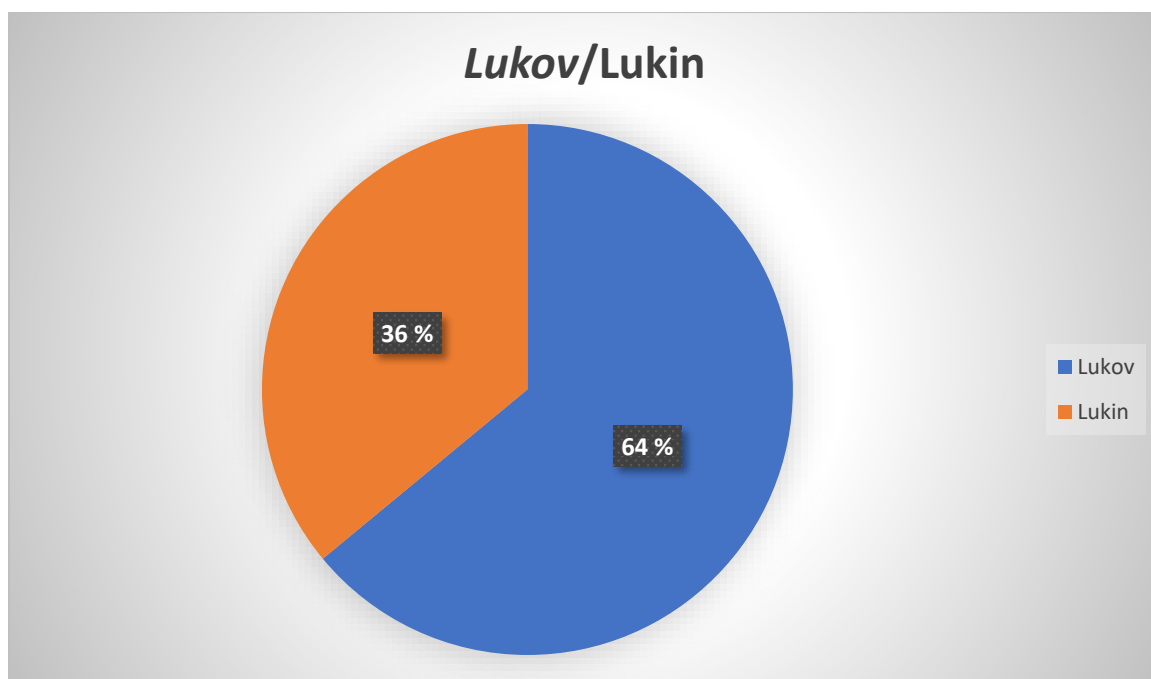
3.2.22 Lukov/Lukin

Zanimalo naju je, ali dijaki poznajo razliko med sklanjatvami in tvorjenjem svojilnih pridevnikov za imena moških oseb, ki se končajo na -a. Ime Luka namreč lahko sklanjamo na dva načina, in sicer po drugi moški sklanjatvi, ki je enaka prvi ženski sklanjatvi, ali po prvi moški sklanjatvi. V tem primeru sta pravilni obe obliki. Če pa tvorimo svojilni pridevnik, pa je pravilna samo ena – to je moška oblika. Enako velja tudi za ime Miha in za vsa moška imena, ki se končajo na -a. Pravilna oblika svojilnega pridevnika je Mihov in ne Mihin, medtem ko lahko sklanjamo na dva načina Miha je, Miha/Mihe ni.

2. **Lúka** -e in **Lúka** -a m, oseb. i. (ú; ú) **Lúkov** -a -o (ú), **•Lúkin** -a -o (ú)

Slika 48: Osebno ime Luka v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 19. 12. 2018)

Če v Slovenskem pravopisu poiščemo besedo Luka, lahko vidimo, da je pravilna oblika svojilnega pridevnika Lukov. Pred Lukin je zapisana črna pika, kar pomeni, da je takšna raba prepovedana in napačna.

Graf 24: Uspešnost pri reševanju primera Lukov

Pravilni svojilni pridevnik pozna 64 % dijakov, 36 % pa se je odločilo za napačno obliko svojilnega pridevnika Lukin.

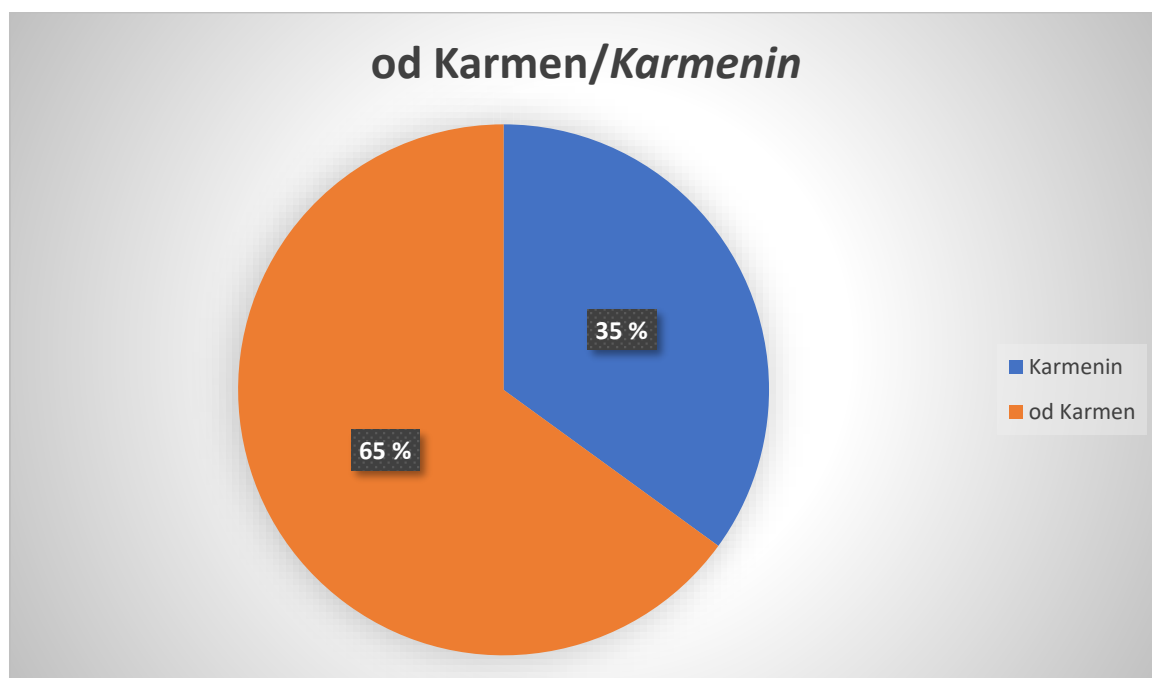
3.2.23 od Karmen/Karmenin

Ime Karmen je žensko ime, ki se ne konča na -a. Ta imena spadajo v tretjo žensko sklanjatev, kar pomeni, da je oblika v vseh sklonih enaka, se pregibajo z ničto oziroma glasovno prazno končnico: Karmen je, Karmen ni, Karmen dam, Karmen tožim, pri Karmen, s Karmen. Pri tvorbi svojilnega pridevnika pa tudi tista lastna imena, ki spadajo v tretjo žensko sklanjatev, tvorimo s priponskim obrazilom: Karmen – *Karmenin*, Iris – *Irisin*, Nives – *Nivesin*, Neli – *Nelin*, Sapfo – *Sapfin*.

1. **Kármén** -- ž, oseb. i. (ã) **Kárménin** -a -o (ã)

Slika 49: Osebno ime Karmen v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 19. 12. 2018)

V Slovenskem pravopisu najdemo pod imenom Karmen tudi pravilen zapis svojilnega pridevnika *Karmenin*.

Graf 25: Uspešnost pri reševanju primera Karmenin

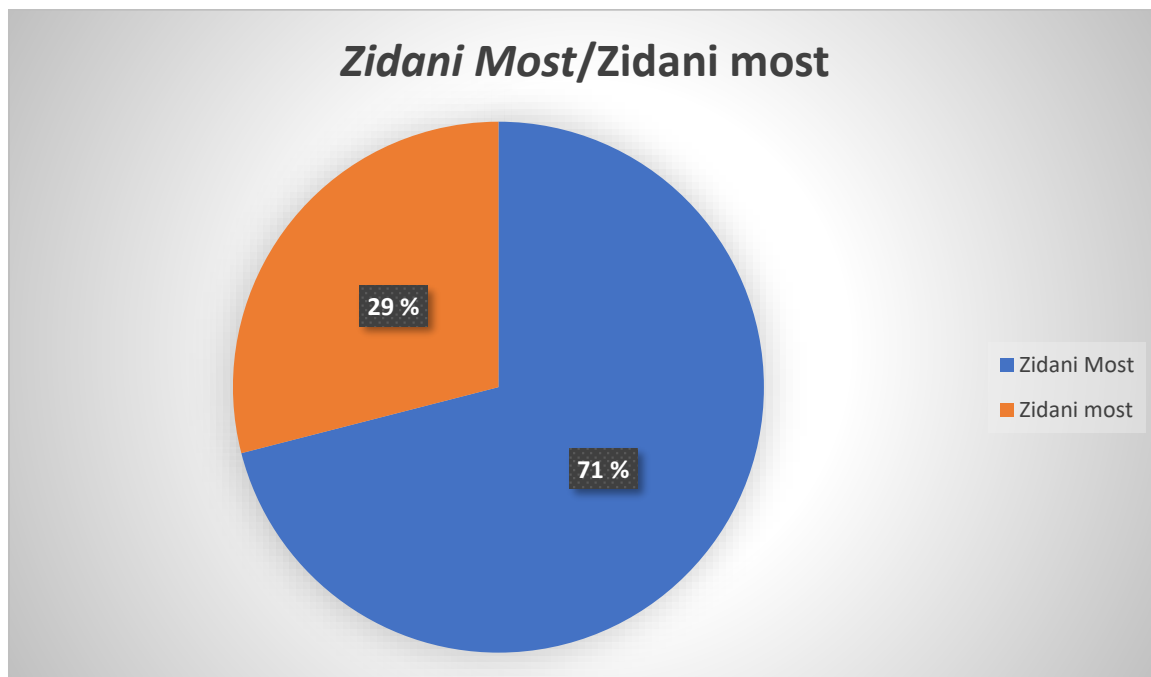
Ta primer je dijakom povzročal veliko težav. Le 35 % dijakov in dijakinj je obkrožilo pravilen svojilni pridevnik, kar 65 % dijakov pa je odgovorilo napačno.

3.2.24 Zidani Most/Zidani most

Pri zapisu večbesednih zemljepisnih naselbinskih imen velja pravilo, da pišemo z veliko vse besede, izjeme so neprvi predlogi in samostalniki mesto, trg, vas (vesca), selo (sela, selce), naselja (http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 4. 1. 2019). Tak primer je na primer Novo mesto.

1. **Zidani Móst** -eġa -ā m, zem. i. (í ō) v ~em ~u zidanomóški -ā -o (ō) Zidanomóščan -ā m, preb. i. (ō) Zidanomóščanka -ē ž, preb. i. (ō)

Slika 50: Zemljepisno lastno ime Zidani Most v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 18. 12. 2018)

Graf 26: Uspešnost pri reševanju primera Zidani Most

Zadnji primer druge naloge so dijaki v 71 % rešili pravilno. 29 % dijakov se je odločilo za napačen zapis kraja *Zidani Most*.

➤ 4. naloga

3.2.25 Sklanjajte samostalnik *otrok* v množini

	ednina	dvojina	množina
imenovalnik	otrok	otroka	otroci <i>etroki</i>
rodilnik	otroka	otrok <i>etrokov</i>	otrok <i>etrokov</i>
dajalnik	otroku	otrokoma	otrokom
tožilnik	otroka	otroka	otroke
mestnik	otroku	otrocih <i>etrokih</i>	otrocih <i>etrokih</i>
orodnik	otrokom	otrokoma <i>etroki</i>	otroki <i>etroci</i> <i>etrocni</i>

Slika 51: Sklanjanje samostalnika *otrok* v množini (<https://besana.amebis.si/>, dostop 19. 1. 2019)

Pri sklanjanju samostalnika *otrok* se največ težav pojavlja v mestniku in orodniku množine. Pravilno je namreč *pri otrocih* in *z otroki*.

Graf 27: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika *otrok* v množini

Pravopisna pravila pri dijakih – izziv ali »mala malica«

Mestnik in orodnik samostalnika *otrok v množini* je pravilno tvorilo le 52 % vseh anketiranih dijakov, 48 % anketirancev pa je besedo *otrok v mestniku in orodniku množine* sklanjalo napačno.

3.2.26 Sklanjajte samostalnik *mati* v ednini

	ednina	dvojina	množina
imenovalnik	mati <i>mater</i> <i>matera</i>	materi	matere
rodilnik	matere	mater	mater
dajalnik	materi	materama	materam
tožilnik	mater <i>matere</i> <i>mati</i>	materi	matere
mestnik	materi	materah	materah
orodnik	materjo <i>matere</i>	materama	materami

Slika 52: Sklanjanje samostalnika *mati* v ednini (<https://besana.amebis.si/>, dostop 19. 1. 2019)

Pri sklanjanju samostalnika *mati* se največ težav pojavlja v *rodilniku* in *tožilniku* ednine. Pravilno je *matere ni* in *mater tožim*, velikokrat pa zasledimo tudi napačno rabo tožilnika, in sicer *mati tožim*. Podobna napaka se pojavlja tudi pri sklanjanju besede *hči*, ko namesto *hčer tožim*, večkrat zasledimo napačno rabo *hči tožim*.

Graf 28: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika *mati* v ednini

Besedo *mati* v *ednini* zna pravilno sklanjati le 38 % vprašanih, 62 % pa besede *mati* ne zna pravilno sklanjati. Največ napak se je pojavilo v tožilniku, veliko dijakov in dijakinj pa je *mati* sklanjalo tudi po tretji ženski sklanjatvi (brez glasovnih končnic).

3.2.27 Sklanjajte samostalnik *človek* v dvojini

	ednina	dvojina	množina
imenovalnik	človek	človeka	ljudje
rodilnik	človeka	ljudi <i>ljudij</i>	ljudi <i>ljudij</i>
dajalnik	človeku	človekoma	ljudem
tožilnik	človeka	človeka	ljudi
mestnik	človeku	ljudeh	ljudeh
orodnik	človekom	človekoma	ljudmi

Slika 53: Sklanjanje samostalnika *človek* v dvojini (<https://besana.amebis.si/>, dostop 19. 1. 2019)

Samostalnik *človek* uvrščamo med posebnosti prve moške sklanjatve, saj se v rodilniku in mestniku dvojine pojavi nadomestna osnova. Napačno rabo *človekov ni in o dveh človekih govorim* namreč nadomesti pravilna raba *dveh ljudi ni in o dveh ljudeh govorim*. V vseh ostalih sklonih pri dvojini ostane osnova *človek*, zato je raba *dvem ljudem dam* napačna. Pravilno je *dvema človekoma dam*.

Graf 29: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika *človek* v dvojini

Sklanjanje samostalnika *človek* v dvojini povzroča večini dijakov težave. Kar 79 % jih samostalnika v dvojini ne zna pravilno sklanjati. Večina ne pozna nadomestne oblike, ki jo dobi samostalnik, nekateri pa jo uporabljajo v napačnih sklonih. Sklanjati *človek* v dvojini zna le 21 % anketiranih dijakov.

3.2.28 Sklanjajte samostalnik *gospa* v dvojini

	ednina	dvojina	množina
imenovalnik	gospa	gospe	gospe
rodilnik	gospe	gospa <i>gospéh</i>	gospa <i>gospéh</i>
dajalnik	gospe <i>gospej</i>	gospema	gospem
tožilnik	gospo	gospe	gospe
mestnik	gospe <i>gospej</i>	gospéh	gospéh
orodnik	gospo	gospema	gospemi <i>gospami</i>

Slika 54: Sklanjanje samostalnika *gospa* v dvojini (<https://besana.amebis.si/>, dostop 19. 1. 2019)

Samostalnik *gospa* pri sklanjanju povzroča veliko težav. Največ težav se pojavlja v dvojini, in sicer v rodilniku. Pravilno je dveh *gospa ni* in ne *dveh gospéh ni*. Veliko težav se pojavlja tudi v ednini, saj večkrat zasledimo napačno rabo mestnika *gospej dam*, namesto *gospe dam*.

Graf 30: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika *gospa* v dvojini

Samostalnik *gospa* v dvojini zna pravilno sklanjati le 15 % dijakov in dijakinj. 85 % anketiranih je besedo sklanjalo napačno. Največ napak se je pojavilo v rodilniku in tožilniku.

➤ 5. naloga

3.2.29 Šla sem kuhati/kuhat. Morala sem delati/delat. Morala sem iti delati/delat.

Pri peti nalogi naju je zanimalo, ali dijaki poznajo pravilno rabo *nedoločnika* (glagolska oblika, ki se konča s končnico -ti ali -či: *teči, spati*) in *namenilnika* (glagolska oblika, ki se konča na -t ali -č: *teč, spat*).

Velja pravilo, da se *namenilnik* uporablja za glagoli premikanja oziroma gibanja:

Šla sem kupit sok.

Greva teč.

Nedoločnik uporabljamo za vsemi drugimi glagoli, ki ne izražajo premikanja, tudi za *faznimi* in *modalnimi*, kot so *začeti, nehati* oziroma *hoteti, želeti* idr.

Morala sem delati dolgo v noč.

Nisem smela govoriti.

Graf 31: Uspešnost pri reševanju primera *Šla sem kuhat.*

Nalogo so dijaki zadovoljivo rešili. V 78 % so dijaki nalogo rešili pravilno, 22 % pa jih je nalogo rešilo napačno. Ta primer so od vseh treh rešili najmanj uspešno.

Graf 32: Uspešnost pri reševanju primera *Morala sem delati.*

Dijaki so tudi to nalogo rešili precej uspešno, saj se je le 16 % odločilo za napačen odgovor. 84 % jih je odgovorilo pravilno.

Graf 33: Uspešnost pri reševanju primera *Morala sem iti delat.*

Dijaki so v 21 % izbrali napačni zapis. Predvidevava, da je do napačnih odgovorov prišlo, ker se v povedi pojavita tako naklonski glagol morati kot tudi glagol iti.

➤ 6. naloga

3.2.30 Prebivalec Goriških brd in prebivalec Krškega

Pri šesti nalogi naju je zanimalo, ali bodo dijaki znali pravilno poimenovati in zapisati prebivalce. Izbrali sva dva težja primera, in sicer prebivalca *Goriških brd* ter *Krškega*. Pri iskanju pravilnega zapisa si lahko pomagamo tudi z Leksikonom slovenskih krajevnih imen, ki je izšel leta 1985 pri Cankarjevi založbi.

Prebivalec Goriških brd je *Bric*, prebivalka pa *Brika*.

Prebivalec Krškega pa je *Krčan*, prebivalka pa je *Krčanka*.

1. **Goriška brda** -ih brd, neurad. Břda Břd s mn., zem. i. (í; ř) v ~ih ~ih, neurad. v Brdih brški -a -o (i) **Bric** -a m ž -em preb. i. (i) **Brika** -e ž, preb. i. (i) **Brčev** -a -o (i)

Slika 55: Poimenovanje prebivalca Goriških brd v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 21. 12. 2018)

V Slovenskem pravopisu najdemo pod besedo Goriška brda tudi poimenovanje za prebivalca in prebivalko Goriških brd. To sta Bric in Brika.

1. **Krško** -ega s, zem. i. (ř) v ~em krški -a -o (ř) **Krčan** -ána in **Krčán** -a m, preb. i. (ã á; â) **Krčanka** -e ž, preb. i. (ã)

Slika 56: Poimenovanje prebivalca Krškega v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 21. 12. 2018)

V Slovenskem pravopisu najdemo pod besedo Krško tudi poimenovanje za prebivalca in prebivalko Krškega. To sta Krčan in Krčanka.

Pogosto zasledimo napačna poimenovanja, kot so Goričan, Goriškobrdan, Krščan itd.

Graf 34: Poznavanje poimenovanja prebivalca Goriških brd

Kar 90 % dijakov ne pozna poimenovanja za prebivalca Goriških brd. Pojavljali so se zapisi: Goriškobrdčan, Goričan, Brdci ... Velikokrat so tudi prebivalce zapisovali z malo začetnico, kar je prav tako napačno. Le 10 % dijakov in dijakinj je prebivalca poimenovalo pravilno ter ustrezno uporabilo veliko začetnico.

Graf 35: Poznavanje poimenovanja prebivalca Krškega

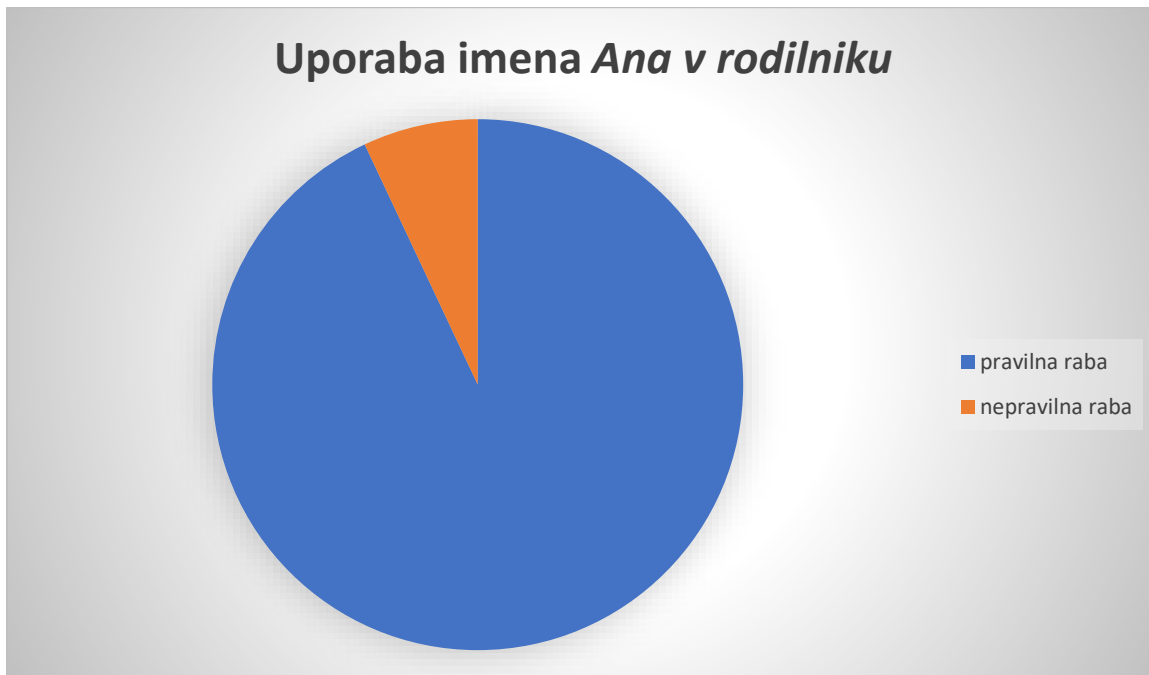
Prebivalca Krškega pozna 40 % dijakov. 60 % imena prebivalca ne pozna. Prebivalec Krškega naj bi bil po mnenju anketiranih dijakov Krščan, velikokrat tudi Korošec in Krk. Dijaki so pri zapisovanju pogostokrat pozabili na veliko začetnico.

V primerjavi s prebivalcem Goriških brd je bila naloga za poimenovanje prebivalca Krškega uspešneje rešena.

➤ 7. naloga

3.2.31 _____(Ana) nisem videla.

Pogosta in moteča je tudi napačna raba rodilnika. Žal jo velikokrat zasledimo tudi v medijih. Dijake sva povprašali, katera je pravilna oblika pri zanikanju. Pravilno je namreč *Ane nisem videla* in ne *Ano nisem videla*. Oblika *Ano* je namreč pravilna v tožilniku, na primer *Ano vidim*.

Graf 36: Uporaba imena Ana v rodilniku

Ta naloga večini dijakov ni povzročala težav, saj so jo kar v 93 % uspešno rešili. Dijaki, ki naloge niso rešili pravilno, so namesto *Ane* zapisali *Ano*.

➤ 8. naloga

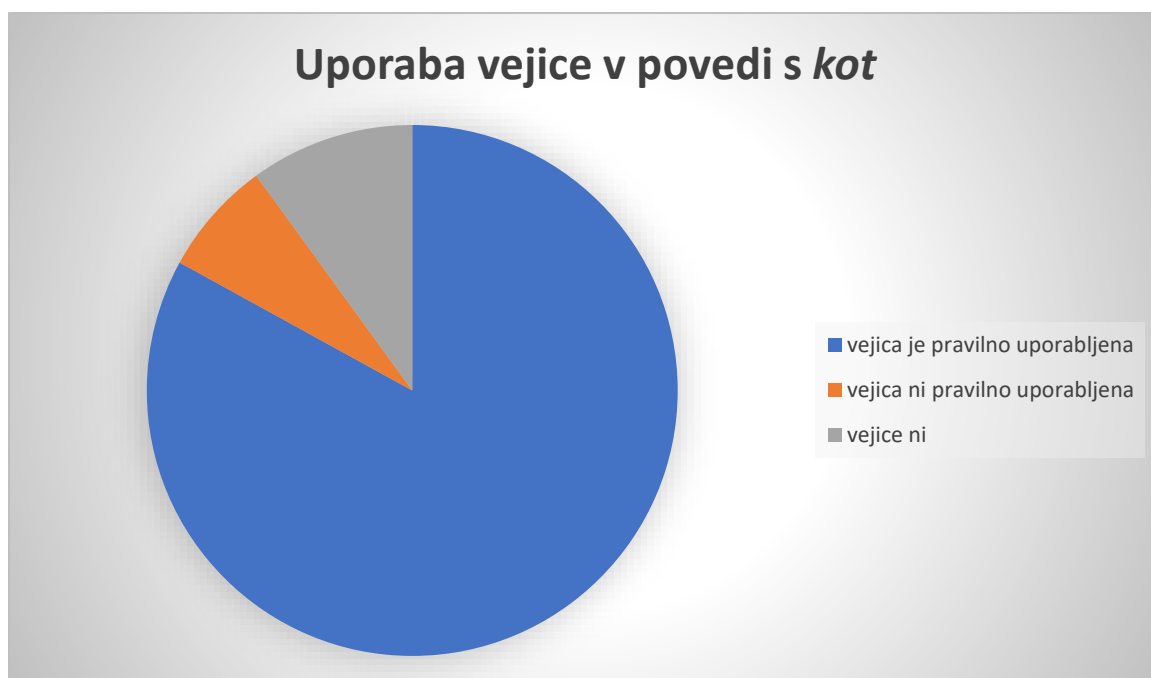
3.2.32 V trgovino sem šla zaradi pomanjkanja hrane. Dogodilo se je natanko tako, kot sem načrtovala.

Pri osmi nalogi sva preverili poznavanje pravil o rabi vejice. V prvem primeru naju je zanimalo, ali dijaki vedo, da pred *zaradi* vejice ni, pri drugem pa, ali poznajo rabo vejice pred *kot*. Če gre za primerjavo v enostavčni povedi, vejice ni. Takšen primer je *Rdeč kot kuhan rak*. V najinem primeru pa vejica pred *kot* je, saj vezniku *kot* sledi osebna glagolska oblika *sem načrtovala*.

Graf 37: Uporaba vejice v povedi z *zaradi*

Le 39 % dijakov je vedelo, da v tej povedi ni vejice. Kar 61 % je v povedi uporabilo vejico, kar je nepravilno. Največji delež dijakov, ki je vejico v povedi uporabil, predstavljajo dijaki srednjih poklicnih in strokovnih šol, medtem ko je bil primer med gimnazijci uspešneje rešen. Takšen rezultat je bil tudi pričakovan.

Graf 38: Uporaba vejice v povedi s *kot*

V tej povedi je 83 % dijakov vejico pravilno postavilo. 7 % vejice ni napisalo, 10 % dijakov pa je vejico postavilo na napačno mesto, in sicer pred tako. To nalogo so uspešneje rešili kot primer z *zaradi*.

➤ 9. naloga

3.2.39 Stopnjuj globok in suh

Pri deveti nalogi sva želeli ugotoviti, ali dijaki znajo pravilno stopnjevati pridevnika *globok* in *suh*.

Pridevnik *globok* stopnjujemo obrazilno. Pri stopnjevanju se največ napak pojavlja, ker izpustimo drugi l. Vzorec za pravilno stopnjevanje je: **globok – globlji – najgloblji** in *ne globok – globji – najglobji*.

1. **globòk** -òka -o; glóblji -a -e (ö ó ó; ô)

Slika 57: Primernik pridevnika *globok* v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 21. 12. 2018)

1. **globòk** -òka -o prid., glóblji tudi globokéjši stil. globóčji (ö ó)

Slika 58: Primernik pridevnika *globok* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (www.fran.si, dostop 21. 12. 2018)

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika² lahko najdemo dokaz, da je oblika primernika besede *globok* *globlji* slogovno nezaznamovana.

Pridevnik *suh* pa ne stopnjujemo obrazilno, temveč opisno, in sicer **suh – bolj suh – najbolj suh** in *ne suh – suhejši – najsuhejši*.

1. **súh** -a -o tudi sùh -a -ó; bolj ~ (û ú ú; û ú ô)

Slika 59: Primernik pridevnika *suh* v Slovenskem pravopisu (www.fran.si, dostop 21. 12. 2018)

Graf 39: Stopnjevanje pridevnika *globok*

Pridevnika *globok* kar 64 % anonimnih anketirancev ni znalo stopnjevati. V veliko primerih so dijaki izpustili drugi l, so pa besedo stopnjevali tudi opisno ali so uporabili popolnoma napačne oblike besede *globok* (npr. *globejši*, *najglobejši*).

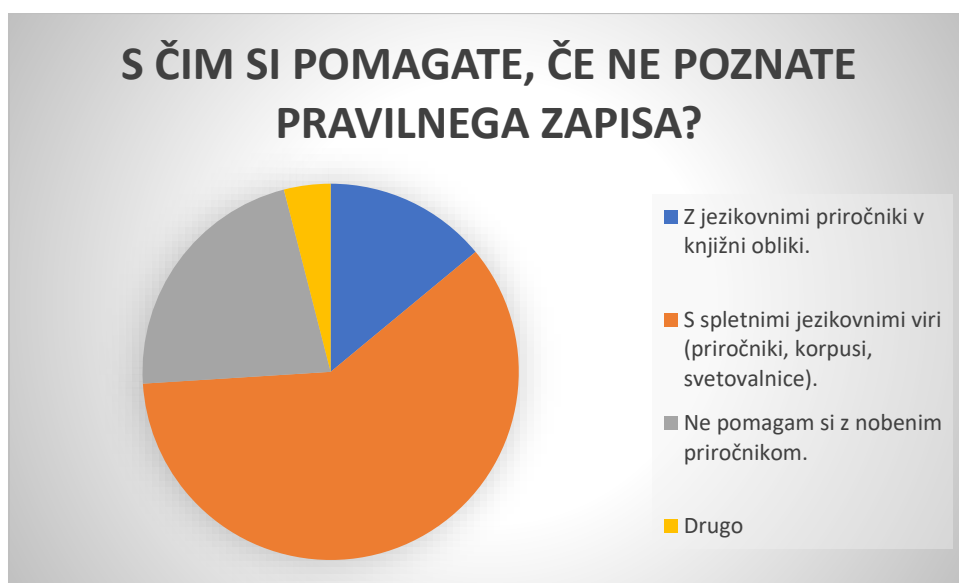
Graf 40: Stopnjevanje pridevnika *suh*

Pridevnik *suh* so dijaki v večini znali pravilno stopnjevati. Nekaj jih je uporabilo stopnjevanje z obrazilom (suhejši, najsuhejši), nekateri pa so tudi pisali popolnoma napačne besede (npr. suhcen, bolj suhcen ...).

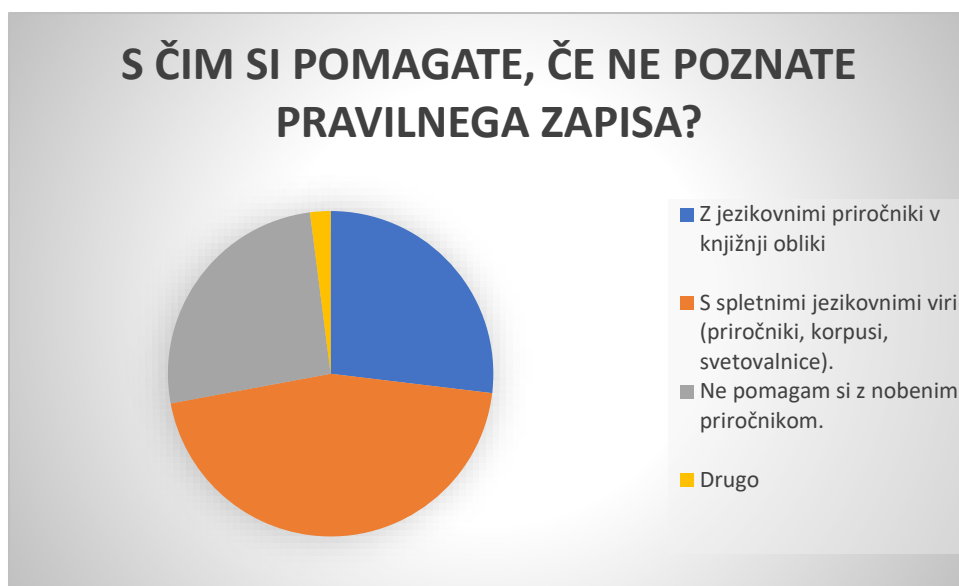
➤ **Vprašanje: S čim si pomagata, če ne poznata pravilnega zapisa?**

- a) Z jezikovnimi priročniki v knjižni obliki.
- b) S spletnimi jezikovnimi viri (portali, korpusi, jezikovne svetovalnice).
- c) Ne pomagam si z nobenim priročnikom.
- d) Drugo: _____

Pri desetem vprašanju nisva preverjali znanja. To vprašanje je bilo zgolj informativno, saj sva želeli izvedeti, kam se dijaki obrnejo po pomoč, ko pravopisnih problemov ne znajo sami razrešiti. Zanimalo naju je, koliko dijakov danes sploh še zanima pravopisna pravilnost besedil in koliko izmed njih jih pozna korpuse, jezikovne svetovalnice ter portale.

Graf 41: Delež posameznih odgovorov pri gimnazijah

Graf 42: Delež posameznih odgovorov pri dijakih srednjih strokovnih in poklicnih šol

Dijaki si največkrat pomagajo s spletnimi jezikovnimi viri (priročniki, svetovalnice, korpusi). Gimnazijci si s spletnimi jezikovnimi viri pomagajo v 60 %, medtem ko dijaki drugih šol le 45 %. Pri dijakih strokovnih in poklicnih šol se je pojavil večji delež tistih, ki si ob jezikovnem problemu z ničimer ne pomagajo (26 %). Gimnazijci uporabljajo manj jezikovnih priročnikov v knjižni obliki (14 %), dijaki drugih šol pa po knjižnih jezikovnih priročnikih še vedno veliko posegajo (27 %).

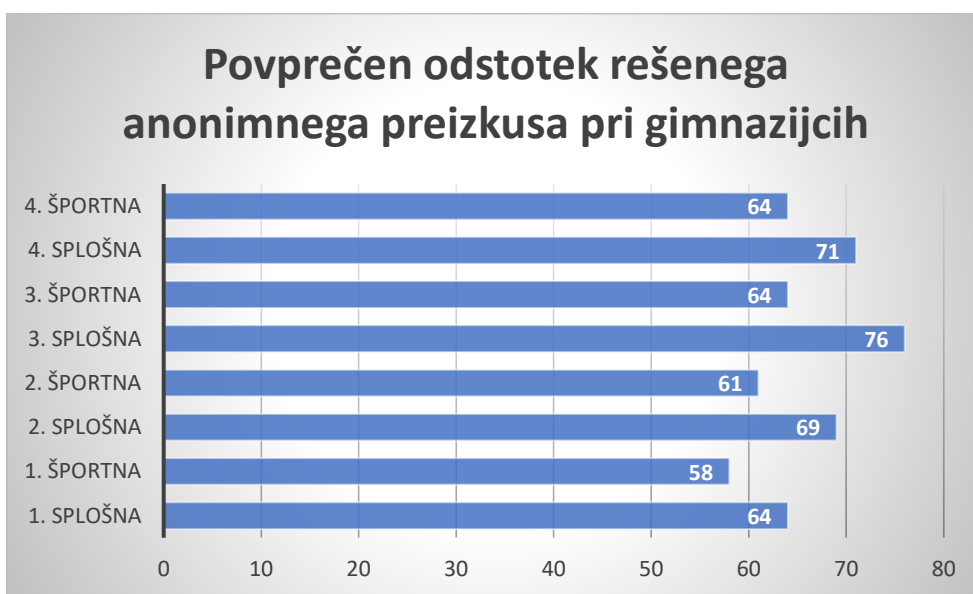
Po večini dijaki uporabljajo spletne vire, ki so lahko zanesljivi, če vedo, kje in kako iskati. Meniva, da je dijake treba ustrezno informirati, na katerih spletnih straneh in portalih lahko preverijo pravilen zapis besede, pregibanje besed in kam lahko pošljejo svoja jezikovna vprašanja.

Pod drugo so dijaki napisali, da se posvetujejo s profesorico, vprašajo starše, napišejo tisto, kar se jim zdi prav, pomoč poiščejo na Facebooku ali si pomagajo z izgovorjavo.

3.3 Analiza in primerjava rezultatov anonimnega preizkusa znanja, pridobljenih od dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije

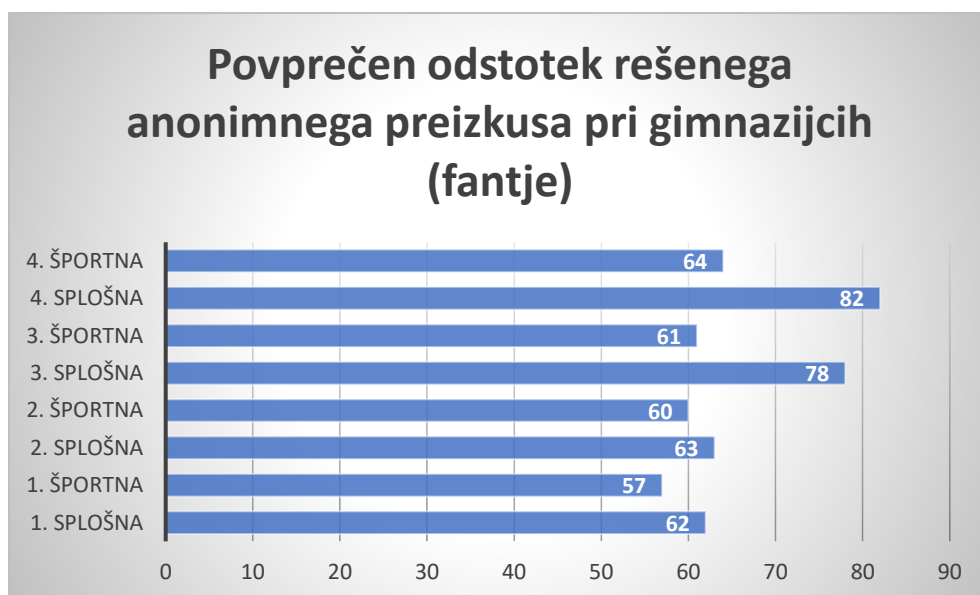
Tabela 1: Rezultati anonimnega preizkusa znanja dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije

	SKUPNO (%)	FANTJE (%)	DEKLETA (%)
1. letnik splošna	64	62	66
1. letnik športna	58	57	59
2. letnik splošna	69	63	74
2. letnik športna	61	60	64
3. letnik splošna	76	78	75
3. letnik športna	64	61	67
4. letnik splošna	71	82	69
4. letnik športna	64	64	65

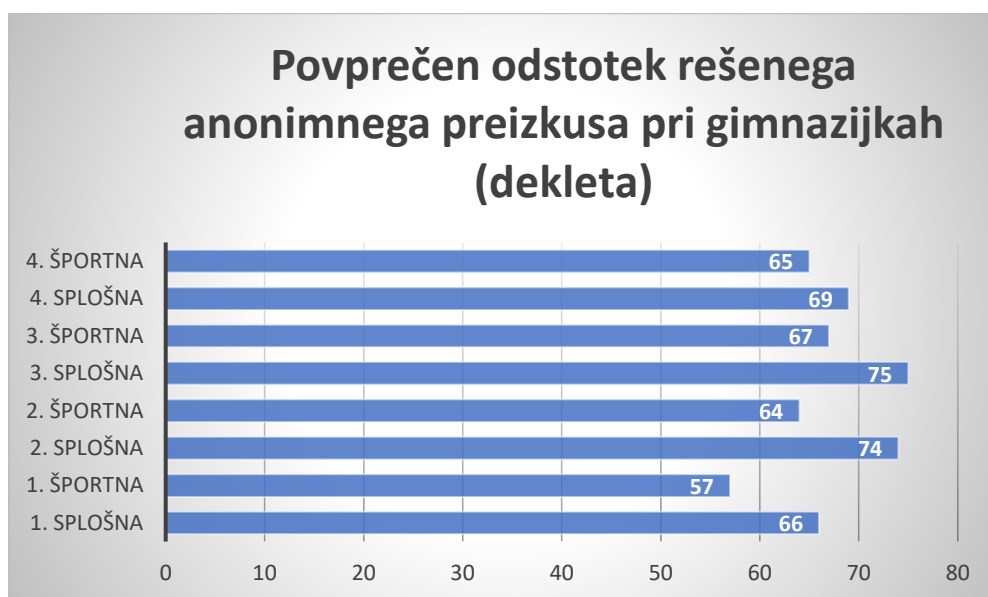
Graf 43: Povprečen odstotek dosežen na preizkusu znanja po oddelkih splošne in športne gimnazije

V zgornjem grafu lahko vidimo povprečne odstotke, ki so jih dosegli dijaki posameznih letnikov in oddelkov. Razberemo lahko, da so dijaki športnega oddelka v vseh letnikih anonimni preizkus znanja rešili manj uspešno. Največja razlika je opazna med dijaki tretjega letnika. Dijaki splošnega oddelka so namreč v povprečju anonimni preizkus znanja rešili za 12 % uspešneje. Najmanjša razlika je med dijaki prvih letnikov, kjer so dijaki športnega oddelka povprečno dosegli le 6 % nižji odstotek.

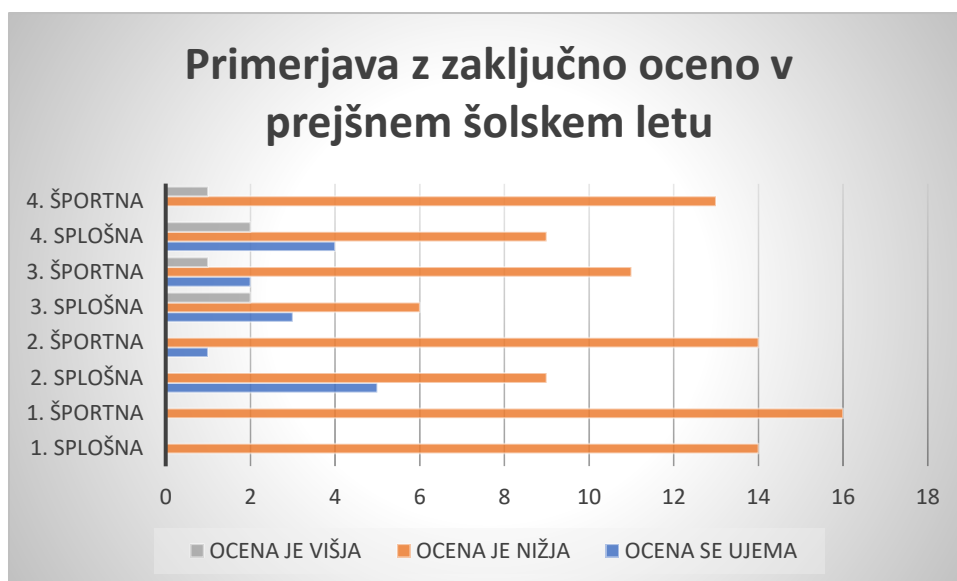
Graf 44: Povprečen odstotek rešenega preizkusa pri dijakih splošnega in športnega oddelka gimnazije

Pri fantih lahko največjo razliko zaznamo med dijaki četrtega letnika. V vseh letnikih so dijaki splošnega oddelka anonimni preizkus znanja uspešneje reševali.

Graf 45: Povprečen odstotek rešenega preizkusa pri dijakinjah splošnega in športnega oddelka gimnazije

Tudi pri dekletih so bile dijakinje vseh športnih oddelkov manj uspešne. Največja razlika je bila opazna v drugem letniku, najmanjša pa v četrtem.

Graf 46: Primerjava dosežene ocene pri preizkusu in zaključne ocene v prejšnjem šolskem letu pri dijakih splošnega in športnega oddelka gimnazije

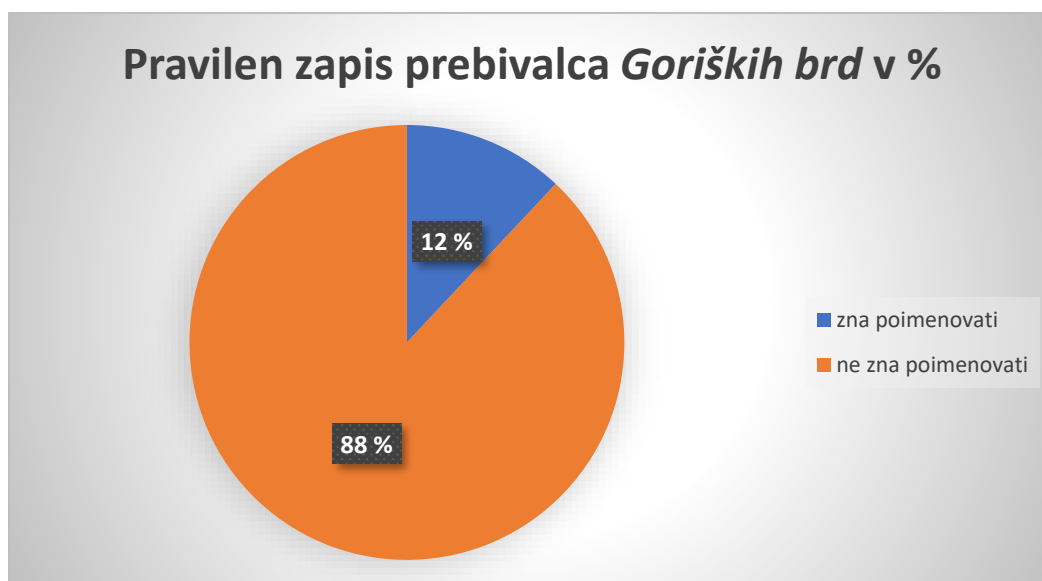
Dijaki so imeli v večini primerov v prejšnjem šolskem letu zaključno oceno pri slovenščini višjo od dosežene na anonimnem preizkusu znanja. V nekaj primerih se je ocena ujemala, v skoraj nobenem pa ni bila višja.

Preizkuse znanja sva ocenili po kriteriju:

Tabela 2: Kriterij ocenjevanja

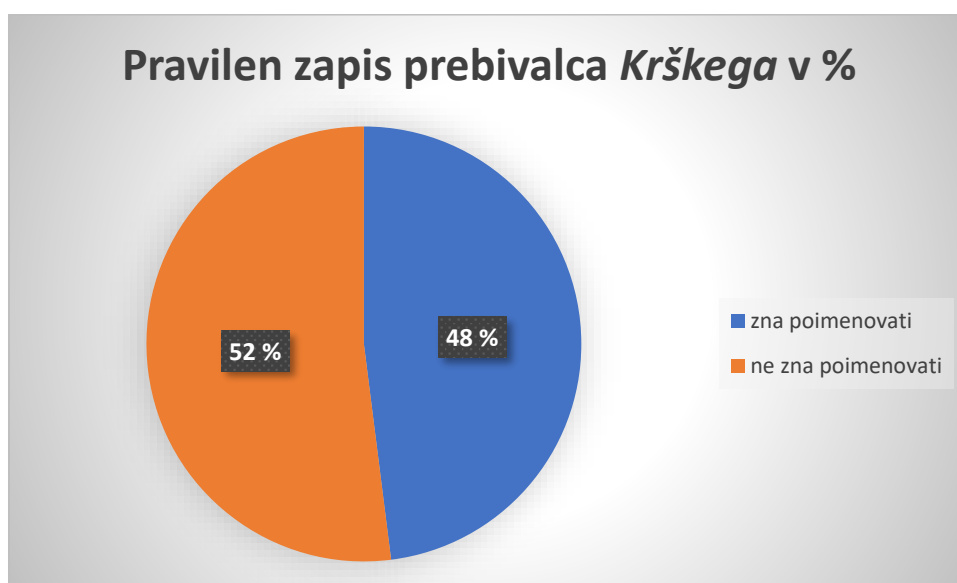
1 (nezadostno)	manj kot 50 %
2 (zadostno)	od 50 % do 64 %
3 (dobro)	od 65 % do 79 %
4 (prav dobro)	od 80 % do 89 %
5 (odlično)	90 % in več

Do največjih odstopanj med pravilnimi in napačnimi odgovori je večinoma pri vseh oddelkih in letnikih prišlo pri enakih primerih. Odločili sva se, da te primere natančneje analizirava, saj meniva, da je pomembno, da dijaki najprej odpravijo napake, ki so kritične. Izbrali sva pet najslabše in tri najuspešneje rešene primere, ki jih bova v nadaljevanju natančneje pojasnili.

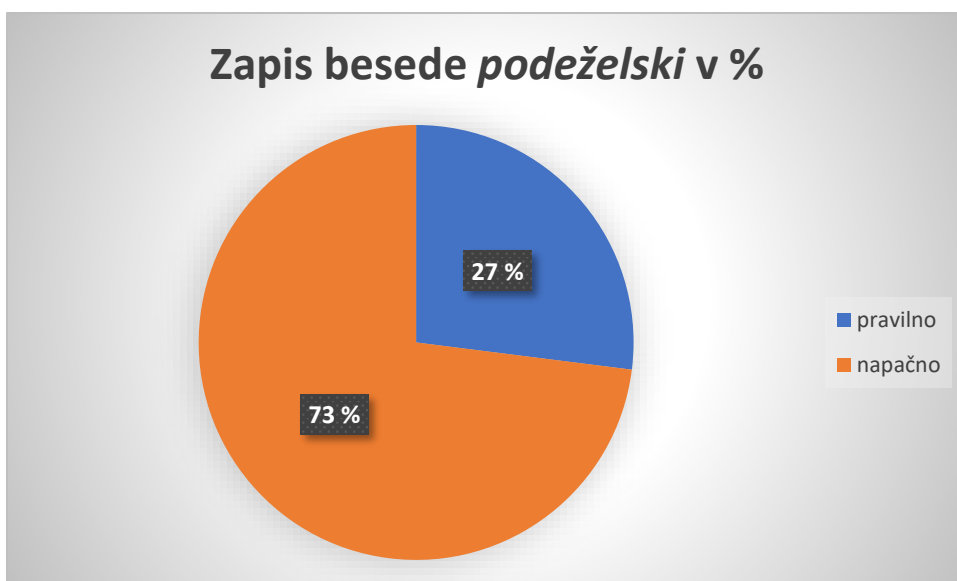
Graf 47: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri primeru *Bric*

Gimnazijci so v 88 % poimenovanje za prebivalca *Goriških brd* zapisali napačno. Pojavljala so se poimenovanja Goričan, Goriškobrdežan, Brdan, Brdežan, Goriškan itd.

Graf 48: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri primeru *Krčan*

Besedo *Krčan* je v povprečju znalo pravilno zapisati 48 % gimnazijcev. Pojavljali so se napačni zapisi Krkan, Krškan, Krškožan, Krk, Krščan itd.

Graf 49: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri pridevniku *podeželski*

Pridevnik *podeželski* je pravilno zapisalo presenetljivo malo gimnazijcev. Le 27 % anketiranih je poznalo pravi zapis.

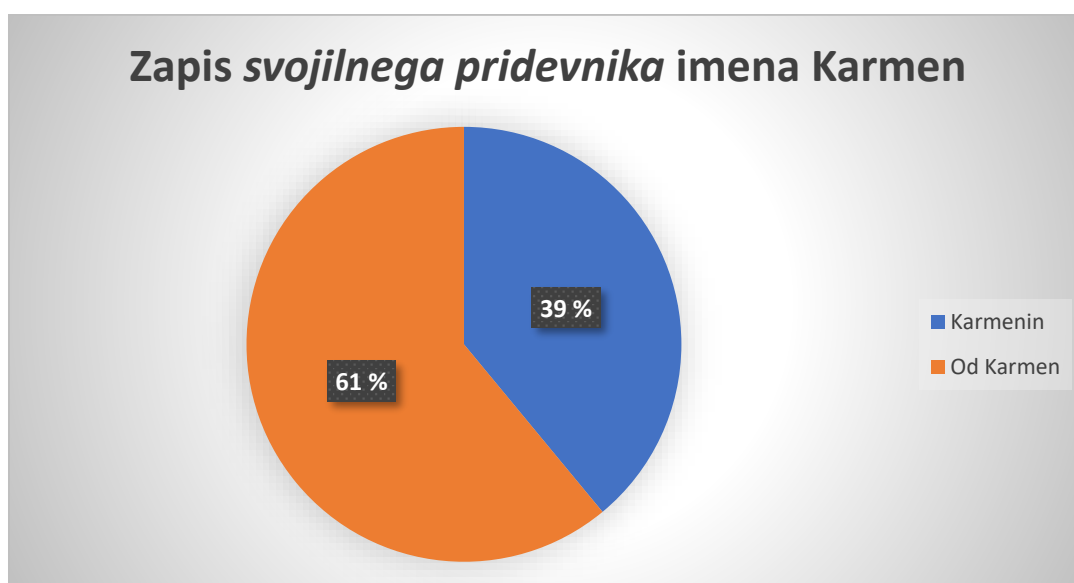
Graf 50: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri sklanjanju samostalnika *gospa*

Samostalnik *gospa* zna v dvojini sklanjati le 24 % gimnazijcev. Največ napak se pojavlja v drugem in petem sklonu, kjer sva dobili zapise *gospe* in *o gospah*.

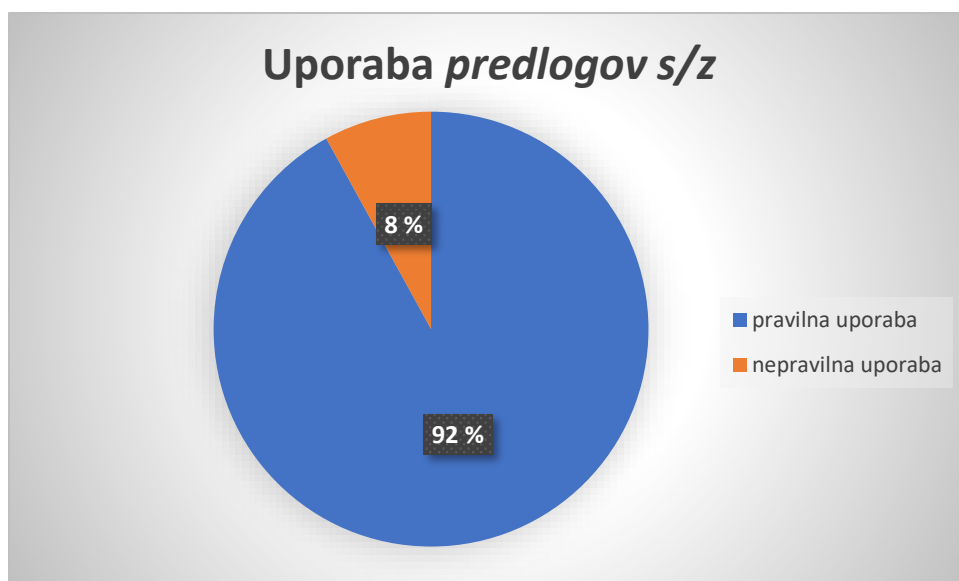
Graf 51: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri sklanjanju samostalnika *človek*

Samostalnik *človek* zna v dvojini sklanjati le 33 % gimnazijcev. Največ napak se je pojavilo v drugem in petem sklonu. Najpogostejše napake so bile *človekov ni* in *o človekih govorim*. Tisti, ki pa so poznali pravilen zapis drugega in petega sklona, pa so pogosto naredili napako v tretjem sklonu, kjer so napisali množinsko obliko *ljudem dam*.

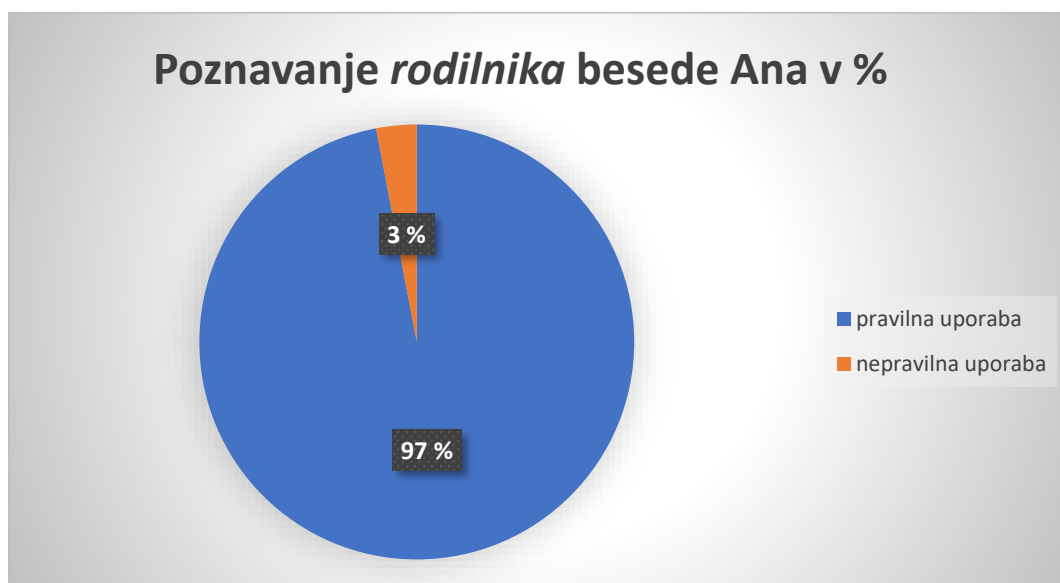
Graf 52: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri tvorjenju svojilnega pridevnika *Karmenin*

Pravilno obliko svojilnega pridevnika imena *Karmen* pozna le 39 % gimnazijcev. Verjetno je takšen rezultat zaradi redkosti imena *Karmen*. Najverjetneje jih zmede tudi to, da se pri sklanjanju imena *Karmen* končnica ne spreminja (tretja ženska sklanjatev), pri tvorbi svojilne oblike pa se. Pogovorno pa se svojina izraža z *od* in ta raba je zelo živa.

Graf 53: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri zapisovanju predlogov s ali z

Večina gimnazijcev, kar 92 %, je pravilno zapisala predlog S in Z. Največ problemov jim je povzročal predlog, ki stoji pred besedo hmeljar, medtem ko so predlog, ki stoji pred besedo mama, uporabili pravilno popolnoma vsi anketiranci.

Graf 54: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri rabi rodilniške oblike

Obliko imena Ana v povedi *Ane nisem videla* v rodilniku so pravilno zapisali skoraj vsi gimnazijci. Le v 3 % sva opazili zapis Ano namesto Ane.

Graf 55: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri stopnjevanju pridevnika *suh*

Besedo *suh* zna stopnjevati 98 % gimnazijcev. Redko kdo je zapisal *suh*, *suhejši*, *najsuhejši*.

3.4 Analiza rezultatov anonimnega preizkusa znanja, pridobljenih od dijakov srednjih strokovnih in poklicnih šol

Anonimni preizkus so rešili tudi dijaki drugih srednješolskih izobraževalnih programov:

- Dijaki srednjega strokovnega izobraževanja (SSI), ki se usposabljaajo za delo ali za nadaljnje izobraževanje. Program se zaključi s poklicno maturo iz slovenščine in še treh predmetov. Dijaki lahko opravljajo tudi peti predmet na splošni maturi.
- Dijaki srednjega poklicnega izobraževanja (SPI), ki traja tri leta in se zaključi z zaključnim izpitom iz slovenščine in z izdelavo ter predstavitvijo izdelka. Po končanem šolanju se lahko vpišejo na dvoletno poklicno-tehniško izobraževanje, ki ga zaključijo s poklicno maturo, in si tako pridobijo strokovno izobrazbo.
- Dijaki poklicno-tehniškega izobraževanja (PTI), ki je nadgradnja poklicnega izobraževanja. Program lahko obiskujejo vsi, ki so zaključili srednje poklicno izobraževanje. Traja dve leti in se zaključi s poklicno maturo,
- Dijaki nižje poklicnega izobraževanja (NPI), kjer je poudarek predvsem na praktičnem pouku, podkrepjenim s strokovno teoretičnimi vsebinami. Program traja dve leti, zaključi pa se z izdelavo izdelka in njegovim zagovorom.

Tabela 3: Rezultati srednjega strokovnega izobraževanja

	SKUPNO (%)	FANTJE (%)	DEKLETA (%)
1. letnik	46	46	46
2. letnik	54	51	56
3. letnik	47	49	44
4. letnik	61	59	62

Tabela 4: Rezultati srednjega poklicnega izobraževanja

	SKUPNO (%)	FANTJE (%)	DEKLETA (%)
1. letnik	46	43	49
2. letnik	55	55	54
3. letnik	46	46	45

Tabela 5: Rezultati poklicno-tehniškega izobraževanja

	SKUPNO (%)	FANTJE (%)	DEKLETA (%)
4. letnik (3+1)	49	47	51
5. letnik (3+2)	52	50	53

Pravopisna pravila pri dijakih – izziv ali »mala malica«

Tabela 6: Rezultati nižjega poklicnega izobraževanja

	SKUPNO (%)	FANTJE (%)	DEKLETA (%)
1. letnik	37	32	42
2. letnik	36	36	36

Za podrobnejšo analizo sva si izbrali pet najslabše rešenih primerov in tri najuspešneje rešene primere.

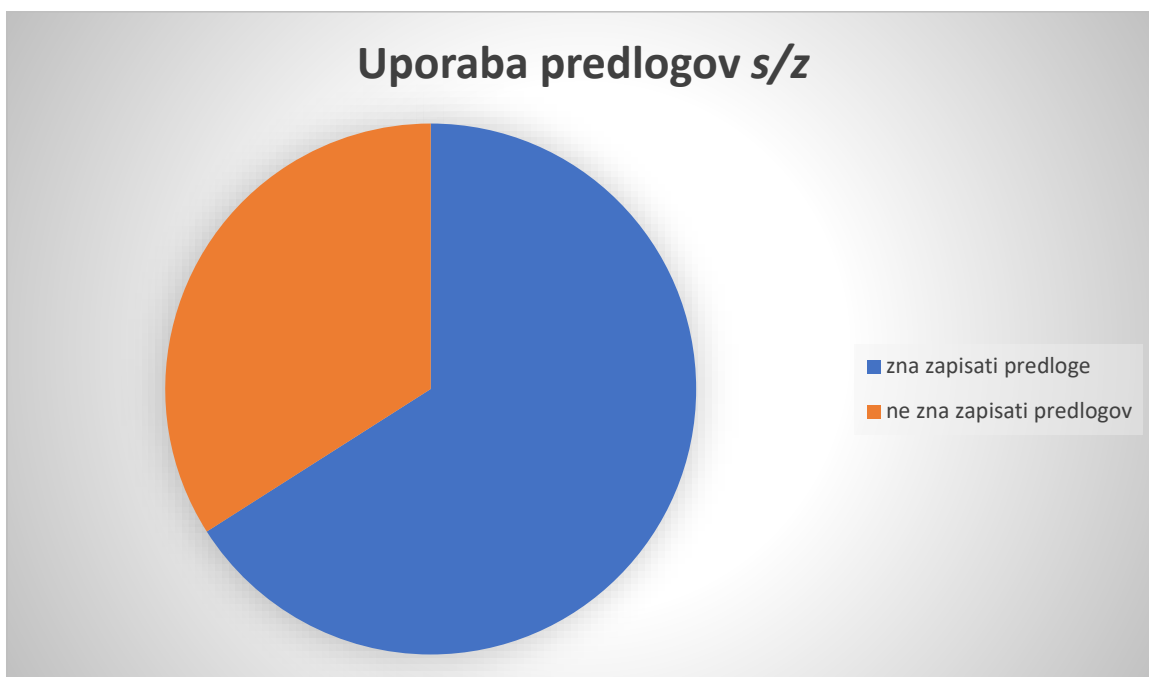
Graf 56: Uspešnost stopnjevanja pridevnika *suh*

Dijaki srednjih strokovnih in poklicnih šol so samostalnik *suh* znali pravilno stopnjevati v 77 %. Pogosto se je pojavljala obrazilna oblika stopnjevanja (*suhejši*, *nasjsuhejši*), ki je nepravilna.

Graf 57: Uspešnost uporabe imena *Ana* v *rodilniku*

Pravilno obliko besede *Ana* v *rodilniku* v povedi *Ane nisem videla* zna uporabiti 89 % anketiranih dijakov.

Graf 58: Uspešnost zapisovanja predlogov *s* in *z*

Predloga *S* in *Z* zna pravilno uporabiti 66 % anketiranih dijakov. Največ napak se je pojavljajo pri besedi *hmeljar*, kjer je veliko dijakov zapisalo *z hmeljarjem*.

Graf 59: Poznavanje poimenovanja za prebivalca *Goriških brd*

Poimenovanje za prebivalca *Goriških brd* pozna le 9 % dijakov.

Graf 60: Poznavanje poimenovanja za prebivalca *Krškega*

Poimenovanje za prebivalca *Krškega* pozna le 30 % dijakov. Prebivalca *Krškega* – Krčan v primerjavi s prejšnjim primerom zna napisati več dijakov.

Pri strokovnih in poklicnih šolah sva naleteli tudi na pravilen zapis prebivalca, ki je bil napisan z malo začetnico, zato odgovora nisva šteli za pravilnega, saj je to v nasprotju s pravopisno normo.

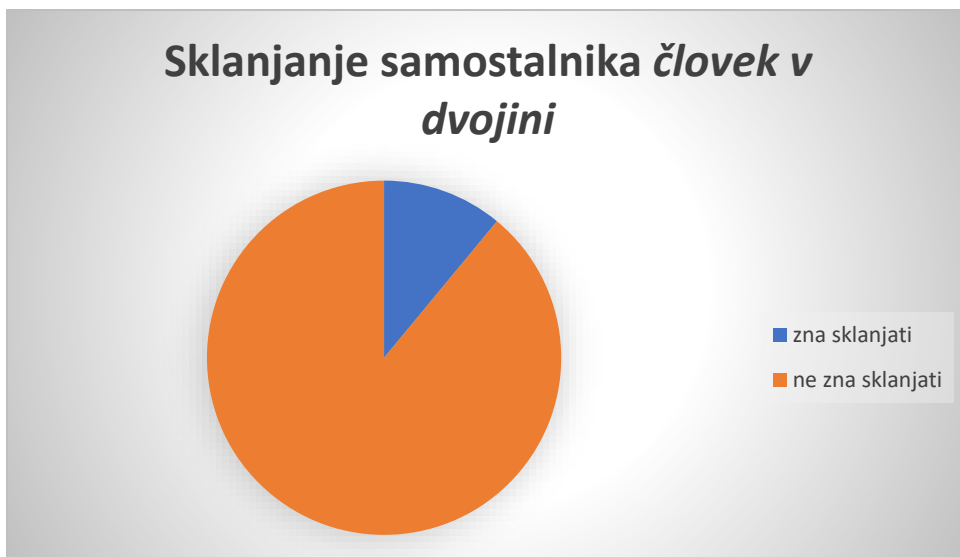
Graf 61: Uspešnost pri tvorjenju svojilnega pridevnika Karmenin

Svojilno obliko imena Karmen pozna le 35 % dijakov.

Graf 62: Uspešnost dijakov pri pravilnem zapisu pridevnika podeželski

Podeželski zna pravilno zapisati presenetljivo malo dijakov, in sicer le 11 %.

Graf 63: Uspešnost pri sklanjanju samostalnika *človek*

Samostalnik *človek* zna sklanjati le 11 % dijakov. Ostali besede ne zanjo sklanjati. Le redki vedo, da dobi beseda v dvojini nadomestno osnovo, tisti, ki pa vedo, jo po večini uporabljajo v napačnih sklonih.

Graf 64: Uspešnost sklanjanja samostalnika *gospa*

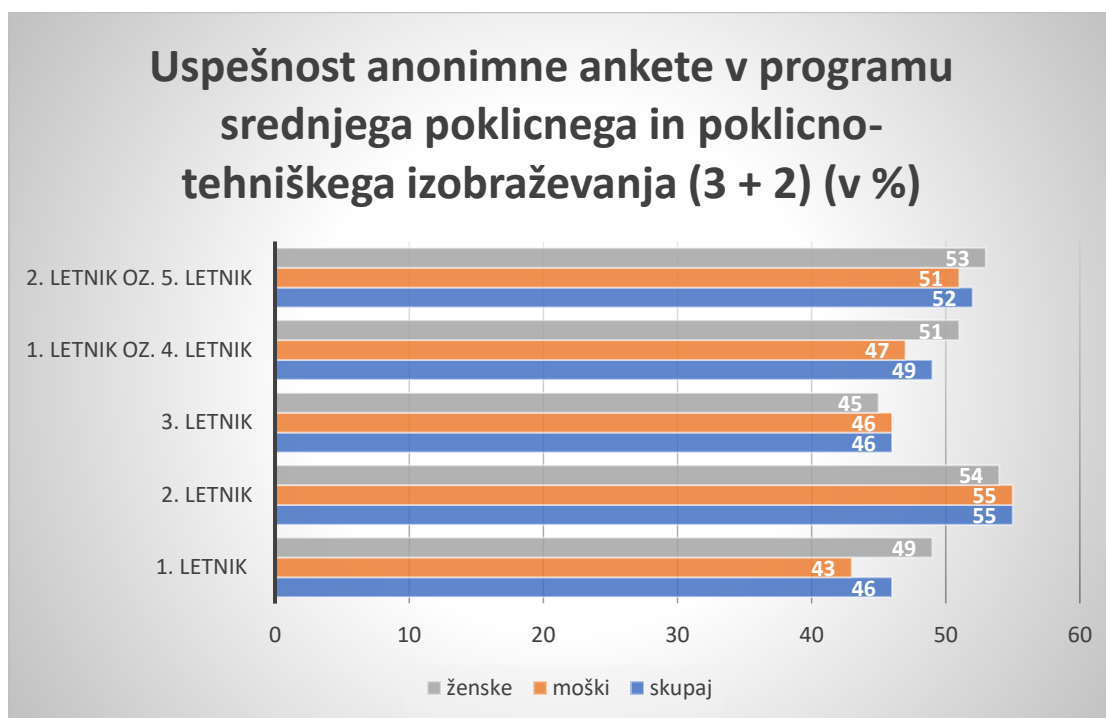
Besedo *gospa* je napačno sklanjalo kar 93 % dijakov, kar pomeni, da skoraj nihče ne pozna pravih oblik.

Najslabše zna sklanjati program nižje poklicnega izobraževanja, kjer nihče od anketiranih ni pravilno sklanjal nobenega od danih primerov (samostalnike *otrok* v množini, *človek* in *gospa* v dvojini ter *mati* v ednini).

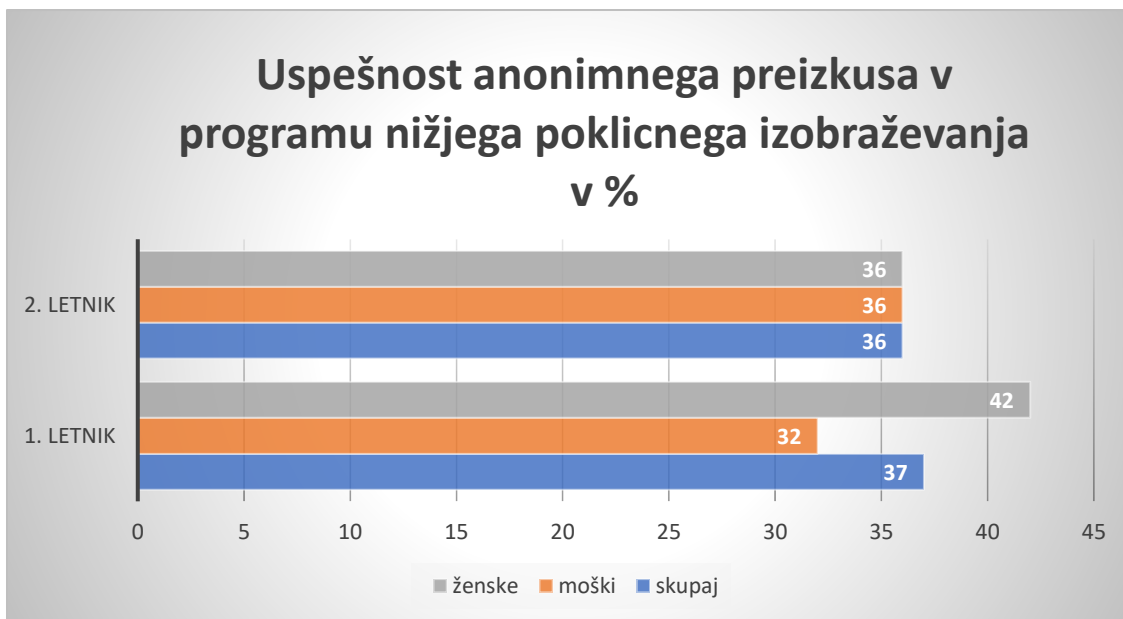
Graf 65: Doseženi odstotki dijakov srednjega strokovnega izobraževanja

Povprečen odstotek na srednji strokovnih šolah je bil med 46 in 61 %. Najuspešneje so anonimni preizkus znanja rešili dijaki četrtega letnika, najmanj uspešno pa dijaki prvega letnika.

Graf 66: Dosežen odstotek dijakov srednjega poklicnega in poklicno-tehniškega izobraževanja

Na programu 3 + 2 je bil najvišji dosežen povprečni odstotek 55 %. Dosegli so ga dijaki drugega letnika. Najmanj uspešni so bili dijaki prvega letnika, kjer so fantje dosegli le 43 %.

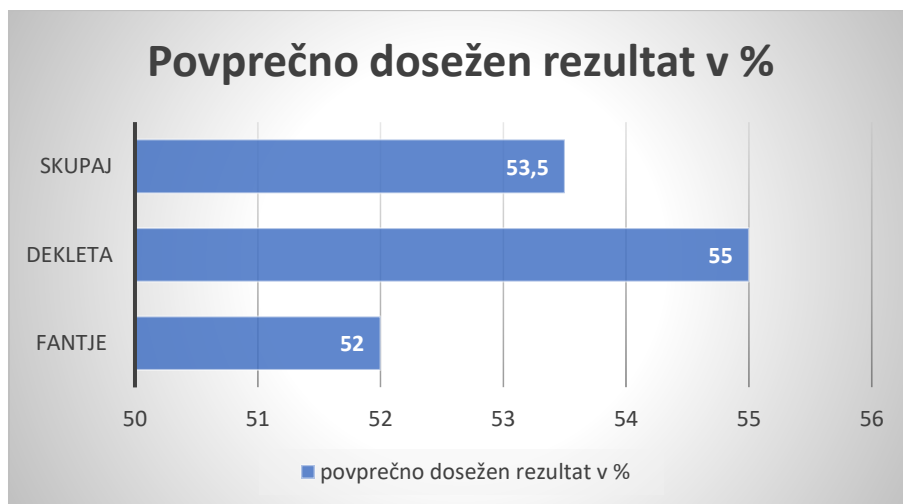

Graf 67: Dosežen odstotek dijakov nižjega poklicnega izobraževanja

Daleč najslabše rezultate so dosegli dijaki nižjega poklicnega izobraževanja. V povprečju njihovi rezultati niso presegli niti 40 %. Njihovo znanje je pomanjkljivo na vseh področjih, zato je zelo težko najti nalogo, ki bi bila najslabše rešena.

3.4 Primerjava rezultatov anonimnega preizkusa znanja glede na spol

Odločili sva se, da bova rezultate anonimnega preizkusa znanja primerjati tudi glede na spol. Izbrali sva pet najslabše rešenih primerov in ugotavljali, pri katerem spolu se pojavlja več pravih odgovorov. Izbrali sva tudi tri najuspešnejše rešene primere ter ugotavljali, v kolikšnem deležu so te naloge napačno rešili dijaki in v kolikšnem dijakinje. Izračunali sva tudi povprečno število odstotkov rešenega anonimnega preizkusa znanja, ki so jih dosegle dijakinje in dijaki.

Graf 68: Primerjava povprečnega odstotka, ki so ga dosegli fantje in dekleta

Povprečen rezultat anonimnega preizkusa znanja se je glede na spol malo razlikoval. Dekleta so v povprečju anonimni preizkus znanja rešila za 3 % uspešnejše. Povprečna ocena fantov je bila 52 %, povprečen rezultat deklet pa 55 %. V povprečju so vsi skupaj anonimni preizkus znanja rešili 53,5 % uspešno. Meniva, da je to zelo slab rezultat, predvsem zato, ker je večina doseženih ocen na spodnji meji.

Graf 69: Delež pravilnega zapisa besede volivci

Pravilen zapis besede volivci je poznalo več deklet kot fantov. Razmerje med spoloma je 58 % proti 42 %.

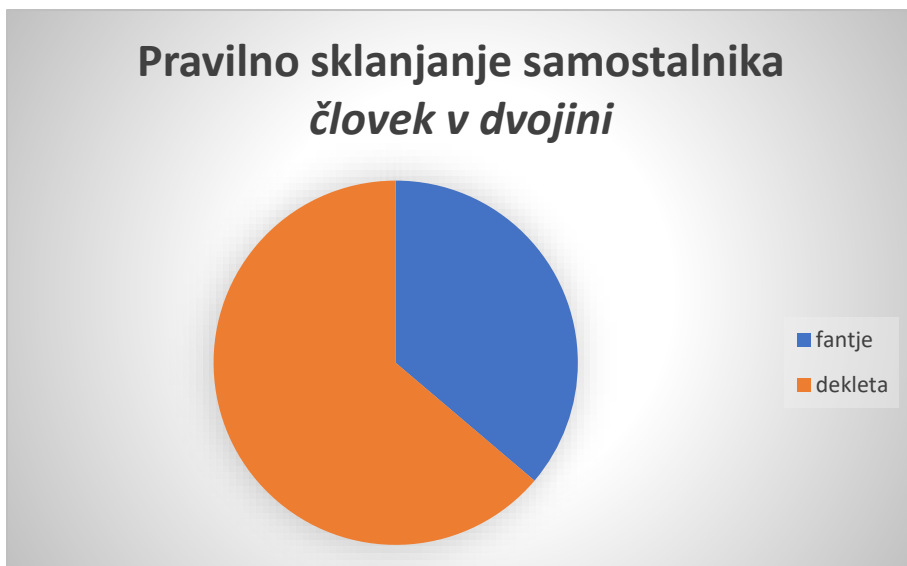
Graf 70: Delež pravilnega zapisa pridevnika *podeželski*

Pri zapisu besede *podeželski* so večkrat pravilno odgovorila dekleta. V primerjavi s fanti jih je dvakrat več poznalo pravilen zapis. Razmerje med njimi je bilo 67 % proti 33 %.

Graf 71: Delež pravilnega zapisa prebivalca *Goriških brd*

Od dijakov, ki so poznali poimenovanje za prebivalca *Goriških brd*, je le 26 % fantov. Zapis je v primerjavi s fanti poznalo skoraj trikrat toliko deklet, in sicer 74 %.

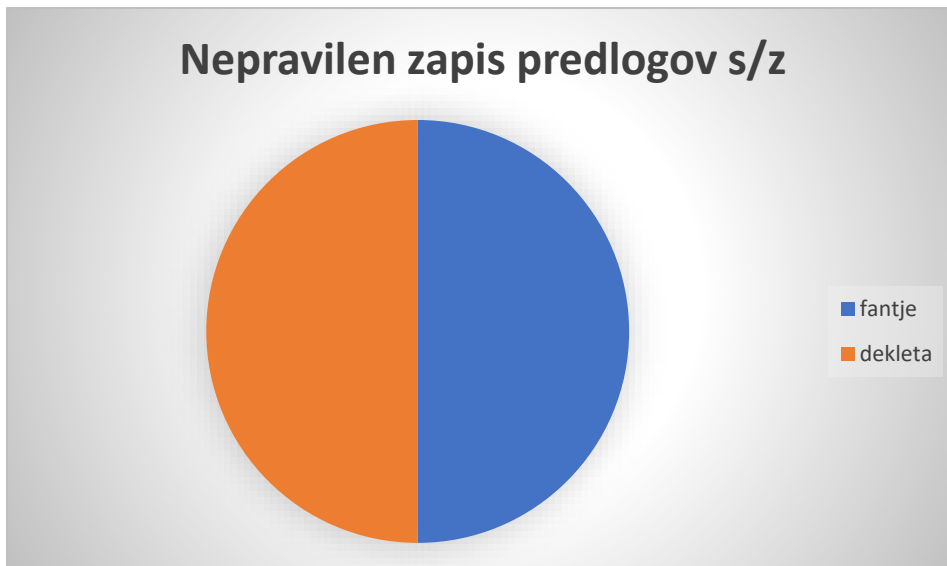
Graf 72: Delež pravilnega sklanjanja samostalnika človek

Besedo človek zna v dvojini sklanjati skoraj dvakrat več deklet kot fantov. Razmerje med pravilnimi odgovori je 64 % proti 36 % v prid deklet.

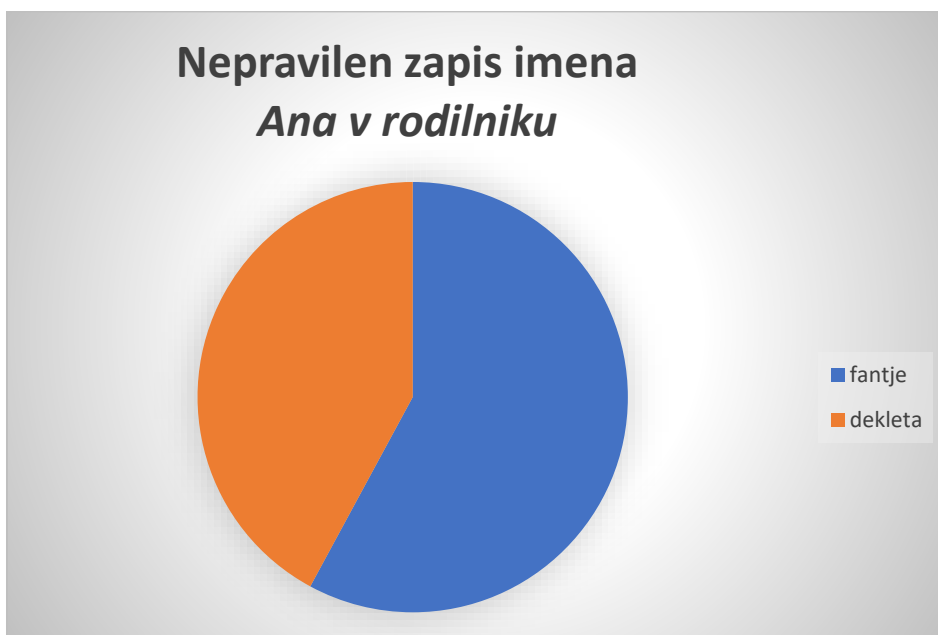
Graf 73: Delež pravilnega sklanjanja samostalnika gospa

Besedo gospa zna v dvojini sklanjati skoraj dvakrat več deklet kot fantov. Razmerje med pravilnimi odgovori je 67 % proti 33 % v prid deklet.

Graf 74: Delež napak pri zapisovanju predlogov S in Z

Drugo nalogo so dijaki in dijakinje rešili enako uspešno. Delež napačnih odgovorov se je med spoloma ujemal.

Graf 75: Delež napak pri zapisu rodilniške oblike

Besedo Ana je v rodilniku napačno zapisalo več fantov kot deklet. Razmerje med njimi je bilo 42 % proti 58 %. Boljše znanje uporabe rodilnika imajo torej dekleta.

Graf 76: Delež napak pri zapisu okrajšave *pr. n. št.*

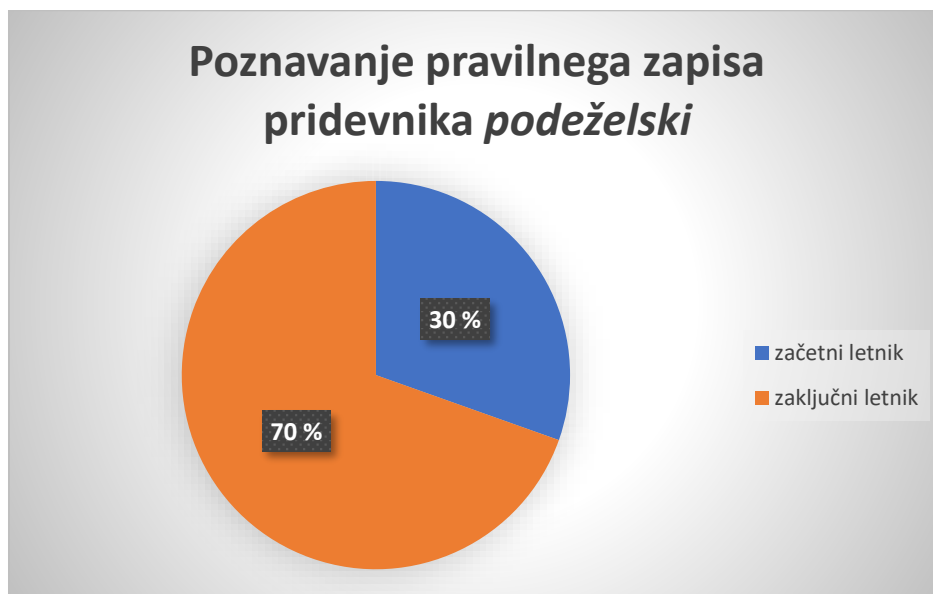
Krajšavo *pr. n. št.* je napačno rešilo za več kot polovico več deklet kot fantov. Meniva, da lahko do takšnega razhajanja pride tudi zato, ker skupina anketirancev po spolih ni bila popolnoma enako zastopana.

3.5 Primerjava rezultatov anonimnega preizkusa znanja med začetnim in zaključnim letnikom

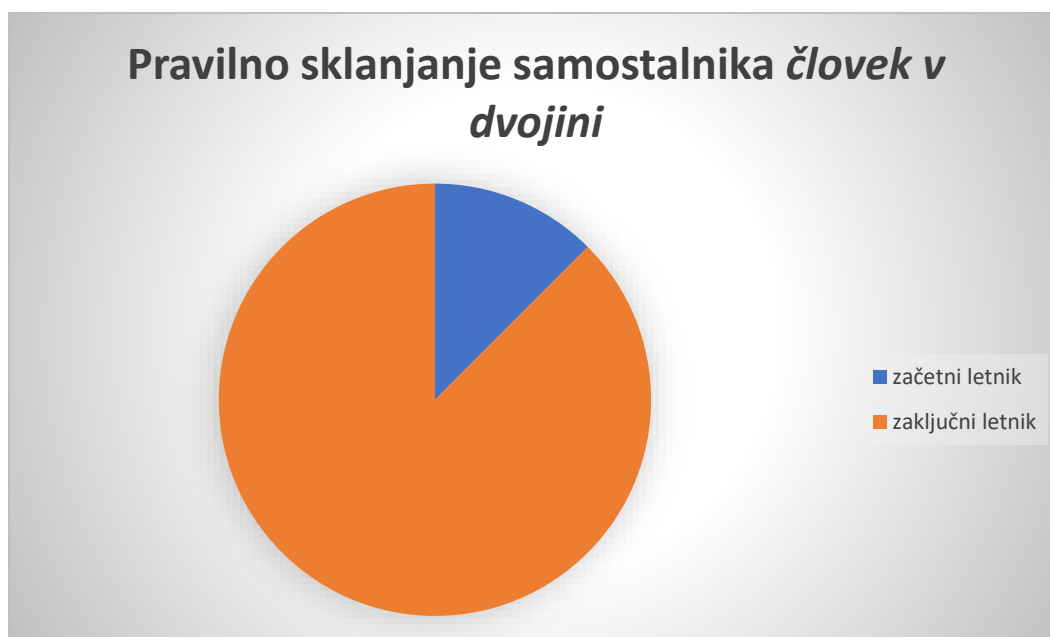
Graf 77: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri samostalniku *volivci*

Dijaki zaključnega letnika so v povprečju za 6 % uspešneje rešili primer zapisa besede *volivci*. Razmerje med posameznima letnikoma je bilo 53 % proti 47 % prid dijakov zaključnega letnika.

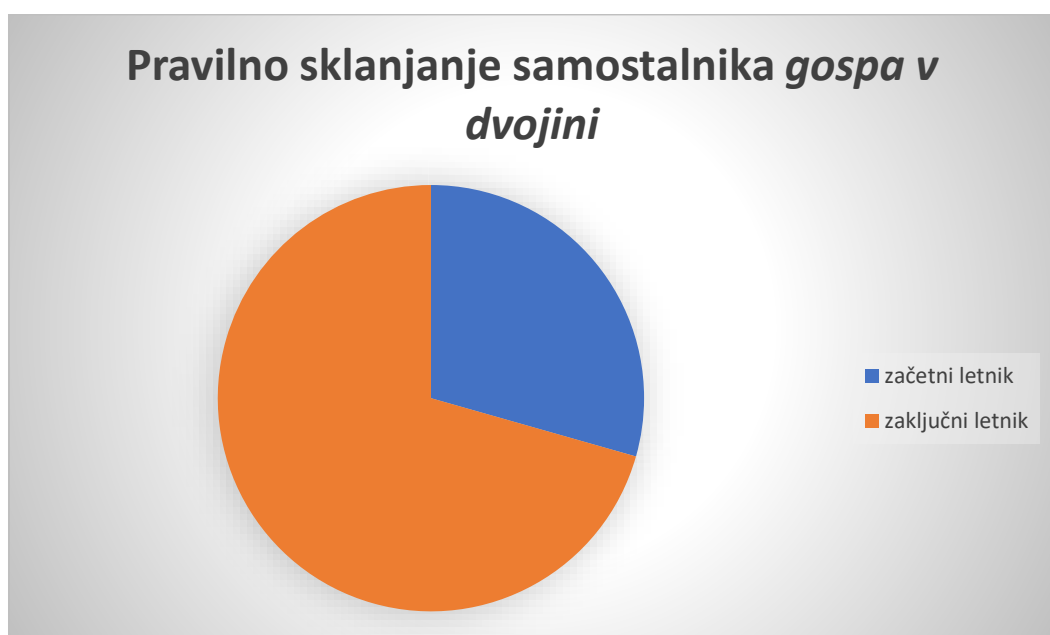
Graf 78: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri primeru *podeželski*

Pri zapisu besede *podeželski* je prišlo do večjih razhajanj. Večina dijakov zaključnega letnika je poznala pravilen zapis besede *podeželski* v primerjavi z začetnim letnikom. Razmerje med njima je bilo 70 % proti 30 %.

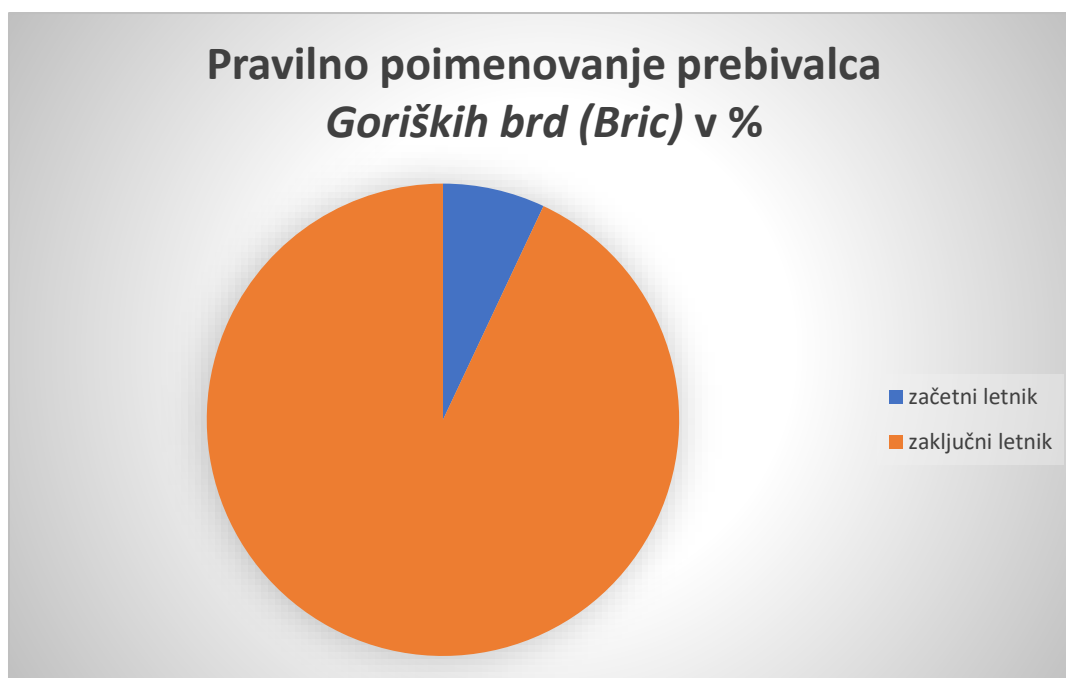
Graf 79: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri sklanjanju samostalnika *človek*

Od dijakov, ki so besedo *človek* v dvojini znali sklanjati, je le 12 % tistih, ki obiskujejo začetni letnik. Razmerje med zaključnim in začetnim letnikom je 88 % proti 12 %.

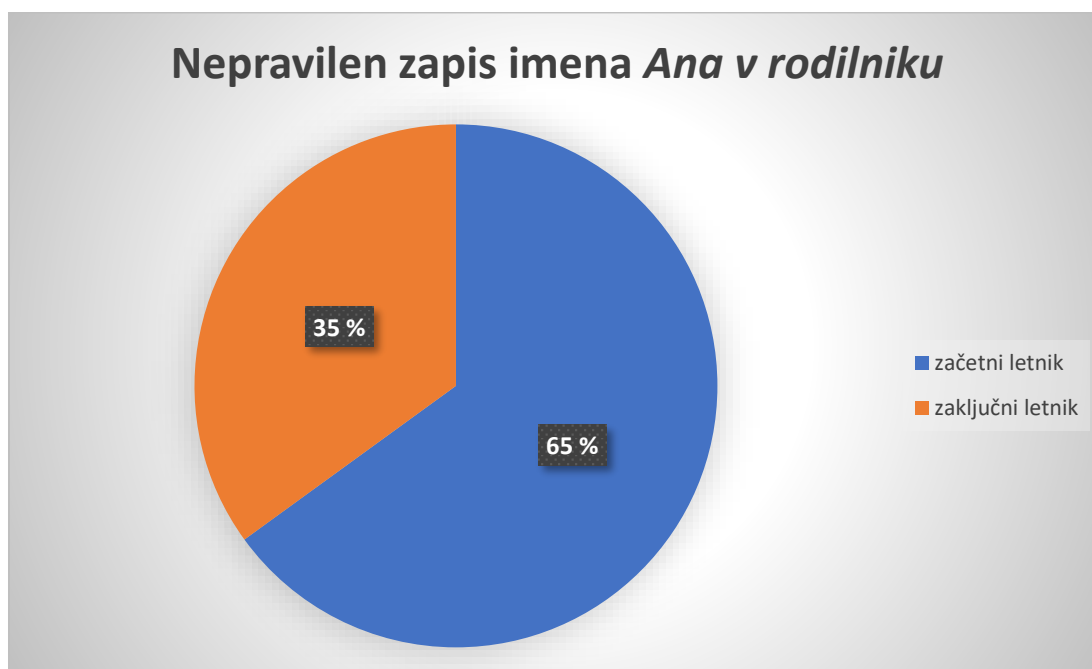
Graf 80: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri sklanjanju samostalnika *gospa*

Samostalnik *gospa* so v dvojini uspešneje sklanjali dijaki zaključnega letnika, in sicer več kot dvakrat boljše. Razmerje med letnikoma je bilo 71 % proti 29 %.

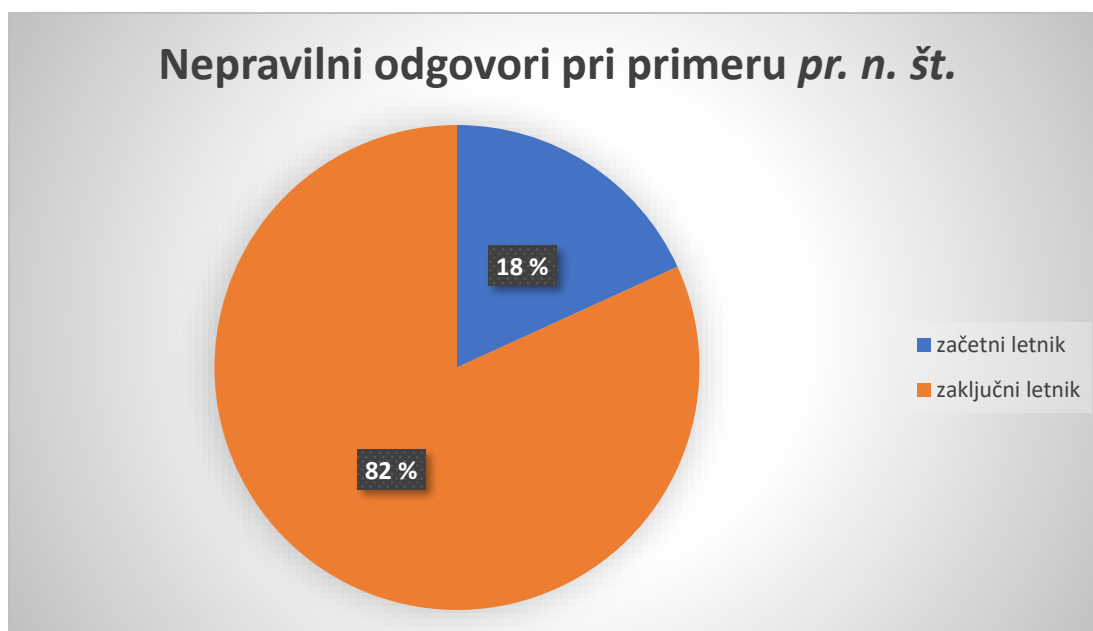
Graf 81: Primerjava uspešnosti med začetnim in zaključnim letnikom pri primeru Bric

Od dijakov, ki so poznali poimenovanje za prebivalca Goriških brd, jih je bilo le 7 % iz začetnega letnika. 93 % tistih, ki so zapisali pravilen odgovor, jih je bilo iz zaključnega letnika.

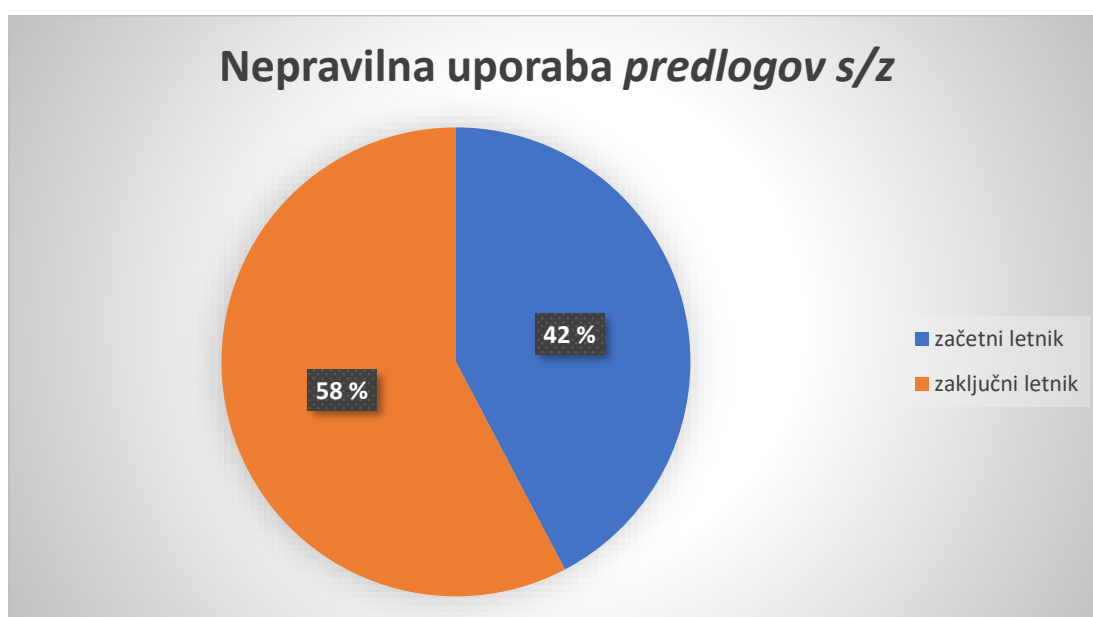
Graf 82: Primerjava napak med začetnim in zaključnim letnikom pri sedmi nalogi

Besedo Ana je v rodilniku napačno uporabilo več dijakov začetnega kot zaključnega letnika. Kar 65 % napačnih odgovorov so označili dijaki začetnega letnika.

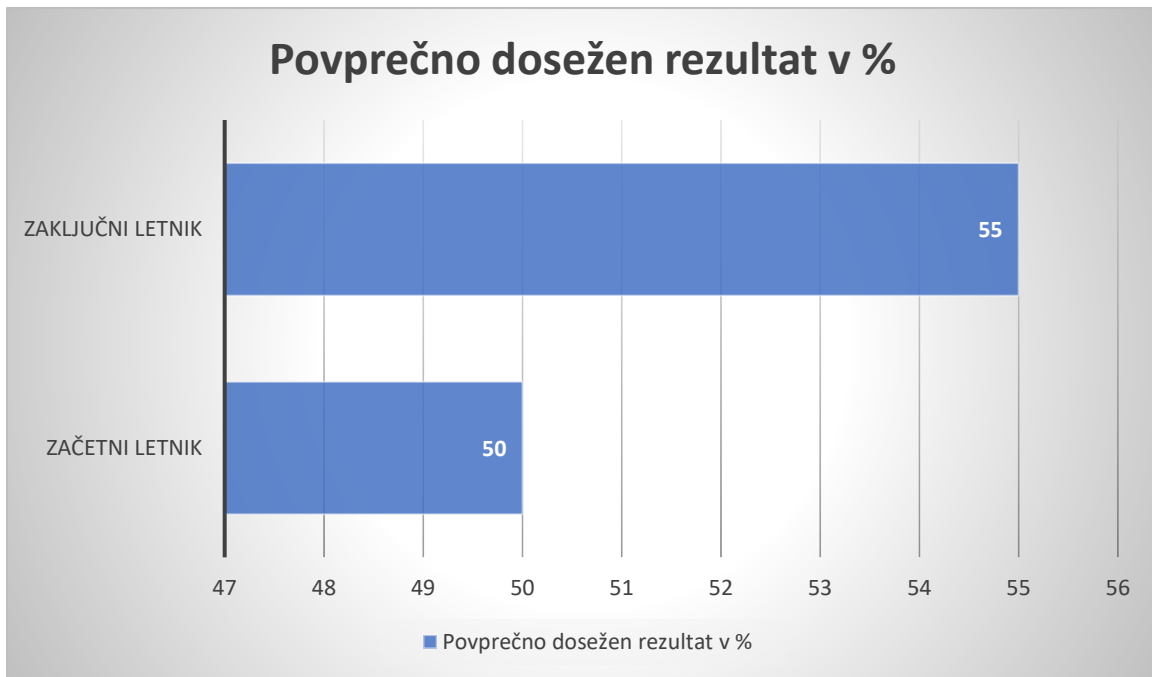
Graf 83: Primerjava napak med začetnim in zaključnim letnikom pri primeru *pr. n. št.*

Presenetljivo so pravilen zapis okrajšave *pr. n. št.* bolje poznali dijaki začetnega letnika. Kar 82 % napačnih odgovorov so označili dijaki zaključnega letnika.

Graf 84: Primerjava napak med začetnim in zaključnim letnikom pri zapisu predloga *S in Z*

Tudi predloga *S/Z* so pravilneje uporabljali dijaki začetnega letnika. Tu je bila razlika manjša, in sicer z razmerjem 58 % proti 42 %. Še vedno pa več napak zasledimo pri dijakih zaključnega letnika.

Graf 85: Primerjava doseženih odstotkov pri anonimnem preizkusu znanja med začetnim in zaključnim letnikom

Povprečen rezultat anonimnega preizkusa znanja govori v korist dijakov zaključnega letnika. Ti so ga rešili za 5 % uspešneje. Opozoriti pa morava, da so doseženi odstotki še vseeno zelo nizki. Dijaki začetnega letnika so dosegli le 50 %, dijaki zaključnega pa 55 %.

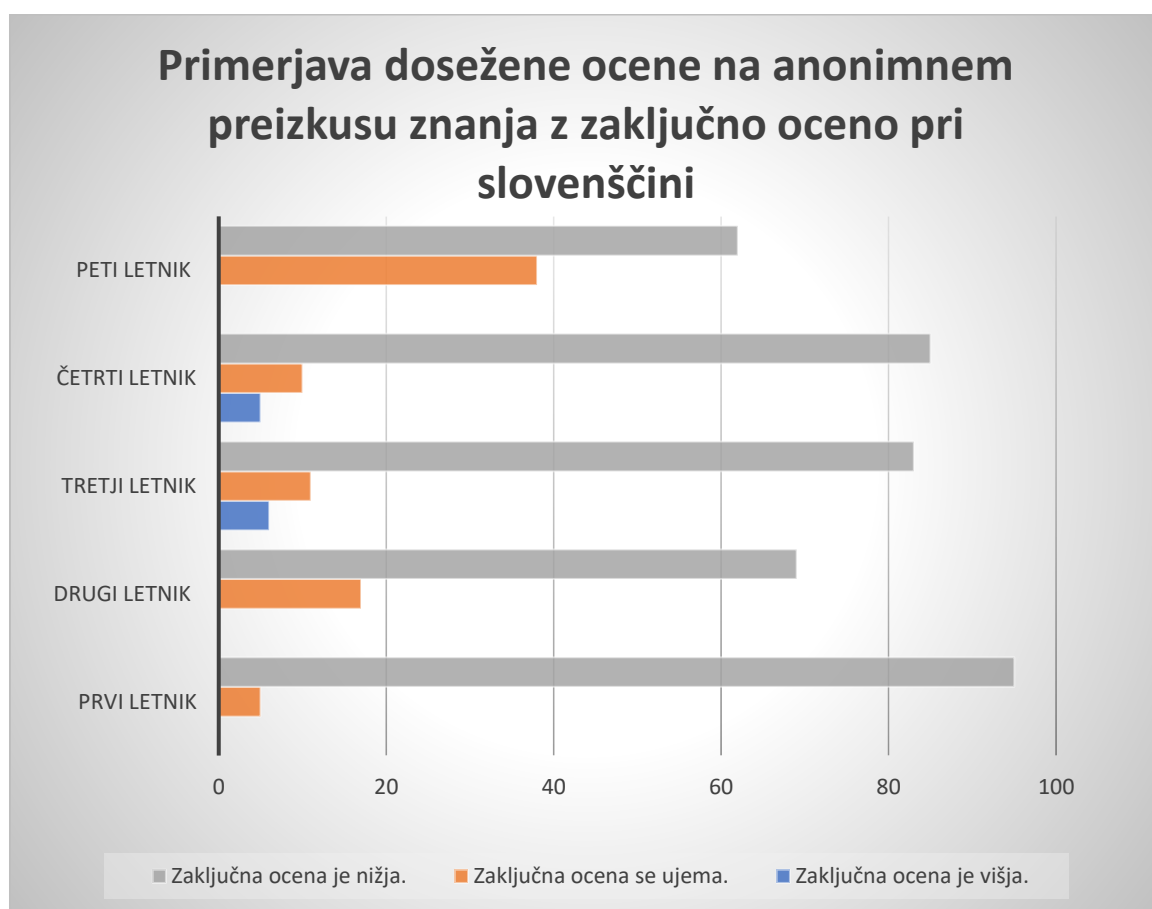
3.6 Primerjava dosežene ocene na anonimnem preizkusu znanja z zaključno oceno pri slovenščini v prejšnjem šolskem letu

Ocene sva računali po kriterijih, ki jih uporabljamo tudi pri pouku:

- 50 % zadostna ocena,
- 65 % dobra ocena,
- 80 % prav dobra ocena,
- 90 % odlična ocena.

Večina dijakov je anketo rešila manj uspešno od zaključne ocene v prejšnjem šolskem letu.

Meje za ocene pri dijakih s poklicnih šol so precej nižje. Velika razhajanja so se pojavila ne glede na program izobraževanja.

Graf 86: Primerjava dosežene ocene na anonimnem preizkusu znanja z zaključno oceno pri slovenščini

Dijaki prvega letnika so v 95 % anonimni preizkus rešili slabše, kot je bila njihova lanska zaključna ocena. 5 % dijakov je preizkus rešilo enako uspešno, kot so imeli oceno v preteklem letu pri predmetu slovenščine.

Dijaki drugega letnika so v 17 % anonimni preizkus rešili ujemajoč se z oceno slovenščine iz prejšnjega letnika. Še vedno pa jih je več kot polovica (69 %) preizkus rešila slabše.

Dijaki tretjega letnika, ki je za nekatere programe že zaključni, so v 83 % pisali nižjo oceno, kot jo imajo pri rednem pouku. Kar 6 % je pisalo višjo oceno, 17 % pa je pisalo enako oceno, kot jo imajo drugače.

Dijaki četrtega letnika, ki je za večino programov tudi zaključni, so v 85 % anonimni preizkus pisal nižje, kot so imeli zaključeno oceno. 5 % je preizkus pisalo višje, kot je njihova dejanska ocena, 10 % pa ga je pisalo skladno z oceno.

Peti letnik oziroma drugi letnik poklicno-tehniškega izobraževanja je v 38 % preizkus rešil skladno z oceno, ostalih 62 % pa slabše, kot je njihova ocena.

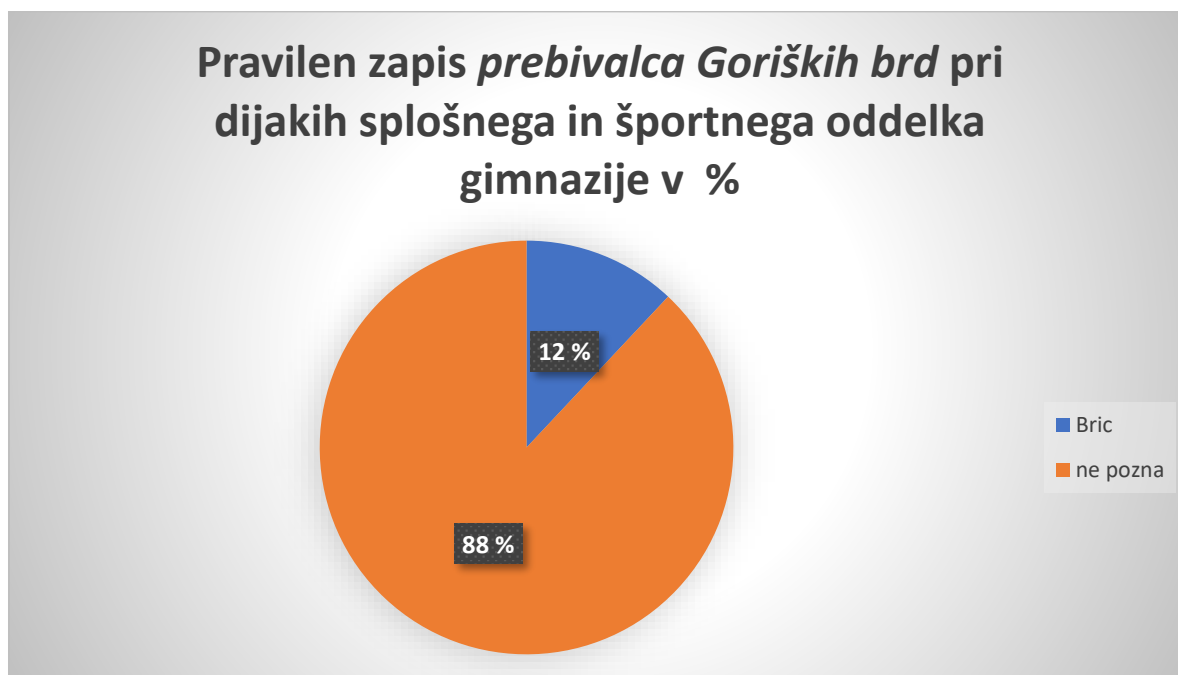
Zavedava se, da učni program predmeta slovenščina ne obsega samo poznavanje pravopisa, temveč tudi druge vsebine. To je tudi razlog za tako očitno razhajanje ocen.

Ti rezultati nam kažejo problem »kampanjskega učenja«, hkrati pa nas opozarjajo na močna razhajanja med osnovno in srednjo šolo. Dijaki prvega letnika splošnega in športnega oddelka gimnazije so brez izjeme v devetem razredu osnovne šole imeli zaključeno oceno pri slovenščini prav dobro ali odlično. Od dijakov prvega letnika srednjih strokovnih in poklicnih šol pa so le redki imeli zaključno oceno pri slovenščini v devetem razredu nižjo od prav dobre.

Dijaki prvega letnika so anonimni preizkus znanja rešili najmanj uspešno. Njihove ocene so se gibale med nezadostno in zadostno. Ocene so se ujemale le pri nekaterih dijakih, ki so že v osnovni šoli pri slovenščini imeli zaključno oceno zadostno.

Meniva, da do tega pride, ker zahtevnost osnovne in srednje šole, predvsem gimnazije, ni primerljiva. Učitelje osnovne šole bi bilo treba o teh ugotovitvah obvestiti ter tako narediti korak naprej k zahtevi po pridobivanju kakovostnejšega pravopisnega znanja. To bi bilo mogoče uresničiti s povezovanjem/sodelovanjem osnovnošolskih in srednješolskih učiteljev, ki bi morale temeljiti na poenotenem cilju opismenjevanja učencev ter dijakov.

3.7 Rezultati uspešnosti pri zapisovanju imen prebivalcev

Graf 87: Uspešnost dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije pri zapisu prebivalca Goriških brd

Poimenovanje prebivalca Goriških brd je bil najslabše rešen primer. Le 12 % vseh dijakov splošnega in športnega oddelka gimnazije je poznalo pravilno poimenovanje. Predvidevava, da so rezultati takšni zato, ker to poimenovanje velja za posebnost in v naši regiji ni pogosto v rabi.

Slika 60: Uspešnost dijakov srednjih strokovnih in poklicnih šol pri zapisu prebivalca Goriških brd

Več napak kot pri poimenovanju Krčana sva zasledili pri poimenovanju Brica. Takšni rezultati so verjetno posledica redke uporabe te besede v našem okolju. V znanju ni prišlo do odstopanj glede na program izobraževanja, temveč so se napake pojavljale pri vseh izobraževalnih programih.

4 Razprava

4.1 Vrednotenje zastavljenih hipotez

Hipoteza 1

Dijaki srednjih strokovnih in poklicnih šol bodo preizkus rešili manj uspešno kot dijaki splošne in športne gimnazije.

S prvo hipotezo sva želeli ugotoviti, ali je sloves gimnazijcev, da so uspešnejši in imajo več znanja, upravičen. Zanimala naju je razlika med dijaki splošnih in športnih oddelkov gimnazije v primerjavi z dijaki srednjih strokovnih in poklicnih šol.

V vseh letnikih so dijaki srednjih strokovnih in poklicnih šol anonimni preizkus znanja rešili precej slabše kot gimnazijci. Največja razlika je bila opazna pri sklanjatvah, saj je redko kakšen dijak srednjih strokovnih in poklicnih šol sploh znal kaj pravilno rešiti. Ogromne razlike so se pojavile tudi pri pisanju vejice. Skoraj vsi dijaki srednjih strokovnih in poklicnih šol so namreč pred *zaradi* v povedi *V trgovino sem šla zaradi pomanjkanja hrane* zapisali vejico, kar je napačno.

Povprečno doseženi odstotki gimnazijcev so se gibali med 58 % in 76 %. Povprečni odstotki dijakov srednjih strokovnih in poklicnih šol pa med 36 % in 61 %. Razlika se nama zdi zelo velika. Med popravilanjem sva tudi opazili, da je dijakom srednjih strokovnih in poklicnih šol večjo težavo predstavljalo pisanje (sklanjanje samostalnikov) kot pa obkroževanje, kar pomeni, da so lahko pri nalogah z obkroževanjem z ugibanjem svojo uspešnost za kakšen odstotek tudi zvišali.

Glavne razloge za takšno razliko med njimi vidiva v zahtevnosti izobraževanja. Gimnazijci usvajajo precej obsežnejšo in kompleksnejšo snov, ukvarjajo se tudi s posebnostmi, od njih pa se za posamezno oceno večkrat zahteva višji odstotek kot pri dijakih srednjih strokovnih in poklicnih šol. Meniva tudi, da se na gimnazijo vpišejo dijaki, ki so se pripravljene več učiti. Razlog za takšne rezultate vidiva tudi v dolžini šolanja, ki je v določenih primerih srednjih poklicnih šol eno ali dve leti krajše.

Na podlagi najinih ugotovitev sva sklenili, da hipotezo potrdiva, saj so se najina predvidevanja skladala z rezultati anonimnega preizkusa znanja.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 2

Dijaki splošnega oddelka gimnazije bodo preizkus o poznavanju pravopisnih pravil rešili uspešneje kot dijaki športnega oddelka gimnazije.

Z drugo hipotezo sva želeli ugotoviti, ali prihaja do razlik med posameznimi oddelki gimnazije. Za anketirano skupino sva si izbrali dijake splošnih in dijake športnih oddelkov vsakega letnika. Meniva, da dijaki športnih oddelkov zaradi številnih obšolskih dejavnosti velikokrat nimajo dovolj časa za učenje. Prioriteto jim namreč v večini primerov predstavlja športno udejstvovanje. Udeležujejo se številnih treningov in tekmovanj, ki pogosto potekajo tudi med poukom, zato so večkrat odsotni in morajo del učne snovi predelati sami. Meniva, da se med dijaki vse bolj uveljavlja »načelo kampanjskega učenja«, ki je zaradi pomanjkanja časa in večjega števila odsotnosti še pogostejše. Dijaki snovi sproti ne utrjujejo, učijo se le dan pred ocenjevanjem. Posledica tega so sicer dobre zaključne ocene, vendar hkrati tudi hitro pozabljeno znanje. To je v vsakdanjem življenju nekoristno, saj znanje ni utrjeno. Dijaki posledično ne znajo uporabiti pravil, ki se jih učimo pri pouku slovenščine.

Veliko pomanjkljivost vidiva tudi v večji količini manjkanja. Meniva, da je prisotnost pri pouku za uspeh zelo pomembna, saj si snov, ki jo slišiš v šoli, bolj zapomniš, kot pa če se jo učiš doma. Pri dijakih športnih oddelkov pa je zaradi številnih tekmovanj in treningov, ki so večkrat tudi med poukom, tega manjkanja precej več.

S sestavljenim preizkusom znanja sva želeli ugotoviti, ali je razlika med dijaki športnih in splošnih oddelkov opazna, saj se zaključne ocene med njimi skorajda ne razlikujejo. V večini primerov imajo dijaki športnih oddelkov celo boljše zaključno oceno.

S podrobno analizo dobljenih rezultatov sva ugotovili, da dijaki športnih oddelkov v vseh letnikih dosegajo slabše rezultate kot dijaki splošnih oddelkov. V prvem letniku je bila razlika med odstotki, ki so jih dijaki dosegli na testu, 6 %. Razlika med doseženimi odstotki fantov je bila 5 %, med dekleti pa 7 %. Fantje so v obeh oddelkih dosegli odstotke, ki bi zadostovali za zadostno oceno, dekleta pa so bile v splošnem oddelku za eno oceno uspešnejše kot dijakinje športnega oddelka, saj bi s 66 % dosegle dobro oceno.

V drugem letniku je bila razlika med doseženimi odstotki 8 %. Rezultati so se razlikovali za eno oceno, saj bi dijaki športnih oddelkov dosegli zadostno oceno, dijaki splošnih pa dobro. Razlika med fanti je bila majhna, le 3 %, med dekleti pa precej večja, 10 %.

V tretjem letniku je bila razlika med doseženimi odstotki že večja, in sicer 12 %. Zelo velika je bila razlika med fanti, saj so dijaki splošnega oddelka dosegli povprečno 78 %, dijaki športnega oddelka pa le 61 %. Oceni bi se razlikovali za skoraj dve oceni. Manjša razlika je bila med dekleti, in sicer 8 %, saj so dijakinje športnega oddelka preizkus rešile bolje od svojih sošolcev.

7 % razlika je bila med dijaki obeh oddelkov četrtega letnika. Do večjega razhajanja je prišlo pri fantih, saj so dijaki splošnega oddelka dosegli 18 % več, kar sta dve višji oceni. Manjša razlika, 4 %, je bila med dekleti.

Glede na zbrane rezultate sva prišli do ugotovitve, da so v povprečju dijaki splošnih oddelkov gimnazije precej boljši v poznavanju pravopisnih pravil. Zanimivo je, da se resnične ocene pri

pouku med njimi ne razlikujejo preveč. Meniva, da imajo dijaki športne gimnazije zaradi napovedanega ocenjevanja znanja prednost pred dijaki splošne gimnazije. Ker vedo, kdaj bodo ocenjeni, se na ocenjevanje bolje pripravijo in dosežejo boljšo oceno. Ker pa je njihovo učenje kampanjsko, tako vsaj misliva, znanje ni dovolj utrjeno, zato kmalu po ocenjevanju znanja večino stvari pozabijo.

Na podlagi najinih ugotovitev sva sklenili, da hipotezo potrdiva, saj so se najina predvidevanja skladala z rezultati anonimnega preizkusa znanja.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 3

Dijakinje so bolj seznanjene s pravopisnimi pravili kot dijaki.

S tretjo hipotezo sva želeli ugotoviti, ali se pri poznavanju pravopisnih pravil med spoloma pojavljajo kakšne razlike. Stereotipno namreč velja, da so dekleta v povprečju bolj zavzeta za šolsko delo kot fantje. Več učenja pa posledično prinese boljše rezultate.

S podrobno analizo rezultatov sva ugotovili, da so v povprečju dekleta anonimni preizkus znanja rešila uspešneje kot fantje. Njihov povprečni odstotek je bil za 3 % višji, in sicer dosegle so 55 %, medtem ko so fantje dosegli 52 %. Dekleta so bila uspešnejša pri vseh primerih, razen pri zapisu besede *Ana* v roditeljskem (Ane nisem videla).

Ta primer je pravilno rešilo več fantov, in sicer 58 % v primerjavi z 42 %. Enako uspešno so rešili drugo nalogo, pri kateri sva preverjali uporabo predlogov *S* in *Z*. Pri vseh ostalih primerih so bila dekleta uspešnejša. Največja razlika se je pojavila pri poznavanju poimenovanja prebivalca Goriških brd, pri katerem so v 74 % pravi odgovor zapisala dekleta. Omeniti morava tudi, da je anonimni preizkus znanja najuspešneje rešila dijakinja drugega letnika splošne gimnazije, ki je dosegla 93 %. To je bila tudi edina dosežena odlična ocena na anonimnem preizkusu znanja.

Meniva, da je širše gledano prihajalo le do manjših odstopanj med posameznimi oddelki. V večini primerov so anonimni preizkus znanja uspešneje rešila dekleta, zato sva hipotezo potrdili. Ugotavljava, da so rezultati posledica večje marljivosti deklet za šolska opravila. Fantje se namreč več ukvarjajo s številnimi športnimi dejavnostmi in jim zato zmanjka časa za učenje. Meniva, da so dekleta pri družboslovnih predmetih v povprečju uspešnejša in se jih raje učijo, fantje pa se pogostokrat bolj zanimajo za naravoslovne predmete.

Na podlagi najin角度 ugotovitev sva sklenili, da hipotezo potrdiva, saj so se najina predvidevanja skladala z rezultati anonimnega preizkusa znanja.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 4

Dijaki zaključnega letnika bodo preizkus rešili uspešneje kot dijaki začetnega letnika.

S četrto hipotezo sva želeli ugotoviti, kakšne so razlike med rezultati dijakov zaključnega in začetnega letnika. Meniva, da bi dijaki zaključnega letnika morali biti uspešnejši, saj se pravopisnih pravil zelo podrobno učijo vsa štiri leta srednješolskega šolanja. Dijaki začetnega letnika so v tem manj veščji, saj je njihovo osnovnošolsko znanje različno, ker prihajajo iz različnih šol.

S podrobno analizo rezultatov sva ugotovili, da so dijaki zaključnega letnika uspešneje rešili vse primere, več napak so imeli le pri uporabi predlogov *S* in *Z*. Do tega je verjetno prišlo zato, ker je v osnovni šoli večji poudarek na znanju predlogov. Ker so jo dijaki začetnega letnika šele pred kratkim zaključili, je verjetno njihovo znanje o rabi predlogov še ohranjeno.

V povprečju so dijaki zaključnega letnika anonimni preizkus znanja v vseh programih rešili 5 % uspešneje od dijakov začetnega letnika. Do večjega razhajanja je prišlo pri gimnazijah, najbolj pa so se ujemale rezultati nižjega poklicnega izobraževanja. Rezultati so verjetno takšni zato, ker se v gimnaziji precej več časa posveti posebnostim in kompleksnejšim primerom kot pa v strokovnih in poklicnih srednješolskih programih.

Dijaki začetnega letnika so imeli največ težav pri poimenovanju prebivalca *Goriških brd*. Od vseh dijakov, ki so zapisali pravilno poimenovanje, jih je bilo le 7 % iz začetnega letnika. Presenetljivo se je precej težav pojavilo tudi pri sklanjatvah. Na vprašanje je pravilno odgovorilo le 13 % dijakov začetnega letnika.

Pri analizi sva ugotovili, da je do manjših razhajanj prišlo v primerjavi z drugim in tretjim letnikom. Na splošni gimnaziji so namreč dijaki tretjega letnika anonimni preizkus znanja rešili uspešneje od dijakov četrtega letnika. Meniva, da je to lahko posledica podrobnejšega obravnavanja dane snovi v tretjem letniku, zato imajo dijaki tretjega letnika to snov trenutno še bolj utrjeno. Boljši odstotek je tudi rezultat izjemnih posameznikov, ki so v primerjavi z večino dosegli precej višji odstotek. Do razlik je lahko prišlo tudi zato, ker raziskovana skupina v vseh letnikih ni bila popolnoma enako velika. Ponekod je anketo rešil kakšen dijak manj kot drugje. Na podlagi celotne raziskave pa je, ne glede na posamična odstopanja, vseeno opazna razlika med zaključnim in začetnim letnikom vseh programov.

Na osnovi ugotovitev sva sklenili, da hipotezo potrdiva, saj so se najina predvidevanja skladala z rezultati anonimnega preizkusa znanja.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 5

Dijaki bodo na anonimnem preizkusu znanja dosegli slabšo oceno, kot je bila njihova zaključna ocena pri slovenščini v prejšnjem šolskem letu.

S peto hipotezo sva želeli ugotoviti, ali se pojavljajo razlike med zaključno oceno pri slovenščini in rezultati, doseženimi na anonimnem preizkusu znanja. Meniva, da bi rezultati anonimnega preizkusa znanja morali biti slabši kot zaključna ocena, ker se dijaki na koncu šolskega leta večkrat potegujejo za višje ocene, ki jih skušajo zvišati z dodatnimi preizkusi znanja.

Največjo razliko sva pričakovali med ocenami dijakov prvega letnika, saj se na prehodu iz osnovne v srednjo šolo pokažejo največje razlike. Dijaki namreč pridejo iz različnih osnovnih šol z različnim predznanjem.

S podrobno analizo rezultatov sva ugotovili, da so v skoraj vseh primerih dosežene ocene pri anonimnem preizkusu znanja nižje kot zaključne ocene pri slovenščini v prejšnjem šolskem letu. Le v redkih primerih so se ocene ujemale, v skoraj nobenem primeru pa niso bile višje. Zanimivo je tudi, da so se ocene največkrat ujemale pri dijakih z nižjimi ocenami (zadostno), dijaki z višjimi ocenami (prav dobro, odlično) pa so le redko dosegli enako oceno. Edino višjo oceno, ki se je ujemala, je dosegla dijakinja z najvišjim doseženim odstotkom.

Meniva, da največji problem pri tem povzroča kampanjsko učenje, saj najin preizkus znanja ni bil napovedan. Dijakom sva preizkuse prinesli na naključno izbrani dan in tako dobili vpogled v njihovo realno znanje. Misliva, da v srednjih šolah profesorji ne bi smeli dijakom splošno omogočiti napovedanega in dogovorjenega ocenjevanja. S tem namreč le podpirajo njihovo lenobo in povzročajo dodatno obremenjenost tik pred posameznimi preizkusi znanja.

Na podlagi najinih ugotovitev sva sklenili, da hipotezo potrdiva, saj so se najina predvidevanja skladala z rezultati anonimnega preizkusa znanja.

Hipoteza je potrjena.

Hipoteza 6

Največ napak se bo pojavilo pri zapisu imen prebivalcev.

S šesto hipotezo sva želeli ugotoviti, ali se največ napak v vseh letnikih in programih zares pojavlja pri zapisu poimenovanja prebivalcev. Za takšno hipotezo sva se odločili na podlagi napak, ki sva jih opazili pri preizkusih znanja v najinem razredu. Meniva, da je za večino zapis prebivalcev pravi izziv, ker za poimenovanja ni posebnih pravil, saj velja, da je pravilno poimenovanje takšno, kot je v uporabi na danem območju.

S podrobno analizo rezultatov sva ugotovili, da poimenovanje prebivalca *Goriških brd* dijakom v vseh letnikih in programih povzroča največ težav. Med dijaki splošnih in športnih oddelkov gimnazije jih je le 12 % odgovorilo pravilno, pri dijakih srednjih strokovnih šol pa je bil odstotek še nižji, le 9 % je bilo namreč pravih odgovorov. Največkrat so se pojavile napake, kot so *Goričan*, *Goriškobrdežan in Brdan*. Vsi dijaki skupno so pravilno odgovorili le v 10 %.

Pri poimenovanju prebivalca Krškega je bil odstotek pravih odgovorov sicer večji, vendar vseeno nizek. Pravilno jih je skupno odgovorilo le 40 %. Največkrat so se pojavile napake, kot so *Krkan*, *Krškan*, *Krščan*, *Krškožan in Krkežan*.

Nekateri dijaki so sicer poimenovanje poznali, vendar so ime prebivalca zapisali z malo začetnico. Ker z najino raziskovalno nalogo želiva ugotoviti poznavanje pravopisnih pravil, teh odgovorov nisva šteli za pravilne.

Hipoteze pa ne moreva popolnoma potrditi, saj se je tudi pri nekaterih drugih primerih pojavljalo ogromno napak. Največ sva jih zasledili pri zapisu besede podeželski. Pravilen odgovor je izbralo le 19 %. Veliko napak se je pojavilo tudi pri samostalniku volivci in pri sklanjanju samostalnikov gospa ter človek v dvojini. Ker je bil pri vseh teh primerih odstotek pravih odgovorov nižji od uspešnosti zapisa imena prebivalca Krškega, najino hipotezo ne moreva v celoti potrditi.

Meniva, da bi bil odstotek lahko še nižji, če naloge ne bi bile izbirnega tipa. Dijaki so namreč lahko kakšno rešitev tudi uganili in jo zaradi sreče oziroma naključne izbire pravilno rešili. Presenetila naju je količina napak pri zapisu pridevnika podeželski, saj je beseda v splošni uporabi zelo pogosta, sploh pa v primerjavi z besedo Bric.

Na podlagi najinih ugotovitev sva sklenili, da hipotezo le delno potrdiva, saj so se najina predvidevanja skladala z rezultati anonimnega preizkusa znanja le pri poimenovanju prebivalca *Goriških brd*. Od poimenovanja prebivalca Krškega je bilo namreč slabše rešenih še precej več drugih nalog.

Hipoteza je delno potrjena.

4.2 Ideje za prihodnje

Raziskovalno nalogo bi lahko v prihodnje koristno uporabili za nadaljnje raziskovanje in opazovanje napredka.

Najini načrti za prihodnost so:

- Dijakom in njihovim profesorjem poslati povratno informacijo o njihovi uspešnosti pri anonimnem preizkusu znanja.
- Dijakom, ki so anonimni preizkus znanja reševali, predstaviti najpogostejše napake in jim razložiti, katera rešitev je pravilna in za kaj.
- Profesorjem poslati anonimni preizkus znanja, da ga bodo lahko še tudi v prihodnje uporabili in tako preverjali napredek.
- Predlagati, da bi srednje šole po elektronski pošti osnovnim šolam poslale povratno informacijo o uspehu njihovih nekdanjih učencev v prvem letniku, in sicer zaradi varstva podatkov ne poimensko, temveč zgolj informativno.
- Razširiti raziskavo na širšo družbeno skupino (mogoče vključiti še osnovnošolce, študente) in preveriti znanje staršev, saj so prav oni največji jezikovni zgled otrokom.
- Anonimnemu preizkusu znanja dodati še kakšno nalogo, ki bi še natančneje preverila znanje in dijakom ponudila še več pravopisnih izzivov.
- Spletne jezikovne vire natančneje predstaviti dijakom, jih poučiti o prednostih njihove uporabe, da bodo sami znali uspešno razrešiti pravopisna vprašanja.

Meniva, da je nujno, da predvsem mlade spodbudimo k učenju jezika. Že v zgodnji fazi otroštva bi morali z različnimi jezikovnimi igrami motivirati otroke in jim tako ozavestiti jezikovna znanja. V vrtcu bi lahko organizirali jezikovne delavnice, ki bi otroke skozi igro spodbujale, da se začnejo zavedati pravilne rabe jezika. V poznejšem obdobju bi lahko organizirali jezikovne poletne taborne ali šole na temo slovenskega jezika. Tabori angleškega jezika so namreč že dobro uveljavljene prakse, ki so tudi v širši družbi uspešno sprejete. Otroci se namreč ne naučijo le jezika, temveč tudi spletejo prijateljstva in se učijo osnov komunikacije. Večja skrb za rabo jezika pa je nujna tudi v zrelih letih. Za zaposlene bi bilo treba organizirati tečaje o poznavanju pravopisnih in jezikovnih pravil, predvsem za tiste, ki delajo v javni upravi ali se ukvarjajo s pomembnimi pogodbami in listinami. Veliko služb že organizira tečaje računalništva za večjo računalniško pismenost, me pa meniva, da je pomembnejša pravopisna pismenost. Poznavanje računalniških programov nam ne bo nič koristilo, če ne bomo vanje znali napisati pravopisno in jezikovno pravih besedil.

Jezik je glavno komunikacijsko sredstvo. Zanj je treba skrbeti v prav vseh življenjskih obdobjih. Predvsem med mladimi je nujno spodbuditi ljubezen in spoštovanje do slovenščine. Misliva, da to dejstvo v današnjem času hitro zanemarimo. Stvari postajajo samoumevne, jezik pa si takega ravnanja ne zasluži. Meniva, da je še ogromno možnosti, s katerimi lahko ljudem približamo pravilno rabo jezika. Veliko bi k temu lahko pripomogla tudi javna televizija. V podobni obliki, kot je na SLO 1 kviz Vem, bi lahko uvedli kviz, ki bi preverjal poznavanje pravopisnih pravil. Z maternim jezikom se identificiramo kot narod, zato ga moramo spoštovati in negovati, kot so ga mnogi pred nami. Primož Trubar nas je nagovarjal z lubi Slovenci, France Prešeren nas je s svojo poezijo povzdignil na evropsko raven, Ivan Cankar pa je v Kurentu zapisal: »Slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja.« Zdaj smo na vrsti mi, da

Pravopisna pravila pri dijakih – izziv ali »mala malica«

nadaljujemo jezikovna in kulturna prizadevanja ponosnih in neutrudnih Slovencev naših preteklih obdobj.

5 Zaključek

Poznavanje pravopisnih pravil je za jezik in njegov obstoj zelo pomembno, saj je prav jezik naše orodje, s katerim se sporazumevamo z drugimi in tkemo prijateljstva. Pomena jezika se v sodobnem, modernem svetu premalo zavedamo. Ker nam je s številnimi tehnološkimi pripomočki življenje večkrat olajšano, pogosto pozabimo, da je jezik fenomen, ki nam omogoča prvi stik s soljudmi in nam olajša marsikateri položaj.

V raziskovalni nalogi sva želeli ugotoviti, kakšen odnos imajo do jezika najini vrstniki. Ugotovili sva, da jezik pogosto obravnavajo kot nekaj samoumevnega, nekaj, kar nam je preprosto dano. Menijo, da se zanj in za njegov obstoj ni vredno truditi. Prepustijo se toku globalizacije in zaradi vse večjih vplivov amerikanizacije dovolijo, da tuji vplivi naš jezik popačijo. Strinjava se, da je jezik živa struktura in se sorazmerno s tem spreminja, vseeno pa meniva, da določene lastnosti jezika morajo ostati stalne.

Z najino raziskavo sva ugotovili, da dijakom pravopisna pravila povzročajo ogromno težav. Bili sva negativno presenečeni s povprečnimi odstotki, ki so jih dijaki dosegli na anonimnem preizkusu znanja. Predvsem so naju presenetili rezultati gimnazijcev, ki so bili kljub višjemu odstotku v primerjavi z dijaki srednjih strokovnih in poklicnih šol še vedno zelo nizki.

Največ težav nama je povzročala analiza vseh podatkov, saj je bila raziskovana skupina dijakov zelo velika. Vse ankete sva morali ročno popraviti in rezultate pri vsakem primeru posebej izračunati ter primerjati. Kljub obilici dela sva ob raziskovanju uživali, saj sva naredili nekaj koristnega zase, za najine prijatelje in vrstnike.

V prihodnje bova dijakom in njihovim profesorjem poslali povratno informacijo o uspešnosti reševanja anonimnega preizkusa znanja in seznam najpogostejših napak, ki sva jih zasledili. Predlagali bova, da bi osnovne in srednje šole poglobile sodelovanje ter si zadale skupne cilje, kako uspešno pri učencih in dijakih ozavestiti pravopisno pravilnost. V prihodnje želiva raziskavo še razširiti na širšo družbeno skupino (osnovnošolci, študentje, starši, zaposleni). Vsekakor je nujno poudarjati pomembnost in dostopnost spletnih jezikovnih virov, ki nam lahko samo z enim klikom pomagajo razrešiti pravopisno težavo. Do njih lahko dostopamo preko računalnika ali preko mobilnih telefonov. Na Portalu Fran lahko najdemo temeljne jezikovne priročnike slovenskega jezika: Slovenski pravopis, Slovar slovenskega knjižnega jezika² in druge. Za šolsko mladino pa bo zelo primeren in uporaben Portal Franček, ki je trenutno še v nastajanju. Pomembno pa je, da smo seznanjeni tudi s korpusi, ki kažejo živost slovenskega jezika. Uporaba spletnih jezikovnih virov je v porastu, a vseeno meniva, da bi bilo treba dijake še bolj informirati o njihovi uporabi in namembnosti. Dijakom bi morali predstaviti, da je uporaba spletnih jezikovnih virov zelo preprosta in da jim pri razreševanju pravopisnih težav prihrani veliko časa. Zraven so priložena tudi navodila, ki jim pomagajo, če bi pri uporabi naleteli na kakšno težavo.

Z raziskavo sva potrdili dejstvo, da je pismenost dijakov res slaba. Meniva, da bi se takšni preizkusi znanj morali opravljati večkrat, saj bi le tako lahko imeli vpogled v dejansko stanje pismenosti v naši družbi. Poznavanje pravopisnih pravil namreč ni pomembno le v šoli, ampak tudi v življenju. Pomembno je, da znamo pravopisno in jezikovno pravilno napisati uradne dopise, npr. prošnja za delo, ugovor, opravičilo. Zavedati se moramo, da se zaradi slabega

Pravopisna pravila pri dijakih – izziv ali »mala malica«

pravopisnega znanja lahko osmešimo in si posledično zapremo vrata pred marsikatero priložnostjo.

Upava, da bo najina raziskava dijakom odprla oči in jim pokazala, kako je njihovo znanje na trenutke kritično. Želiva si, da bi jim z najino kritiko njihovega znanja dali dodatno motivacijo za to, da se izboljšajo. Ne le zaradi višje ocene pri slovenščini, ampak predvsem zaradi lastnega zadovoljstva in izpopolnjevanja. Navsezadnje moramo svoj jezik imeti radi in ga kot eni izmed redkih, ki ga poznajo, ponosno zastopati v svetu. Želiva si, da pravopisna pravila dijakom ne bi predstavljala ovire, temveč izziv, ki bi za njih postal »mala malica«.

6 Viri in literatura

6.1 Knjižni viri

- TOPORIŠIČ, J. 2001. *Slovenski pravopis*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- POTEKO, I. 2016. *Skrb za jezik in ustreznost jezika v slovenskih oddajah na programih SLO 1 in POP TV*. Celje: Mestna občina Celje, Mladi za Celje.
- KRIŽAJ ORTAR, M. et. al. *Na pragu besedila 1*. 2009. Učbenik za slovenski jezik v prvem letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol. Ljubljana: Rokus Klett.
- TOPORIŠIČ, J. 2004. *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.

6.2 Spletni viri

- Korpus pisnih besedil Gigafida. 2008–2015. Dostopno na: <http://www.gigafida.net/Support/About>, dostop 1. 3. 2019.
- Trojina, Amebis, FF UL: Korpus govornjene slovenščine GOS. 2008–2013. Dostopno na: <http://www.korpus-gos.net/Support/About>, dostop 1. 2. 2019.
- Pedagoški slovnčni portal. 2008–2015. Dostopno na: http://slovnica.slovenscina.eu/stran/1_informacije-o-portal, dostop 28. 2. 2019.
- Fran, slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2017. Dostopno na: <https://fran.si/>, dostop 28. 2. 2019.
- Fran, slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2017. Dostopno na: <https://fran.si/o-portal?page=News>, dostop 3. 3. 2019.
- Fran, slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2017. Dostopno na: https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika/datoteke/SSKJ_Uvod.pdf, dostop 28. 2. 2019.
- Fran, slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2017. Dostopno na: <https://fran.si/o-portal?page=Statistics>, dostop 28. 2. 2019.
- Trojina: Predstavitveni portal spletnih jezikovnih virov za slovenščino. 2016. Dostopno na: <http://viri.trojina.si/v/solar/>, dostop 4. 3. 2019.
- Amebis, d.o.o, Amebis Besana, avtomatska lektorica. 1991–2018. Dostopno na: <https://besana.amebis.si/>, dostop 26. 2. 2019.
- Amebis d. o. o.: Gigafida. 1991–2019. dostopno na <https://www.amebis.si/gigafida>, dostop 18.1. 2019.
- Jezikovna svetovalnica Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2015. Dostopno na: <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/>, dostop: 3. 3. 2019.
- Jezikovna svetovalnica Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2015. Dostopno na: <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/o-svetovalnici>, dostop 19. 1. 2019.
- Terminologišče Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2004–2019. Dostopno na: <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce#v>, dostop 19. 1. 2019.
- Terminologišče Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 2004–2019. Dostopno na: <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/svetovanje#v>, dostop 19. 1. 2019.
- Spletni portal Franček (demo). 2017. Dostopno na <https://www.xn--franek-l2a.si/>, dostop: 28. 2. 2019.
- ZRC SAZU: Slovenski pravopis. 2010. Dostopno na: <http://www.pravopis.si/Zgodovina/tabid/82/Default.aspx>, dostop 15. 1. 2019.
- Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Cankarjeva založba. 2019. Dostopno na: http://www.sskj2.si/Content/Site/Pdf/SSKJ2_Uvod.pdf, dostop 15. 1. 2019.
- Lektoriranje.net. Dostopno na: <http://www.lektoriranje-net.si/pravopis.html>, dostop 3. 3. 2019.
- Povezljivost pravopisnih pravil in slovarja: sanje pravopiscev 20. Dostopno na: Stoletja. http://www.sdjt.si/wp/wp-content/uploads/2016/09/JTDH-2016_Dobrovoljc_Povezljivost-pravopisnih-pravil-in-slovarja.pdf, 3. 3. 2019.

6.3 Viri slik

- Slika 1: Obseg besedil v korpusu Gigafida, 2011. Povzeto po: <http://www.gigafida.net/Support/About>, dostop 1. 3. 2019.
- Slika 2: Primer uporabe Amebis Besane, avtomatske lektorice, 2018. Povzeto po: <https://besana.amebis.si/>, dostop 26. 2. 2019.
- Slika 3: Primer uporabe Pedagoškega slovnicega portala, 2019. Povzeto po: <http://slovnica.slovenscina.eu/katera-od-dveh-besed-je-prava/raba-predloga-k-h>, dostop 28. 2. 2019.
- Slika 4: Obseg besedil v korpusu Gigafida, 2011. Povzeto po: <http://www.gigafida.net/Support/About>, dostop 1. 3. 2019.
- Slika 5: Primer uporabe korpusa Gigafida, 2019. Povzeto po: <http://www.gigafida.net/Concordance/Search?q=st.>, dostop 1. 3. 2019.
- Slika 6: Obseg besedil v korpusu Kres. 2019. Povzeto po: <http://www.slovenscina.eu/korpusi/kres>, dostop 19. 1. 2019.
- Slika 7: Primer uporabe spletnega portala Šolar, 2019. Povzeto po: http://solar.sketchengine.co.uk/run.cgi/view?q=aword%2C%28%3Ccorr+type%3D%22Z-MalaVelika%22%2F%3E%29+within+%28%28%3Cerr+type%3D%22Z-MalaVelika%22%2F%3E%29%28%3Ccorr+type%3D%22Z-MalaVelika%22%2F%3E%29%29+within+%3Cdoc+sola%3D%22gimnazija%22+%2F%3E;corpname=fidaplus_solar&refs=%3Ddoc.tip, dostop 4. 3. 2019.
- Slika 8: Primer uporabe Jezikovne svetovalnice, 2019. Povzeto po: <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/3495/kako-je-prav-okoljski-ali-okolijski>, dostop 3. 3. 2019.
- <https://fran.si/>, dostop 3. 3. 2019.
- <https://besana.amebis.si/pregibanje/>, dostop 3. 3. 2019.
- http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf, dostop 3. 3. 2019.

7 Priloge

7.1 Anonimni preizkus znanja

ANKETNI VPRAŠALNIK

*Sva **Lea Zahrastnik** in **Tea Planko**, dijakinji 4. č-razreda I. gimnazije v Celju. V letošnjem šolskem letu v okviru raziskovalne dejavnosti Mladi za Celje izdelujeva raziskovalno nalogo pri slovenščini, in sicer na temo poznavanja pravopisa med dijaki. Anketa je anonimna, odgovori pa bodo uporabljeni izključno za namen raziskave, zato prosiva, da odgovorite na vsa vprašanja.*

Za sodelovanje se vam lepo zahvaljujema.

Spol: M Ž

Letnik: a) 1. b) 2. c) 3. d) 4.

Program: a) splošna gimnazija b) oddelek športne gimnazije
c) nižje poklicno izobraževanje (NIP) d) srednje poklicno izobraževanje (SPI)
e) srednje strokovno izobraževanje (SSI) f) poklicno-tehniško izobraževanje (PTI)

Zaključna ocena pri slovenščini v prejšnjem šolskem letu: a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 e) 5

1. Obkrožite pravilni zapis:

- a) vnaprej/v naprej
- b) volilci/volivci
- c) nadaljnji/nadaljni
- d) podeželski/podeželjski
- e) meterski/metrski
- f) helikopterski/helikoptrski
- g) zvonjenje/zvonenje
- h) zvenjenje/zvenenje
- i) Vzhodni Goti/vzhodni Goti
- j) Zahodni Goti/zahodni Goti
- k) Beneški Slovenec/beneški Slovenec
- l) Koroški Slovenec/koroški Slovenec
- m) kljub temu da/kljub temu, da
- n) čokoladnorjav/čokoladno rjav
- o) ponavadi/po navadi

2. Zapišite predlog s/z

_____ prijateljem

_____ mamo

_____ hmeljarjem

3. Obkrožite pravilni zapis.

a) Maryin/Maryjin	e) t. j./tj.
b) 15 %/15%	f) Lukov/Lukin
c) pr. n. št./p. n. št.	g) od Karmen/Karmenin
d) stol./st.	h) Zidani Most/Zidani most

4. Vstavite manjkajoče sklone oziroma sklanjajte samostalnike.

1. Kdo/kaj? OTROCI (v **MN**) MATI (v **ED**) ČLOVEK (v **DV**) GOSPE (v **DV**)
2. Koga/česa? OTROK
3. Komu/čemu? OTROKOM
4. Koga/kaj? OTROKE
5. O kom/čem?
6. S kom/s čim?

5. Obkrožite pravilni zapis.

Šla sem kuhati/kuhat.

Morala sem delati/delat.

Morala sem iti delati/delat.

6. Napišite ime prebivalca.

Prebivalec Goriških brd: _____

Prebivalec Krškega: _____

7. Vstavite pravilno obliko besede.

_____ (Ana) nisem videla.

8. Postavite vejico, kjer je potrebno.

V trgovino sem šla zaradi pomanjkanja hrane.

Dogodilo se je natanko tako kot sem načrtovala.

9. Stopnujte.

Primer: tanek, tanjši, najtanjši

globok, _____, _____

suh, _____, _____

10. S čim si pomagate, če ne poznate pravilnega zapisa?

- a) Z jezikovnimi priročniki v knjižni obliki.
- b) S spletnimi jezikovnimi viri (priročniki, korpusi, svetovalnice).
- c) Ne pomagam si z nobenim priročnikom.
- d) Drugo: _____